

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΣ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΣ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΤΕΦ. ΜΑΡΤΖΩΚΗ, Κριτικὴ καὶ ποιήσις. — HONORÉ DE BALZAC, Ἡ μυτρονιά. Δράμα· Συνέχεια. — ΔΗΜΟΣΘ. Ν. ΒΟΥΤΥΡΑ, Ὁ Καμπούρος. Διήγημα· Συνέχεια. — ΝΙΤΣΕ, Μετάφρ. Κ. ΚΑΙΡΟΦΥΛΑ. — Σ. ΣΚΙΠΗ, Ἡ κόμη τῆς Βερενίκης· Ποίημα. — ΠΕΤΡ. ΖΗΤΟΥΝΙΑΤΗ, Ὁ Λοιὸ Μενάρ καὶ ἡ γέννησις τῶν ἐντόμων. — Γκαίτε καὶ Ἐκκερμανν. — ΔΗΜ. ΚΑΛΙΜΑΧΟΥ, Διαστὶ ἐξυπλῶθη ταχέως ἡ θρησκεία τοῦ Ἑότανρωμένον. — ΑΓΓΕΛ. ΣΙΚΕΛΙΑΝΟΥ, Γόνις, Τὸ πέρασμα τῆς Ἀσδιγγάνας. Ποιήματα. — ΣΤΕΦ. ΜΑΛΔΑΡΜΕ, Χειμωνιάτικο ἀνατροχισμα, Ἡ πίσα. Πεζὰ ποιήματα. Μετφ. Fingal — ΜΑΞΙΜΟΥ ΓΚΟΡΚΥ, Ὁ Σύντροφός μου. Διήγημα· Συνέχεια. — OFFMAN, Τὸ τραγοῦδι τῆς Ἀντωνίας. Μετφ. Δ. Δ. — ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ: Εἰς ἓνα καλλιτεχνικῶν ἐργαστήρι. ὑπὸ Α. — ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ: Α. Π. ΣΚΙΑΔΑΡΕΣΗ, Τραγοῦδια. Κ. ΛΙΑΠΗ, Ἀνέλπιστα Ἀγάπη, εἰδύλλιον. Ἀπὸ τὸν ΤΥΠΟΝ, τὰ ἀπομνημονεῖματα, τοῦ Γ. ΜΑΚΡΥΓΙΑΝΝΗ. — ΑΠΟΛΛΩΝ, Νέον Περιοδικόν. — Γράμματα, ΚΩΣΤΗ ΠΑΛΑΜΑ, ὑπὸ Σ. — Καλλιτεχνικὸς Σύνδεσμος.

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ

Ἔτησία δρχ. 12 —

Ἐξάμηνος » 7 —

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ

Ἔτησία φρ. χρ. 15 —

Διευθυντής: Σ. ΣΚΙΠΗΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ — ΟΔΟΣ ΠΙΝΔΑΡΟΥ 30

Παρακαλούμεν ὅπως σπεύδουν καὶ ἐξωφλήσουν τὴν συνδρομὴν
των, ὅσοι ἐκ τῶν κ.κ. συνδρομητῶν δὲν ἐξωφλήσαν εἰδέτε αὐτήν.

Αἱ συνδρομαὶ ἀποστέλλονται ἀπ' εὐθείας, διὰ ταχυδρομικῆς ἢ
τραπεζιτικῆς ἐπιταγῆς, πρὸς τὸν Διευθυντὴν ἢ τὸν Γραμματέα τῆς
Διευθύνσεως κ. Δ. Τζεράχην, Γραφεῖα ΑΚΡΙΤΑ, ὁδὸς Πινδάρου 30.

Ἐν τεύχος τοῦ «ΑΚΡΙΤΑ» ἀποστέλλεται δωρεὰν ὡς δείγμα.

Αἱ ἐγγραφαὶ λογίζονται ἀρχόμεναι ἀπὸ 1 Μαρτίου ἢ 1 Σεπτεμβρίου
ἐκάστου ἔτους.

Πᾶσα αἴτησις πρὸς ἐγγραφὴν δεῖν νὰ συνοδεύηται ἀπαρεγκλίτως ὑπὸ
τοῦ ἀντιτίμου τῆς συνδρομῆς πρὸς τὸν κ. Δ. Τζεράχην, Γραμματέα τοῦ
'Ακρίτα, Πινδάρου 30.

Ὁ ἐγγράφων 5 συνδρομητῶν καὶ συναποστέλλων τὸ τίμημα τῆς
ἐγγραφῆς των λαμβάνει τὸν 'Ακρίταν ἐπὶ ἓν ἔτος δωρεάν.

Οὐδεμία ἀπόδειξις πληρωμῆς ἀναγνωρίζεται: ἄνευ διπλοτύπου φέ-
ροντος τὴν σφραγίδα τοῦ 'Ακρίτα καὶ τὴν ὑπογραφήν τοῦ Διευθυντοῦ ἢ
τοῦ Γραμματέως.

Τὴν γενικὴν ἀντιπροσωπεῖαν τοῦ ΑΚΡΙΤΑ ἀνέλαβον:

Ἐν Πειραιεῖ: δ κ.

Π. Οἰκονομίδης, Ν. Τ. ὁδὸς Σωτῆρος 12.

Ἐν Πάτραις: δ κ.

Ν. Λιθαθινός.

Ἐν Καλάμαις: δ κ.

Α. Καβαλιεράτος.

Ἐν Αἰγίῳ: δ κ.

Α. Σαυρόπουλος.

Ἐν Ἀγρινίῳ: σὶ κ. κ.

Α. Μαρσούλης, Δογ. Ὑψος Ἐθν. Τραπεζῆς.
Σ. Καραπάνος

Ἐν Ρεθύμνῳ Κρήτης σὶ κ. κ.

Ι. Δεττοράκης, Δογιστῆς Γαλ. Ταχυδρ.

Ε. Τσίτσιμονάκης, Δικηγόρος.

Ἐν Ἡρακλείῳ » δ κ.

Ι. Λιναφδάκης, Κεντρ. Φαρμ. Γ. Γεωργιάδου.

Ἐν Αἰγύπτῳ: δ κ.

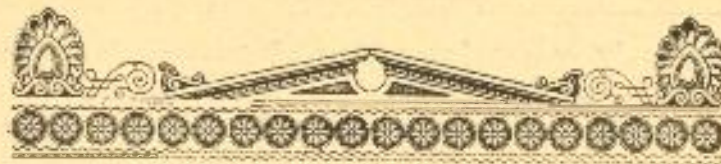
Π. Μάγνης, Beni-souef, Haute-Egypte.

Ἀγγέλλεται πᾶν νέον βιβλίον τοῦ ὁποίου ἀντίτυπα ἀποστέλλονται
εἰς τὸ γραφεῖόν μας.

Τὰ χειρόγραφα δημοσιευόμενα ἢ μὴ δὲν ἐπιστρέφονται.

Ὁ 'Ακρίτας εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἔχει: ὑπὲρ τοῦς
1000 συνδρομητῶν.

Ὁ 'Ακρίτας, ἐν Ἀθήναις πωλεῖται εἰς τὰ βιβλιοπωλεῖα Ἐ-
στίας, Μπέκ, Χατζηλουκά καὶ τὰ κεντρικὰ Συναγμάτων καὶ Ὁμονοίας.
Συνδρομηταὶ ἐγγράφονται καὶ εἰς τὰ βιβλιοπωλεῖα τῆς Ἑστίας.

ΚΡΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΙΗΣΙΣ

Ὅπως ὁ καθέννας νομίζει ὅτι εἶνε εὐκολο νὰ γράφῃ δύο
καλοὺς στίχους, ἔτσι νομίζει πλεῖο ἀκόμη εὐκολο νὰ κρίνῃ καὶ
ν' ἀναλύσῃ τοὺς στίχους τῶν ἄλλων. Ὅ,τι εἶνε δύσκολο, ὅ,τι
δὲν εἶνε γιὰ τὸν καθένα, θεωρεῖται εὐκολο ἀπὸ ἐκείνους, οἱ
ὁποῖοι σκέφτονται χωρὶς καμία βάσι, χωρὶς τὴ μόρφωσιν ἐκεί-
νη ἢ ὁποῖα χρειάζεται γιὰ νὰ πλάσῃ κανεὶς ἢ ν' ἀναλύσῃ ἓνα
ἔργο. Ἡ μόρφωσις ἂν δὲν εἶνε ἐνωμένη μετὰ τὸν ἀνθρωπισμό,
μετὰ τὴν ἀμεροληψία, δὲν ἔμπορεῖ νὰ φέρῃ παρὰ κακὰ ἀποτελέ-
σματα. Ὁ κορυβαντισμὸς δὲν χρειάζεται στὰ γράμματα, ἀλλὰ
κάτι ἄλλο πολὺ ἀνώτερο, καὶ ἄλλο ἀπαλλαγμένο ἀπὸ κάθε
ὑστερόβουλη σκέψι, ἀπὸ κάθε προκατάληψι, ἀπὸ κάθε κομ-
ματισμό.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὴ μόρφωσι, δὲν ὑπάρχει συνειδησις καὶ γιὰ
τοῦτο δὲν εἶνε δυνατὸ νὰ ἔχουμε κριτικὴ. Ὁ κάθε μορφωμέ-
νος ἀνθρωπος ἔχει βέβαια τὸ δικαίωμα νὰ λέγῃ φανερὰ τὴ
σκέψι του, καὶ στὴ σκέψι αὐτὴ ὁ κριτικὸς βασίζεται γιὰ νὰ
ἐκφράσῃ τὴ δική του, νὰ πῆ τὸ μέτρο τῆς ἐργασίας τοῦ συγ-
γραφέως καὶ ποῖο ἦτο τὸ περιβάλλον του. Πολλὲς φορές ἕμως
τὸ περιβάλλον καὶ ὁ συγγραφεὺς εἶνε σύμφωνοι, ἀλλ' ὅχι καὶ ὁ
κριτικὸς ὁ ὁποῖος ἀποδίδει τὸ λάθος καὶ στὸν ποιητὴ καὶ στὸ
περιβάλλον του· στὸ περιβάλλον, γιὰτὶ δὲν κατώρθωσε νὰ τοῦ
προσφέρῃ τίποτε ζωντανό, καὶ στὸν ποιητὴ, ὁ ὁποῖος δὲν εἶχε
τὴ δύναμι νὰ φύγῃ ἀπὸ τὴν ἐποχὴ του καὶ νὰ δείξῃ μόνο, ὅτι
ἀπὸ αὐτὴ ἐξέκίνησε καὶ ὅ,τι κοινὸ εἶχε μαζί της τὸ ἔδαφος στὰ
ἐρείπιά της. Ἄλλ' ἢ κριτικὴ αὐτὴ ἐργασία ἀνήκει εἰς τὸ μέλλον.

Στὴν Ἑλλάδα ἡ κριτικὴ εἶνε πολὺ μεροληπτικὴ. Γράφον-

ται ἄρθρα ὄχι γιὰ νὰ ὑπηρετήσουν τὴν τέχνην, ἀλλ' ἀτομικὰ συμφέροντα. Ἔχω τὴ δύναμι νὰ τὸ πῶ καὶ τὴν καρδιὰ νὰ αἰσθανθῶ πρᾶγμα, τὸ ὁποῖο βαθειὰ πληγώνει κάθε ψυχὴ, ἢ ὁποῖα ἀγαπᾷ τὴν ἑλληνικὴν πατρίδα. Τί πρόοδο ἐκάμαμε ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῶν Σούτσων καὶ τῶν ἄλλων; Μιμηταὶ κ' ἐκεῖνοι τῶν Γάλλων· ἢ διαφορά εἶνε στὴ γλῶσσα· ἀλλὰ καὶ μὲ τὴ δημοτικὴ λέγονται περισσότερες ἀλήθειαι; Ἡ δημοτικὴ, ἢ ὁποῖα ὑπῆρξε τὸ ὄργανο τὸ γνήσιο τοῦ νεωτέρου Ἑλληνοῦ, λέγει τώρα τίς ἀλήθειαι ποῦ ἤξευρε νὰ πῆ; Περισσότερην ἀλήθεια ἤμπορεῖ νὰ βρῆ κανεὶς στὴ βάρβαρη γλῶσσα τῶν Σούτσων, περισσότερη ποιικιλία κ' ἓνα κάποιον ἀτομισμὸν, ὁ ὁποῖος σήμερα σχεδὸν δὲν ὑπάρχει.

Διαβάζει κανεὶς εἴκοσι ποιήματα καὶ νομίζει ὅτι ἀνήκουν σ' ἓνα ποιητὴ, ἐνῶ δυστυχῶς ἔχουν γραφῆ ἀπὸ εἴκοσι πρόσωπα, τὰ ὁποῖα ἢ λεγομένη κριτικὴ τοῦ ἐνὸς καὶ τοῦ ἄλλου, τὰ ἔχει συμπαρασύρει καὶ ἀπομακρύνει ἀπὸ αὐτὰ τὰ ἴδια. Εἶνε πολὺ λίγοι σήμερα οἱ νέοι οἱ ὁποῖοι δείχνουν μίαν ἀληθινὴν ἰδιοφυΐα, μία κάποιον ἀνεξαρτησία, ἓνα κάποιον ἀτομισμὸν. Δὲν ἀναφέρω τὰ ὀνόματά τους, ἐπειδὴ δὲ θέλω νὰ νομίσουν ὅτι ἐγὼ ἐννοῶ νὰ τοὺς κολακεύσω γιὰ νὰ μοῦ χρεωστοῦν ὑποχρέωσιν, οὔτε ἀναφέρω τοὺς ἄλλους, ἐπειδὴ αὐτοὶ εἶνε τυφλοὶ μιμηταί, χωρὶς ἰδέες, χωρὶς τίποτε. Εἶνε κάποιος, ὁ ὁποῖος θαρρῶ πῶς μένει σὲ μιὰ ἀριστοκρατικὴ ἐπαρχία, ὁ ὁποῖος εἶνε χωρὶς ζωὴ, χωρὶς ψυχὴ, χωρὶς αἷμα, ἀπλὸς μιμητὴς ἤχων. Τὰ ποιήματά του ἔχουν μόνον τὴ δύναμι νὰ σοῦ θυμίζουν χίλια ποιήματα ξένα. Στίχοι καὶ πάντα στίχοι, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὄχι καὶ τόσοσιν καλοί, κ' ἂν ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς βρῆς κανένα πραγματικῶς καλόν, ὁ ὁποῖος νὰ χρησιμεύῃ νὰ ὑποστηρίξῃ τοὺς ἄλλους, οἱ ὁποῖοι εἶνε ἐτοιμόρροποι; κ' ἐκεῖνος δυστυχῶς εἶνε ξένος.

Δὲ γράφω γιὰ νὰ πικράνω κανένα, γράφω, γιὰτὶ πονῶ νὰ βλέπω μερικὸς νὰ χάνωνται στὴ μίμησι. Ὅποιος ἔχει ψυχὴ, ὁποῖος αἰσθάνεται ὅτι εἶνε ποιητὴς, ἄς ἀκολουθήσῃ τὸν ἑαυτό του, τὴν τάσιν του, τὰ αἰσθήματά του, αὐτὴ εἶνε ἢ σχολὴ του, αὐτὸ ἀπαιτεῖ τὸ ἔθνος, αὐτὸ ἀπαιτεῖ ἢ τέχνην. Ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι βγαίνουν ἀπρόσκλητοι γιὰ νὰ ὀδηγήσουν καὶ νὰ συμβουλευσοῦν τὴν νεότητα, ἐκεῖνοι εἶνε ὄχι μόνον ἐχθροὶ τῆς ποιήσεως, ἀλλὰ καὶ τῆς πατρίδος. Οἱ ἀγύρται τῶν γραμμάτων λαβαίνουν ὅτι

τοὺς ἀνήκει, τὴν περιφρόνησιν τοῦ παρόντος καὶ τὴν καταδίκην τοῦ μέλλοντος.

Ἄν οἱ ποιηταὶ τῆς προηγουμένης γενεᾶς, δηλαδὴ τῶν Σούτσων καὶ τῶν συντρόφων των, μᾶς εἶπαν πράγματα, τὰ ὁποῖα δὲν ἤμπορεῖ νὰ υἰοθετήσῃ ἢ τέχνη, ὅμως βλέπουμε στὰ ποιήματά των μία κάποιον προσπάθεια γιὰ νὰ μᾶς ποῦνε μίαν ἀλήθεια, μ' ὄλη ἐκείνη τὴ βάρβαρη γλῶσσα, βλέπουμε πῶς μέσα ἀπὸ τὴ μίμησι ἐκείνη μιλεῖ ἐδῶ ἢ ἐκεῖ ἢ Ἑλληνικὴ ψυχὴ.

Σήμερα στὰ περισσότερα ἔργα ὑπάρχει μία κάποιον προσπάθεια, ἀλλ' εἶνε προσπάθεια καταστρεφτικὴ, εἶνε ἢ προσπάθεια τοῦ ταραχοποιῶ καὶ ὄχι ἐκείνου, ὁ ὁποῖος γυρεύει νὰ φέρῃ τὴν εἰρήνην, εἶνε ἢ προσπάθεια ἐκείνου, ποῦ ζητᾷ νὰ λεηλατήσῃ, καὶ ὄχι τοῦ ἀνθρώπου, ποῦ θέλει νὰ ζῆ μὲ ὅ,τι τοῦ ἀνήκει, μὲ τὰ δικά του κεφάλαια. Ποῦ εἶνε ἢ κριτικὴ γιὰ νὰ μιλήσῃ γι' αὐτὰ τὰ παραδοξολογήματα; Ἡ φιλολογία ἐνόμισεν ὅτι ἔπρεπε νὰ λάβῃ ὑπογραμμὸν τὴν πολιτείαν, ἐν ᾧ αὐτὴ ἢ τελευταία εἶνε ἐκείνη, ποῦ πρέπει νὰ λάβῃ ὡς ὀδηγὸν τὰ γράμματα. Πῶς εἶνε δυνατόν νὰ ὑπάρχῃ κριτικὴ, ἐν ᾧ ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι καταγίνονται εἰς αὐτὴ εἶνε ποιηταὶ; καὶ πῶς εἶνε δυνατόν νὰ εἶνε αὐτοὶ ἀληθινοὶ ποιηταί, ἐν ᾧ ἀπὸ αὐτοὺς λείπουν τὰ στοιχεῖα τῆς ζωῆς, λείπει ὄχι μόνον ἢ μόρφωσις τὴν ὁποῖαν πρέπει νὰ ἔχῃ ὁ συγγραφεύς, ἀλλὰ καὶ ἐκείνη τὴν ὁποῖαν πρέπει νὰ ἔχῃ ὁ ἄνθρωπος; Μίσση, ἀμάθεια, μοχθηρία, φιλοδοξία, αὐτὰ δὲν πιστεύω ὅτι πρέπει νὰ εἶνε τὰ ἐφόδια τοῦ ποιητοῦ, αὐτὰ θαρρῶ ὅτι δὲν ἀποτελοῦν τὴν οὐσίαν τῆς ποιήσεως. Ζητοῦν τὸ νέο καὶ προστρέχουν στὸ παράδοξον, ζητοῦν τὴ φιλοσοφικὴ σκέψιν καὶ προστρέχουν στὸ σύστημα, στὴ ρητορικὴ, ζητοῦν τὴν καινοτομίαν καὶ προστρέχουν στὴν ἐξωτερικὴ μορφήν καὶ ὄχι στὴν οὐσίαν, ἢ ὁποῖα ὑπάρχει στοὺς ἤχους, στὰ σπλάχνα τῆς ποιήσεως, ζητοῦν τὸ ὠραῖον καὶ καταφεύγουν στὸ ἐγκλημα.

(Ἀκολουθεῖ)

Σ. Μαρτζώκης

HONNORÉ DE BALZAC

Η ΜΗΤΡΥΙΑ

ΔΡΑΜΑ ΕΙΣ ΠΡΑΞΕΙΣ ΠΕΝΤΕ

(Συνέχεια από την σελ. 167).

ΣΚΗΝΗ V.

Οἱ αὐτοί, ὁ ἰατρός Βερνόν.

Ο ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ. Λοιπόν;

ΒΕΡΝΟΝ. Ἦμιν βέβαιος. Κυρίαί μου (τὰς χαιρετᾷ). Κανών, στρατηγέ· ὅταν ἕνας ἄνδρας ξυλοκοπᾷ τὴν γυναῖκά του, φυλάγεται ἀπὸ τοῦ νὰ τὴν δηλητηριάσῃ. Θὰ τοῦ ἐκόστιζε πάρα πολὺ.

Ο ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ. (Τῷ Γκοντάρ). Θελκτικώτατος!

ΓΚΟΝΤΑΡ. Θελκτικώτατος!

Ο ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ. (Τῷ ἰατρῷ δεικνύων αὐτῷ τὸν Γκοντάρ). Ὁ κ. Γκοντάρ.

ΓΚΟΝΤΑΡ. Δὲ Ριμονβίλλ.

ΒΕΡΝΟΝ. (Τὸν παρατηρεῖ καὶ ἀπομύττεται. Ἐξακολουθῶν). Ἐὰν τὴν φονεύσῃ, τὴν φονεύει κατὰ λάθος ἀπὸ κανὲν πολὺ δυνατὸν κτύπημα καὶ τὸν βλέπετε ἀηλητισμένον. Ἐνῶ ὁ Σιαμπῶ εἶνε ἀφελέστατα καταμαγευμένος, διότι ἔγεινε κανονικῶς χῆρος. Ἡ γυναῖκά του ἀπέθανεν ἀπὸ χολέραν. Εἶνε σπάνιον τοῦτο, ἀλλ' ἐνίοτε ἡ ἀσιατικὴ χολέρα ἀναφαίνεται, καὶ εἶμαι εὐχαριστημένος διότι τὴν διέκρινα· διότι, ἀπὸ τῆς ἐκστρατείας τῆς Αἰγύπτου, δὲν τὴν ἐπανεῖδον.... Ἐὰν μ' ἐφώναζαν, θὰ τὴν ἔσωζα.

ΓΕΡΤΡΟΥΔΗ. Ἄ! Τὶ εὐτυχία! Θὰ ἐπάγωνα ἀπὸ τὸν τρόμον μου, ἐὰν συνέβαινεν ἐγκλημα εἰς τὸ ἐργαστάσιόν μας τὸ τόσο ἥσυχον ἐπὶ δώδεκα ἔτη.

Ο ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ. Νὰ τὸ ἀποτέλεσμα τῶν φλυαριῶν. Ἄλλ' εἶσαι καλὰ βεβαιωμένος Βερνόν;

ΒΕΡΝΟΝ. Βεβαιωμένος! Ὡραίαν ἐρώτησιν κάνεις εἰς ἕνα ἀρχαῖον ἀρχιχειρουργόν, ὁ ὁποῖος ὑπηρετήσεν εἰς δώδεκα γαλλικὰ στρατεύματα ἀπὸ τὸ 1793—1815, ὁ ὁποῖος εἰργάσθη ἐν Γερμανίᾳ, Ἰσπανίᾳ, Ἰταλίᾳ, Ρωσσίᾳ, Πολωνίᾳ, Αἰγύπτῳ· εἰς ἕνα ἰατρὸν τέλος πάντων κοσμοπολίτην!

Ο ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ. (Τύπτων αὐτὸν ἐπὶ τῆς κοιλίας). Ἔλα, τσαρλατάνε!... Ἐσκότωσες περισσότερον κόσμον ἀπὸ ἐμὲ εἰς ὄλους αὐτοὺς τοὺς τόπους.

ΓΚΟΝΤΑΡ. Ἄ! μὰ τί ἔλεγαν λοιπόν;

ΓΕΡΤΡΟΥΔΗ. Ὅτι αὐτὸς ὁ πτωχὸς Σιαμπῶ, ὁ ἀρχιεπιστάτης μας, ἐδηλητηρίασε τὴν γυναῖκά του.

ΒΕΡΝΟΝ. Δυστυχῶς τὴν προηγουμένην ἐφιλονείκησαν καὶ ἤλθαν στὰ χέρια... Ἄ! Δὲν ἔπαιρναν παράδειγμα ἀπὸ τοὺς κυρίουσ των.

ΓΚΟΝΤΑΡ. Παρομοία εὐτυχία ἔπρεπε νὰ εἶνε μεταδοτικὴ. Ἄλλ' αἱ τελειότητες, τὰς ὁποίας μᾶς κάμνει νὰ θαυμάζωμεν ἢ κυρία κόμπουσα, εἶνε τόσοσ σπάνια.

ΓΕΡΤΡΟΥΔΗ. Καὶ ἔχει κανεῖς τόσοσ ἀξίαν, ὅταν ἀγαπᾷ μίαν ἐξαιρετον ὑπαρξιν καὶ μίαν τοιαύτην κόρην;

Ο ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ. Ἔλα, Γερτρούδη, σιωπὴ!... αὐτὰ δὲν λέγονται ἐνώπιον ἄλλων.

ΒΕΡΝΟΝ. (Ἰδίᾳ) Αὐτὰ λέγονται πάντοτε, ὅταν εἶνε ἀνάγκη νὰ τὰ πιστεύσῃ ὁ κόσμος.

Ο ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ. (Τῷ Βερνόν). Τί μουρμουρίζεις ἐκεῖ;

ΒΕΡΝΟΝ. Λέγω ὅτι εἶμαι ἐξῆντα ἑπτὰ ἐτῶν, νεώτερός σου καὶ ὅτι θὰ ἐπεθύμουν ν' ἀγαπῶμαι ἔτσι.... (Ἰδίᾳ) Διὰ νὰ εἶμαι βέβαιος ὅτι εἶνε ἔρως....

Ο ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ. (Τῷ ἰατρῷ). Ζηλιάρη! (Τῇ συζύγῳ του). Ἀγαπτό μου παιδί, δὲν ἔχω διὰ νὰ σ' εὐλογῶ τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ νομίζω, ὅτι μοῦ τὴν δανεῖζει διὰ νὰ σ' ἀγαπῶ.

ΒΕΡΝΟΝ. Ἀσμονεῖς ὅτι εἶμαι ἰατρός, φίλε μου· αὐτὰ ποῦ λέγεις εἰς τὴν κυρίαν εἶνε καλὰ δι' ἐπώδον ἄσματος.

ΓΕΡΤΡΟΥΔΗ. Ὑπάρχουν ἐπώδοι ἄσμάτων, ἰατρέ, αἱ ὁποῖαι εἶνε ἀληθέσταται.

Ο ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ. Γιατρέ, ἐὰν ἐξακολουθήσῃς νὰ πειράζῃς τὴν γυναῖκά μου, θὰ τὰ χαλάσωμεν· μία ἀμφιβολία ἐπὶ τοῦ κεφαλαίου αὐτοῦ εἶνε μία ὕβρις.

ΒΕΡΝΟΝ. Δὲν ἔχω καμμίαν ἀμφιβολίαν. (Τῷ στρατηγῷ) Μόνον ἠγάπησες τόσοσ γυναῖκας μὲ τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ, ὥστε εὐρίσκομαι ἐν ἐκστάσει, ὡς ἰατρός, βλέπων σε τόσοσ καλὸν χριστιανὸν ἐν ἡλικίᾳ ἐβδομήκοντα ἐτῶν. (Ἡ Γερτρούδη διευθύνεται ἡσυχῶς πρὸς τὸ ἀνάκλιτρον ὅπου κάθηται ὁ ἰατρός).

Ο ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ. Σοῦτ! Τὰ τελευταῖα αἰσθήματα, φίλε μου, εἶνε τὰ ἰσχυρότερα.

ΒΕΡΝΟΝ. Ἐχεις δίκαιον. Κατὰ τὴν νεότητα ἀγαπῶμεν μὲ ὄλας μας τὰς δυνάμεις, αἱ ὁποῖαι ὅσῳ προχωροῦν ἐλαττοῦνται· ἐνῶ κατὰ τὸ γῆρας ἀγαπῶμεν μὲ τὴν ἀδυναμίαν μας, ἢ ὁποῖα ὅσῳ προχωρεῖ αὐξάνει.

Ο ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ. Κακὲ φιλόσοφε!

ΓΕΡΤΡΟΥΔΗ. (Τῷ Βερνόν). Γιατρέ, γιατί, σεις ποῦ εἶσθε τόσο καλός, προσπαθεῖτε νὰ διεγείρετε ὑπονοίας εἰς τὸν Γκρανσάν; Γνωρίζετε, ὅτι εἶνε τόσο ζηλότυπος, ὥστε εἰς πρώτην ὑπόνοιαν εἶνε ἱκανός νὰ φονεύσῃ. Σέβομαι τόσο πολὺ τὸ αἶσθημα τοῦτο, ὥστε ἀπεφάσισα νὰ μὴ βλέπω παρὰ ὑμᾶς, τὸν κύριον δῆμαρχον καὶ τὸν ἱερέα μας. Θέλετε λοιπὸν ἀκόμη νὰ ἀποφύγω τὴν συναναστροφὴν σας, ἢ ὁποία μᾶς εἶνε τόσο εὐχάριστος;... "Α! Νὰ ὁ Ναπολέων.

ΒΕΡΝΟΝ. (Ἰδία) Προκίρυξις πολέμου!... Τοὺς ἐδιώξεν ὁ λους, θὰ διώξῃ καὶ μένα.

ΓΚΟΝΤΑΡ. Γιατρέ, σεις ποῦ εἶσθε ἄνθρωπος τοῦ σπντιοῦ, δὲν μοῦ λέγετε τί σκέπτεσθε περὶ τῆς δ^{ος} Παυλίνας; (Ὁ ἱατρὸς ἐγείρεται, τὸν παρατηρεῖ, ἀπομύττειται καὶ βαίνει πρὸς τὸ βάθος. Ἀκούεται ὁ κῶδων τοῦ γεύματος).

ΣΚΗΝΗ VI.

Οἱ αὐτοί, Ναπολέων, Φέλιξ.

ΝΑΠΟΛΕΩΝ. (Τρέχων). Μπαμπᾶ, μπαμπᾶ, δὲν εἶν' ἀλήθεια ὅτι μοῦδωσες τὴν ἄδεια ν' ἀνέβω στὸν Κοκό;

Ο ΣΡΑΤΗΓΟΣ. Βεβαίως.

ΝΑΠΟΛΕΩΝ. (Τῷ Φέλιξ). "Α! τὰ βλέπεις;

ΓΕΡΤΡΟΥΔΗ. (Σφογγίζει τὸ μέτωπον τοῦ υἱοῦ της). Εἶνε ἰδρωμένος!

Ο ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ. Ἀλλὰ ὑπὸ τὸν ὄρον νὰ σὲ συνοδεύσῃ κάποιος.

ΦΕΛΙΞ. Νὰ λοιπὸν ποῦ εἶχα δίκην κ. Ναπολέων. Στρατηγέ μου, ὁ μικρός μας κατεργάρης ἤθελε νὰ περάσῃ ἀπὸ τὸ χωριὸ ἀπάνω στ' ἄλογο ὀλομόναχος.

ΝΑΠΟΛΕΩΝ. Φοβᾶται γιὰ μένα! Μήπως ἐγὼ φοβᾶμαι γιὰ τίποτε; (Ὁ Φέλιξ ἐξέρχεται. Κρούουν διὰ τὸ γεῦμα).

Ο ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ. Ἔλα νὰ σὲ φιλήσω γι' αὐτά σου τὰ λόγια... Νὰ ἕνας μικρός νεοσύλλεκτος ποῦ βαστάει ἀπὸ τὴν νεάν φρουράν.

ΒΕΡΝΟΝ. (Παρατηρῶν τὴν Γερτρούδην) Βαστάει ἀπὸ τὸν πατέρα του!

ΓΕΡΤΡΟΥΔΗ. Ὡς πρὸς τὸν χαρακτῆρα εἶνε ἴδιος ὁ πατέρας του ὡς πρὸς τὴν φυσιογνωμίαν, μοῦ ὁμοιάζει.

ΦΕΛΙΞ. Κυρία, ἐσερβίραμε...

ΓΕΡΤΡΟΥΔΗ. Μὰ ποῦ εἶνε λοιπὸν ὁ Φερδινάνδος!.. εἶνε πάντοτε τόσο ἀκριθής. Ἔλα ἐδῶ, Ναπολέων, πῆγαινε στὴ δειδροστοιχία τῆς φάμπρικας νὰ δῆς ἂν ἔρχεται καὶ τρέχα νὰ τοῦ πῆς ὅτι τὸ τραπέζι εἶν' ἔτοιμο.

Ο ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ. Ἀλλὰ δὲν ἔχομεν ἀνάγκη νὰ περιμένωμε τὸν Φερδινάνδο. Γκοντάρ, τὸν βραχίονά σας εἰς τὴν Παυλίαν. (Ὁ Βερνόν προσφέρει τὸν βραχίονα τῇ Γερτρούδῃ) "Ε! "Ε! μετὴν ἄδειάν σου Βερνόν;... γνωρίζεις καλὰ ὅτι κανεὶς ἄλλος δὲν λαμβάνει τὸν βραχίονα τῆς γυναικός μου παρὰ μόνον ἐγώ.

ΒΕΡΝΟΝ. (Ἰδία) Ὁρισμένως εἶνε ἀθεράπευτος.

ΝΑΠΟΛΕΩΝ. Τὸν Φερδινάνδο τὸν εἶδα ἐκεῖ κάτω στὴ μεγάλην δειδροστοιχία.

ΒΕΡΝΟΝ. Δόσε μου τὸ χέρι, τύραννε.

ΝΑΠΟΛΕΩΝ. Στάσου, τύραννε!... Ἐγὼ θὰ σὲ πιάσω μιὰ χαρά. (Κάμνει τὸν Βερνόν νὰ περιστραφῇ).

ΣΚΗΝΗ VII.

ΦΕΡΔΙΝΑΝΔΟΣ. (Ἐξέρχεται μετὰ προσοχῆς ἐκ τοῦ δωματίου τῆς Παυλίνας). Ὁ μικρός μ' ἔσωσε, ἀλλὰ δὲν εἰξεύρω πῶς μὲ εἶδεν εἰς τὴν δειδροστοιχία! Ἀκόμη μία τέτοια ἀπερικοψία καὶ εἶμεθα χαμένοι!... Πρέπει νὰ ἐξέλθω ἀπὸ αὐτὴν τὴν κατάστασιν μὲ πᾶσαν θυσίαν. Τὴν Παυλίαν τὴν ζητοῦν εἰς γάμον... Αὐτὴ ἀπεποιήθη τὸν Γκοντάρ. Ὁ Στρατηγός καὶ ἡ Γερτρούδη, πρὸ πάντων, θὰ θελήσουν νὰ γνωρίσουν τὰ αἶτια τῆς ἀρνήσεως αὐτῆς... Νὰ δοῦμε ἄς πάω στὸ προαύλιο γιὰ νὰ φαίνεται ὅτι ἔρχομαι ἀπὸ τὴν μεγάλην δειδροστοιχία, ὅπως εἶπ' ὁ Λέων. Φθάνει νὰ μὴ μὲ ᾔδῃ κανεὶς ἀπὸ τὴν τραπεζαρία... (Συναντᾷ τὸν Ραμέλ). Ὁ Εὐγένειος Ραμέλ!

ΣΚΗΝΗ VIII.

Φερδινάνδος, Ραμέλ.

ΡΑΜΕΛ. Σὺ ἐδῶ, Μαρκανδάλ!

ΦΕΡΔΙΝΑΝΔΟΣ. Σούτ! μὴ προφέρῃς ποτὲ πλέον τὸ ὄνομα αὐτὸ ἐδῶ! Ἐὰν ὁ Στρατηγός μὲ ἤκουε καλούμενον Μαρκανδάλ, εἰς ἐμάνθανε ὅτι αὐτὸ εἶνε τὸ ὄνομά μου, θὰ μ' ἐσκότωνε στὴ στιγμὴν σὰν λυσσασμένο σκύλο.

ΡΑΜΕΛ. Καὶ γιατί;

ΦΕΡΔΙΝΑΝΔΟΣ. Διότι εἶμαι ὁ υἱὸς τοῦ στρατηγοῦ Μαρκανδάλ.

ΡΑΜΕΛ. Ἐνας στρατηγός εἰς τὸν ὁποῖον ἐν μέρει οἱ Βουρβόνοι ὀφείλουν τὴν δευτέραν των ἐπάνοδον!...

ΦΕΡΔΙΝΑΝΔΟΣ. Εἰς τὰ μάτια τοῦ στρατηγοῦ Γκρανσάν τὸ νὰ ἐγκαταλείψῃ τις τὸν Ναπολέοντα διὰ νὰ ὑπηρετήσῃ τοὺς Βουρβόνους, εἶνε ὡς νὰ ἐπρόδωσεν αὐτὴν τὴν Γαλλίαν. Πρό-

σεχε λοιπόν καλὰ νὰ μὴ μὲ ἀποκαλῆς εἰμὴ Φερδινάνδον Σαρ-
νύ, μὲ τὸ ὄνομα τῆς μητρός μου.

PAMEΛ. Καὶ τί κάμνεις λοιπόν ἐδῶ;

ΦΕΡΔΙΝΑΝΔΟΣ. Ἐδῶ εἶμαι ὁ διευθυντής, ὁ ταμίας, ὁ ἀφέν-
της τοῦ ἐργοστασίου.

PAMEΛ. Πῶς! ἐξ ἀνάγκης;

ΦΕΡΔΙΝΑΝΔΟΣ. Ἐξ ἀνάγκης! Ὁ πατέρας μου κατεσπα-
τάλησεν ὅ,τι εἶχεν, ἀκόμη καὶ τὴν περιουσίαν τῆς πτωχῆς
μου τῆς μητέρας, ἢ ὁποία ζῆ μὲ τὴ νούνταξίν της, ὡς χήρας
ἀντιστρατήγου. εἰς τὴν Βρεττάνν.

PAMEΛ. Πῶς! ὁ πατήρ σου, ἀρχηγὸς τῆς βασιλικῆς φρου-
ρᾶς, μὲ τόσον λαμπρὰν θέσιν, ἀπέθανε χωρὶς νὰ σ' ἀφήσῃ τί-
ποτε, οὔτε μίαν προστασίαν;

ΦΕΡΔΙΝΑΝΔΟΣ. Ἐ! ἐπρόδωσαν ποτέ, ἥλλαξαν κόμμα, χω-
ρίς...

PAMEΛ. Ἐλα, ἔλα, ἄς μὴ μιλοῦμε πλέον περὶ αὐτῶν.

ΦΕΡΔΙΝΑΝΔΟΣ. Ὁ πατέρας μου ἦτο παίκτης... νά, γιατί
ὑπῆρξε τόσον ἐπεικῆς γιὰ τῆς τρέλλες μου.... Ἀλλὰ ἐσὲ τί
σὲ ὀδηγεῖ ἐδῶ;

PAMEΛ. Πρὸ δέκα πέντε ἡμερῶν εἶμαι βασιλικὸς ἐπίτρο-
πος εἰς Λουβιέ.

ΦΕΡΔΙΝΑΝΔΟΣ. Ναί, μοῦ εἶπαν... ἐδιάβασα μάλιστα ἐν ἄλλο
ὄνομα.

PAMEΛ. Δὲ λὰ Γκρανδιέρ.

ΦΕΡΔΙΝΑΝΔΟΣ. Ναί, ναί, αὐτό.

PAMEΛ. Διὰ νὰ δυνηθῶ νὰ νυμφευθῶ τὴν δα δὲ Μπουντε-
βίλλ ἐπέτυχα τὴν ἀδειαν νὰ λάβω, ὅπως σύ, τὸ ὄνομα τῆς
μητρός μου. Ἡ οἰκογένεια Μπουντεβίλλ μὲ προστατεύει καὶ
ἐντὸς ἔτους θὰ εἶμαι ἀναμφιβόλως γενικὸς δικηγόρος εἰς Ρουέν..
ἕνα βῆμα κατόπιν γιὰ νὰ πάγω στὸ Παρίσι.

ΦΕΡΔΙΝΑΝΔΟΣ. Καὶ γιατί ἔρχεσαι εἰς τὸ εἰρηνικὸν μας
ἐργοστάσιον;

PAMEΛ. Διὰ μίαν ἀνάκρισιν ἐγκλήματος, κάποια ὑπόθεσις
δηλητηριάσεως. Εἶνε μιὰ καλὴ ἀρχή. (Εἰσέρχεται ὁ Φέλιξ).

ΦΕΛΙΞ. Ἄ! κύριε, ἢ κυρία ἔχει μιὰ ἀνησυχία...

ΦΕΡΔΙΝΑΝΔΟΣ. Πῆς ὅτι ἔχω ἐργουσίαν. (Ὁ Φέλιξ ἐξέρχε-
ται). Ἀγαπῆτέ μου Εὐγένιε, ἐν ἧ περιπτώσει ὁ στρατηγός, ὁ
ὁποῖος εἶνε πολὺ περιέργος, ὅπως ὅλοι οἱ ἀργοὶ γερω-στρατιῶται
σ' ἐρωτήσῃ πῶς συννητήθημεν, μὴ λησμονήσης νὰ πῆς ὅτι ἤρχο-
μεθα ἀπὸ τῆ μεγάλης δενδροστοιχία... Αὐτὸ εἶνε γιὰ μένα χρη-
σιμωτάτη λεπτομέρεια... Ἄς ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν ὑπόθεσίν
σου. Ἦλθες ἐδῶ γιὰ τὴν γυναῖκα τοῦ Σιαμπῶ τοῦ ἀρχιεπι-
στάτου μας· ἀλλ' αὐτὸς εἶνε ἀθῶος σὰν μωρὸ παιδί!

PAMEΛ. Τὸ πιστεύεις αὐτό, σύ; Ἡ δικαιοσύνη ἐπληρώθη
διὰ νὰ εἶνε δύσπιστος. Βλέπω ὅτι ἐμεινες, ὁποῖον σὲ ἀφῆκα,

ὁ εὐγενέστερος, ὁ ἐνθουσιωδέστερος νέος τοῦ κόσμου, ποιητῆς
τέλος πάντων!... Ποιητῆς, ὁ ὁποῖος θέτει τὴν ποίησιν ἐν τῷ
βίῳ του, ἀντὶ νὰ τὴν γράφῃ ματαίως, πιστεύων εἰς τὸ καλόν!
Ἄ! καὶ δὲν μοῦ λέγεις! ὁ ἄγγελος τῶν ὀνείρων σου, ἡ Γερ-
τρούδη σου, τί ἀπέγεινε;

ΦΕΡΔΙΝΑΝΔΟΣ. Σοῦτ! Δὲν σὲ στέλλει μόνον ὁ ὑπουργὸς
τῆς Δικαιοσύνης εἰς Λουβιέ ἀλλὰ καὶ ὁ οὐρανός, διότι ἔχω
ἀνάγκην ἐνὸς φίλου εἰς τὴν κρίσιμον θέσιν εἰς τὴν ὁποίαν μὲ
εὐρίσκεις. Ἄκουσε Εὐγένιε, ἔλα ἐδῶ. Θ' ἀπευθυνθῶ εἰς τὸν
παλαιόν μου συμμαθητὴν, εἰς τὸν ἐμπιστον τῆς νεότητός μου.
Δὲν θὰ γείνης ποτὲ δι' ἐμὲ Εἰσαγγελεύς, δὲν εἶν' ἀλήθεια; Θὰ
ᾄῃς ἐκ τῆς φύσεως τῆς ἐξομολογήσεώς μου, ὅτι αὐτὴ ἔχει
ἀνάγκην τῆς ἐχεμυθείας τοῦ ἐξομολογητοῦ.

PAMEΛ. Τί, μήπως ὑπάρχει κανὲν ἐγκλημα;

ΦΕΡΔΙΝΑΝΔΟΣ. Ἐλα δά! κάτι περισσότερο ἀπὸ πλημμέ-
λημα, τὸ ὁποῖον θὰ ἐπεθύμουν καὶ οἱ δικασταὶ νὰ εἶχαν δια-
πράξῃ.

PAMEΛ. Εἶνε ποῦ δὲν θὰ σ' ἐπίστευα· εἶδεμὴ ἂν σ' ἐπί-
στευα...

ΦΕΡΔΙΝΑΝΔΟΣ. Ἐ, τί;

PAMEΛ. Θὰ ἐζήτουν τὴν μετάθεσίν μου.

ΦΕΡΔΙΝΑΝΔΟΣ. Ἐλα, εἶσαι πάντοτε ὁ καλὸς μου, ὁ καλ-
λίτερός μου φίλος. Λοιπὸν πρὸ τριῶν ἐτῶν ἀγαπῶ τόσον τὴν
δα Παυλίαν δὲ Γκρανσάν· αὐτὴ δὲ...

PAMEΛ. Μὴν ἀποτελειώνης, ἐκατάλαβα. ἐπαναρχίζετε τὸν
Ρωμαῖον καὶ τὴν Ἰουλιέταν. .. ἐν πλήρει Νορμανδία.

ΦΕΡΔΙΝΑΝΔΟΣ. Μὲ αὐτὴν τὴν διαφορὰν ὅτι τὸ κληρονο-
μικὸν μῖσος τὸ ὁποῖον ἐχώριζε τοὺς δύο ἐκείνους ἐραστὰς, εἶνε
μυδὲν παραβαλλόμενον πρὸς τὴν φρίκην τοῦ κ. δὲ Γκρανσάν
διὰ τὸν υἱὸν τοῦ προδότου Μαρκανδάλλ!

PAMEΛ. Ἄλλ' ἄς ἴδωμεν! ἢ δις Παυλίνα δὲ Γκρανσάν εἶνε
ἐνήλικος καὶ ἀρκετὰ πλουσία (αὐτὸ τὸ ξεύρω ἀπὸ τοὺς Μπουν-
τεβίλλ). Θὰ πάτε εἰς τὴν Ἑλβετίαν ἕως ὅτου παύσῃ ἡ ὀργὴ
τοῦ στρατηγοῦ· καὶ θὰ τοῦ κάμετε, ἐὰν εἶνε ἀνάγκη, τὴν εὐ-
σεβῆ πρόσκλησιν τῶν τέκνων πρὸς τοὺς γονεῖς διὰ τὴν τέλε-
σιν τοῦ γάμου.

ΦΕΡΔΙΝΑΝΔΟΣ. Θὰ σὲ συνεβουλευόμην ἐὰν ἐπρόκειτο γιὰ
μιὰ τόσον μυδαμινὴν καὶ εὐκόλον ἐκβασιν;

PAMEΛ. Ἄ! ἐνόησα! Φίλε μου· ἐνυμφεύθης τὴν Γερτρού-
δη σου... τὸν ἄγγελόν σου... καὶ ὅπως ὅλοι οἱ ἄγγελοι μετε-
μορφώθη εἰς... νόμιμον σύζυγον.

ΦΕΡΔΙΝΑΝΔΟΣ. Χιλιάκις χειρότερον! Ἡ Γερτρούδη φίλ-
τατέ μου, εἶνε... κυρία δὲ Γκρανσάν.

PAMEΛ. Ἄ! δά! Καὶ πῶς ἐχώθηκες σὲ μιὰ τέτοιον μελισ-
σοφωλνά;

ΦΕΡΔΙΝΑΝΔΟΣ. Ὅπως χώνεται κανείς σ' ὅλες τὶς μελίσσοφωλνὲς ἐλπίζων νὰ εὔρη μέλι.

PAMEA. ὦ! ὦ! αὐτὸ γίνεται σοβαρώτατον! Μὴ μοῦ κρύπτῃς πλέον τίποτε.

ΦΕΡΔΙΝΑΝΔΟΣ. Ἡ δὲ Γερτρούδη δὲ Μεϊγιάκ, σπουδάσασα εἰς τὸ Σὲν-Ντενί, κατ' ἀρχὰς μὲ ἠγάπησεν ἐκ φιλοδοξίας ἀναμφιβόλως· κατευχαριστημένη διότι μὲ εἴξευρε πλούσιον, μετῆλθε τὸ πᾶν διὰ νὰ προσκολληθῶ εἰς τρόπον ὥστε νὰ καταστῇ σύζυγός μου.

PAMEA. Εἶνε τὸ παιγνίδι ὄλων τῶν πανούργων ὄρφανῶν.

ΦΕΡΔΙΝΑΝΔΟΣ. Ἀλλὰ πῶς ἡ Γερτρούδη ἐπὶ τέλους μὲ ἠγάπησε; αὐτὸ δὲν ἐξηγεῖται παρὰ ἀπὸ τὰ ἀποτελέσματα αὐτοῦ τοῦ πάθους, τί λέγω πάθους; δι' αὐτὴν αὐτὸς ὁ πρῶτος, ὁ μόνος, ὁ μοναδικὸς ἔρωσ δεσπόζει ὅλου τοῦ βίου της καὶ τὴν κατατρώγει. Ὅταν περὶ τὸ τέλος τοῦ 1816 μὲ εἶδε κατεστραμμένον, αὐτὴ ἡ ὁποία μὲ ἠξευρε, ὅπως σί, ποιητὴν, ἀγαπῶντα τὴν πολυτέλειαν καὶ τὰς τέχνας, τὴν μαλθακὴν καὶ εὐχάριστον ζωὴν, τὸ χαϊδεμένο παιδί, γιὰ νὰ ἐννοήσωμεν ὅλα, κατέστρωσε, χωρὶς ἄλλως τε νὰ μοῦ τὸ γνωστοποιήσῃ, ἐν ἐκ τῶν φοβερῶν σχεδίων καὶ ἀξιοθαυμάσιων, τὰ ὁποῖα ἐμπνέουν εἰς τὰς γυναῖκας τὰ διακαῆ καὶ ἐναντιούμενα πάθη, καὶ αἱ ὁποῖαι ἐν τῷ συμφέροντι τοῦ ἔρωτός των, κάμνουν ὅ,τι οἱ δεσπότες ἐν τῷ δικαίωμάτι τῆς ἐξουσίας των· δι' αὐτὰς ὁ ὕψιστος νόμος, εἶνε ὁ ἔρωσ των...

PAMEA. Τὰ γεγονότα ἀγαπτε μου;... Ἀπολογεῖσαι καὶ εἶμαι ὁ εἰσαγγελεύς.

ΦΕΡΔΙΝΑΝΔΟΣ. Ἐνῶ ἐγὼ ἐγκαθίστων τὴν μητέρα μου εἰς Βρεττανίαν, ἡ Γερτρούδη συνήντησε τὸν στρατηγὸν Γκρανσάν, ὁ ὁποῖος ἐζήτηε διδασκάλισσαν διὰ τὴν κόρην του. Εἰς τὸν γέροντα αὐτὸν στρατιώτην, τὸν πληγωμένον πολὺ ἄσχημα καὶ ἡλικίας πενήντα ὀκτῶ ἐτῶν, δὲν εἶδε παρὰ ἐν χρηματοφυλάκιον. Ἐφάντασθη ὅτι ἀμέσως θὰ ἐγίνετο χήρα πλουσία, ἐντὸς ὀλίγου χρόνου, καὶ ὅτι θὰ ἠδύνατο νὰ ἐπαναλάβῃ καὶ τὸν ἔρωτά της καὶ τὸν σκλάβον της. Εἶπε καθ' ἑαυτὴν ὅτι ὁ γάμος αὐτὸς θὰ ἦτο ὡς ἐν κακὸν ὄνειρον, ταχέως παρακολουθούμενον ἀπὸ μίαν ὠραίαν ἀφύπνισιν. Καὶ ἰδοὺ ὅτι τὸ ὄνειρον διαρκεῖ δώδεκα ἔτη! Ἀλλὰ ξεύρεις πῶς σκέπτονται αἱ γυναῖκες.

PAMEA. Ἐχουν ἰδικὴν τους νομικήν.

ΦΕΡΔΙΝΑΝΔΟΣ. Ἡ Γερτρούδη ἔχει ἀγρίαν ζηλοτυπία. Θέλει διὰ τὴν ἀπιστίαν της πρὸς τὸν σύζυγον νὰ ἀνταμείβεται διὰ τῆς πίστεως τοῦ ἔραστοῦ, καὶ ἐπειδὴ ὑπέφερε, ἔλεγε, μαρτύρια, ἠθέλησε....

PAMEA. Νὰ σ' ἔχη ὑπὸ τὴν στέγην της διὰ νὰ σὲ φυλάττῃ ἡ ἰδία.

ΦΕΡΔΙΝΑΝΔΟΣ Ἐπέτυχε, φίλε μου, νὰ μὲ φέρῃ ἐδῶ. Κρα-

τῶ πρὸ τριῶν ἐτῶν μίαν μικρὰν οἰκίαν, πλησίον τοῦ ἐργοστασίου. Καὶ ξεύρεις διατὶ δὲν ἔφυγα τὴν πρώτην ἐβδομάδα; διότι τὴν δευτέραν ἀπὸ τῆς ἀφίξεώς μου ἡμέραν, ἠσθάνθην ὅτι δὲν θὰ ἠδυνάμην τοῦ λοιποῦ νὰ ζήσω χωρὶς τὴν Παυλίαν.

PAMEA. Χάρις εἰς τὸν ἔρωτα αὐτόν, ἡ ἐδῶ θέσις σου μοῦ φαίνεται, εἰς ἐμὲ τὸν δικαστὴν, ὀλιγώτερον δυσάρεστος ἢ ὅσον ἐνόμιζα.

ΦΕΡΔΙΝΑΝΔΟΣ. Ἡ θέσις μου; Ἀλλ' εἶνε ἀφόρητος ἐξ αἰτίας τῶν τριῶν χαρακτήρων ἐν μέσῳ τῶν ὁποίων εὐρίσκομαι πιασμένος. Ἡ Παυλίνα εἶνε τολμηρὰ ὅπως ὅλαι αἱ νέαι αἱ πολὺ ἀθῶαι, τῶν ὁποίων ὁ ἔρωσ εἶνε τὸ ἰδεῶδες των καὶ αἱ ὁποῖαι δὲν βλέπουν κακὸν ποιθενά, προκειμένου περὶ τοῦ ἀνδρός, τὸν ὁποῖον θὰ κάμουν σύζυγόν τους. Ἡ διορατικότης τῆς Γερτρούδης εἶνε ὑπερβολικὴ· τὴν διαφεύγομεν δὲ ἐκ τοῦ τρόμου τὸν ὁποῖον προξενεῖ εἰς τὴν Παυλίαν ἡ καταστροφὴ, εἰς τὴν ὁποῖαν θὰ μᾶς βυθίσῃ ἡ ἀποκάλυψις τοῦ ὀνόματός μου, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον τῆς δίδει τὴν δύναμιν νὰ προσποιῆται. Ἀλλ' ἡ Παυλίνα ἀπεποιήθη τὸν Γκοντάρ.

PAMEA. Γκοντάρ! τὸν γνωρίζω;.. Ὑπὸ ζῶδες ὕψος, εἶνε ὁ ἄνθρωπος ὁ πλέον λεπτός, καὶ ὁ πλέον περιεργός εἰς ὅλην τὴν ἐπαρχίαν. Καὶ εἶνε ἐδῶ;

ΦΕΡΔΙΝΑΝΔΟΣ. Γευματίζει ἐδῶ.

PAMEA. Δυσπίστει πρὸς αὐτόν.

ΦΕΡΔΙΝΑΝΔΟΣ Καλά! Ἐὰν αὐταὶ αἱ δύο γυναῖκες, αἱ ὁποῖαι ἀπὸ τῶρα δὲν ἀγαπῶνται διόλου, ἀνακαλύψουν ὅτι εἶνε ἀντίπαλοι, ἡ μία ἠμπορεῖ νὰ σκοτώσῃ τὴν ἄλλη· δὲν εἰξεύρω ποία... ἡ μία εἶνε ἰσχυρὰ ὡς ἐκ τῆς ἀθωότητός της καὶ τοῦ δικαιωματικοῦ πάθους της· ἡ ἄλλη μανιώδης, βλέπουσα χανόμενον τὸν καρπὸν τῶσων ὑποκρισιῶν, θυσιῶν, ἐγκλημάτων μάλιστα.... (Εἰσέρχεται ὁ Ναπολέων).

PAMEA Μὲ τρομάζεις! ἐμένα τὸν βασιλικὸν ἐπίτροπον. Ὅχι, λόγῳ τιμῆς, αἱ γυναῖκες κοστίζουν συχνὰ περισσότερον ἀπὸ ὅσον ἀξίζουν.

ΝΑΠΟΛΕΩΝ. Καλέ, ὁ μπαμπᾶς καὶ ἡ μαμὰ ἀνησυχοῦν γιὰ σένα λένε, ὅτι πρέπει ν' ἀφήσῃς τὶς δουλειές, καὶ ὁ Βενὸν μᾶς εἶπε γιὰ τὸ στομάχι.

ΦΕΡΔΙΝΑΝΔΟΣ. Κατεργάρι, ἤλθες νὰ μ' ἀκούσῃς!

ΝΑΠΟΛΕΩΝ. Ἡ μαμὰ μοῦπε στ' αὐτί: Πήγαινε λοιπὸν νὰ δῆς τί κάνει ὁ καλός σου φίλος;

ΦΕΡΔΙΝΑΝΔΟΣ Πήγαινε, διαβολάκι, πήγαινε καὶ σ' ἀκολουθῶ. (Τῷ Ραμὲλ) Βλέπεις; μὲ αὐτὸ τὸ παιδί κάμνει ἓνα ἀθῶον κατάσκοπον.

PAMEA. Εἶνε τὸ παιδί τοῦ Στρατηγοῦ;

ΦΕΡΔΙΝΑΝΔΟΣ. Ναί.

PAMEA. Εἶνε δώδεκα ἐτῶν;

ΦΕΡΔΙΝΑΝΔΟΣ. Ναί.

ΡΑΜΕΛ. Τότε θά ἔχῃς κάτι περισσότερο νά μου πῆς.

ΦΕΡΔΙΝΑΝΔΟΣ. Ὡ! σοῦ εἶπα ἀρκετά.

ΡΑΜΕΛ. Πήγαινε λοιπὸν νά φῆς... Μὴ ὀμιλήσῃς περὶ τῆς ἀφίξεώς μου, οὔτε περὶ τῆς ιδιότητός μου. Ἄς τοὺς ἀφήσω-
μεν νά γευματίσουν ἡσύχως. Πήγαινε, φίλε μου, πήγαινε.

Σ Κ Η Ν Η Ι Χ.

Ραμὲλ μόνος

Δυστυχησμένο παιδί! Ἐάν ὄλοι οἱ νέοι εἶχαν μελετήσῃ τὰς ὑποθέσεις, τὰς ὁποίας παρετήρησα κατὰ τὸ ἑπταετὲς διάστημα τῆς δικαστικῆς μου δράσεως, θά κατελείθοντο περὶ τῆς ἀνάγκης τοῦ νά παραδεχθοῦν τὸν γάμον ὡς τὸ μόνον δυνατόν μυθιστόρημα ἐν τῷ βίῳ... ἀλλ' ἐάν τὸ πάθος ἦτο φρόνιμον, τότε θά εἶχε τὴν μορφὴν τῆς ἀρετῆς.

Τέλος τῆς πρώτης πράξεως.

(Συνέχεια)

ΔΗΜΟΣΘ. Ν. ΒΟΥΤΥΡΑ

Ο ΚΑΜΠΟΥΡΗΣ

(Διήγημα-συνέχεια)

Τὴν ἄλλη μέρα ὁ Πέτρος εἶχε μάθημα στὴ Φιφῆ. Ὁ Πέτρος Δικλῆς ἦτο δάσκαλος τοῦ Πιάνου. Εἶχε κάνει καλὰς σπουδὰς στὴν Ἰταλία. Θά-
ταν τριάντα ὡς τριανταδύο χρόνων. Δὲν εἶχε γονεῖς· εἶχαν ἀποθάνει, ὅ-
ταν αὐτὸς ἔλειπε στὴν Ἰταλία. Αὐτὴ ἦταν ἡ ἱστορία του ἢ πρὶν. Ἡ ζωὴ
του ἴσαμε τότε εἶχε περάσει ἡσυχᾶ, ἡσυχᾶ. Κάποτε εἶχε ἀγαπήσει μιὰ κόρη,
ποῦ περνοῦσε ἀπ' τὸ δρόμο τοῦ σχολείου του. Καθισμένος στὸ παράθυρο
περίμενε νά περάσῃ καὶ καθὼς αὕτη περνοῦσε προσπαθοῦσε νά φανῆ, χωρὶς
νά δῆ αὕτη ὅτι ἦταν καμπούρης! Αὕτη σὰ νά δεχόταν τὴν ἀγάπη του,
ἀλλὰ μιὰ μέρα τὴν εἶδε νά νεύῃ σένα συμμαθητῆ του, ποῦ καθόταν σὲ
ἄλλο παράθυρο καὶ τὴν περίμενε, χωρὶς νά τὴν μέλῃ ἂν ἦταν αὐτὸς ἐμ-
πρός, ἢ σὰ νά μὴ ὑπῆρχε!

Ἡ σκέψις τῆς ἀσχημιᾶς του, τῆς καμπούρας του, τοῦ ἔμπαινε πάντοτε
ἐμπρός στὴ χαρά. Ἐξάφνα πολλές φορές καθὼς γελῶσε, ἢ σκέψις τῆς
καμπούρας του ἢ ἡ εἰκόνα τοῦ ἰδίου ἑαυτοῦ του, περνοῦσε φορτωμένη τὴν
ἀσχημιὰ του καὶ τοῦ ἔρριχνε μελαγχολία, τοῦ σκίαζε τὴ χαρὰ του.

Στὸ σχολεῖο δύσκολα τὸν περγελοῦσαν γιατί ἦταν βέβηλος καὶ ἄγριος.
Ἡ μουσικὴ σιγὰ σιγὰ καὶ ἡ ζωὴ τῶν μεγάλων πόλεων, τοῦ ἀνεκάλεσαν
τὸν θυμὸ καὶ τὴν ἀγριότητα σὲ μελαγχολία καὶ μόνο κάποτε φαινόταν αὐ-
τὸς σὲ στιγμὲς μοναδικές.

Στὸ σπῆτι τῆς Φιφῆς τὸν προσκάλεσαν νά διδάξῃ πιάνο. Αὐτὴ τὴν
κόρη τὴν εἶχε παρατηρήσει πρὸ καιροῦ, καὶ πρὸ καιροῦ ἡ καρδιά του σπά-
ραζε στὴν ἐμφάνισί της. Ὅταν τὸν ἐκάλεσαν, ταραχθῆκε καὶ ἐνόησε ὅτι
θά ἀρχίσῃ ἐποχὴ πόνων. Ἐπῆγε. Ἐφυγε ἐρωτευμένος, τρελλός! Ἀλλὰ τὸ
σπουδαιότερον ἦταν, ὅτι εἶχε ἀρχίσει στὴν καρδιά του, στὸ νοῦ του, νά φέγγῃ
μιὰ ἐλπίδα σὰ μικρὸ φωσάκι σὲ ἄπειρο σκοτάδι. Ἡ περιποίησης τῆς κό-
ρης, ἡ γλυκειὰ τῆς μορφῆς, τὸ ἀγαθὸ τῆς βλέμμα, τοῦ ἀναψαν αὐτὸ τὸ μι-
κρὸ φωσάκι. Ἀρχίζε νά ἐλπίζῃ. Κάποτε ἕως ἡ ἐνθύμησις τῆς ἀσχημιᾶς
του σηκωνώταν ἐρμητικῆ σὰ φουσκωμένη θάλασσα, ποῦ σκεπάζει ἕνα βρα-
χάκι ποῦ καθὼς αὕτη κοιμώταν, τόλμησε αὐτὸ νά στεγνώσῃ καὶ νά ἀσπρίσῃ
στὸν ἥλιο! Ἦταν ἡ δεύτερη φορά, ποῦ πήγαινε. Ἐτοιμάσθηκε καλά. Κύ-
ταζε καθὼς ντυνόταν νά μὴ βλέπῃ τὴν καμπούρα του. Ὅταν ἔφθασε γε-
μᾶτος συγκίνησι στὸ σπῆτι τῆς Φιφῆς ἦταν ἡ πόρτα ἀνοιχτή. Μιὰ ὑπρέ-
τρια ἐπρόβαλε μὲ ἕναν κουβά στὴν ἀγκαλιά της. Εἶχε τὰ πόδια γυμνά
ἴσαμε σχεδὸν τὰ γόνατα. Ὁ Πέτρος παραμέρησε νά περάσῃ. Εἶδε μέσα στὸν
κουβά νά κινῆται ἕνα νερὸ θολὸ βρώμικο. Κάτω οἱ πλάκες εἶχαν νερά, ἢ
σκάλα ἦταν βρεμένη. Ἀκουσε καθὼς σκούπιζε τὰ πόδια τοῦ σένα πανὶ βρε-
μένο, τὸν κρότο τοῦ νεροῦ ποῦ ἔχυνε ἡ ὑπέρτρια στὸ δρόμο. Ἄλλη ὑπὲρ-
ρέτρια παρουσιάσθηκε.

— Ὅριστε! τοῦ εἶπε μὲ γελαστὰ μάτια.

Ὁ Πέτρος κύταζε νά μὴ πάῃ τὸ βλέμμα τῆς στὴν καμπούρα του καὶ
εὐχαριστήθηκε, ποῦ δὲν τὸ εἶδε. Μπήκε στὴ σάλα. Ἦταν σχεδὸν σκοτεινά.
Στὴ γωνιά τὸ πιάνο ἦτο ἀνοιχτὸ σὰ νά τὸν ἔβλεπε μὲ γέλιο, δείχνοντας
τὰ δόντια του τὰ κάτασπρα. Ἡ ὑπέρτρια ἀνοῖξε τὸ παράθυρο. Τὸ φῶς
ἀπλόθηκε καλὰ μέσα. Ὁ καμπούρης κύταξε τὴ μεγάλη εἰκόνα, ποῦ ἦταν
πάνω ἀπ' τὸν καναπέ. Ἡ ὑπέρτρια βγῆκε ἔξω. Πλησίασε νά δῆ ἀπὸ κοντὰ
τὴ ζωγραφιά. Κάτω σὲ μιὰ γωνία εἶδε ἕνα ὄνομα. Ἐδιάβασε. — Π. Θεο-
δωρῆς. Ἐνα βῆμα ἐλαφρὸ ἀκούσθηκε. Ὁ Πέτρος στράφηκε. Ἦταν ἐκεῖνη.
Τὸν χαιρέτησε μὲ χαμόγελο μικρὸ. Αὐτὸς κύταξε τὴν εἰκόνα. Δὲν τοῦ ἄ-
ρεσε ἡ ζωγραφιά, ἀλλὰ ἔτσι τὸ ἔκανε.

— Ὡραία εἰκόνα! εἶπε.

— Σᾶς ἀρέσει; ρώτησε αὕτη, ἀφοῦ ἔρριξε μιὰ γρήγορη ματιὰ μὲ τὰ
πλάγια στὴν εἰκόνα.

— Πολύ!.. Καλή εἶνε!

Αὐτὴ κύτταξε πάλι τὴ ζωγραφιά.

— Ἐνας φίλος οἰκογενειακὸς μας τὴν ἔκανε!

Φίλος οἰκογενειακός! Τὸ ὄνομα κέῖνο, ποῦ ἦταν στὴ γωνιά σὰ νὰ ζωντανέψει, κινήθηκε καὶ ἔλαβε μορφή, μορφή ὠραίου νέου! Φίλος οἰκογενειακός, φίλος τῆς!... Συνῆλθε. Προχώρησε στὸ πιάνο.

*Αρχισε τὸ μάθημα. Στὴν ἀρχὴ τῆς ἔκανε θεωρία.

— Τὸ ἐνοήσατε; τὴν ρωτοῦσε.

Αὐτὴ μὲ ἓνα κίνημα πρὸς τὰ ἑπάνω τῆς κεφαλῆς τοῦ ἀπαντοῦσε, ὅταν δὲν τὸ ἐνοοῦσε. Καὶ εἶχε ὕψος μικροῦ παιδιοῦ. Ὅταν ἔπαιζε ἔπειτα αὐτὴ, αὐτὸς ἐπρόσχε βιάζοντας τὸν ἑαυτὸ του, γιατί τὰ μάτια του ἐπλανῶντο στὸ λαιμὸ τῆς. Αἰσθανόταν εὐτυχία νὰ τὸν κυκλώνῃ, εὐτυχία ὅμως ποῦ ἔφερε καὶ μιὰ ἀνησυχία μαζύ, μιὰ λύπη.

— Ἀχ, ἂν δὲν ἤμουν ἔτσι!

Στὸ τέλος τὸν παρακάλεσε νὰ παίξῃ. Αὐτὸς τὸ ἐπιθυμοῦσε. Κάθισε στὴ θέσι τῆς. Ἐπαιξε ἓνα δικό του, βγαλμένο ἀπ' τὸν πόνο ποῦ ἔδερνε τόσο καιρὸ τὴ ψυχὴ του.

— Ὁραῖο πολὺ, πολὺ ὠραῖο! Τίνος εἶνε;

— Δικό μου εἶναι αὐτό.

Εἶδε νὰ ἀνασηκῶνται τὸ σῶμα τῆς λίγο καὶ τὰ μάτια τῆς νὰ ἀνοίγουν περισσότερο καὶ νὰ τὸν κυττάξῃ ἔπειτα μὲ προσοχή.

Τὸ σκοτάδι εἶχε ἔρθει στὴ θέσι τῆς ἡμέρας, τοῦ φωτός, ὅταν ὁ Πέτρος ἔφυγε. Ἡ λάμπα φώτισε τὸ τελευταῖο παίξιμό του. Ὅλη ἡ οἰκογενεῖα ἦταν ἐκεῖ. Ἡ πέρτα κλείσθηκε. Προχώρησε μόνος στὸ δρόμο. Ἦταν ζαλισμένος λίγο καὶ αἰσθανόταν μέσα του κάτι νὰ τὸν πιέζῃ, σὰ σύννεφο, ποῦ φέρνει βροχή!

Πόσοι καὶ πόσοι δὲν ἀγαπήθησαν ἄσχημοι, τέρατα καὶ μὲ μανία μάλιστα; Ξαναγύρισε στὴ λύπη του καὶ εἶπε μὲ τὸ νοῦ του.

— Ἐ, καμπούρη, δὲν κυττᾷς τὴ καμπούρα σου, μοῦ θέλεις ἀγάπη!

Κύτταξε τὴ καμπούρα σου καυμένε! Τοῦ ἦρθαν δάκρυα στὰ μάτια. Μία φωνὴ ἀδύνατη τὸν ἔκανε νὰ κυττάξῃ. Κάτω ἀπὸ ἓνα φανάρι, ἔχοντας τὴ ράχη στηριγμένη σαυτό, ἓνας ζητιάνος τὸν παρακαλοῦσε νὰ τοῦ δώσῃ ἑλεημοσύνη. Ἦταν παράλυτος. Τοῦ ἔδωσε. Προχώρησε. Στὸ νοῦ του κράτησε τὴ θεὰ τοῦ ζητιάνου. Εἶδε ὅτι δὲν ἦταν μόνος δυστυχῆς, ἦταν καὶ ἄλλοι: πιδ χειρότεροι. Ἐφθασε στὸ δωμάτιό του. Τὸ παράθυρο ἦταν ἀνοιχτό. Στάθηκε κυττάζοντας τὴ νύχτα. Ἦταν ἡσυχία ἔξω. Ἐνας ψιθυρισμὸς μόνο τοῦ φάνηκε νὰ ἀκούγεται σὰν ἐρωτικὸ μουρμούρισμα τῆς σιωπῆς. Ψῆλὰ τὰ ἄστρα τρεμόβουναν σὰ λυχναράκια μακρυνὰ ἀόρατης γρηῃς, ποῦ παίζει, γνέθει, διευθύνει: ἀόρατα νήματα! Ἐνα σφύριγμα ἦρθε ἀπὸ μακρὰ.

— Τί κυττάζω καὶ θαυμάζω; Ὅλα εἶνε ὠραῖα! ἡ νύχτα, ἡ σιωπὴ, τὰ ἄστρα καὶ μόνο ἡ γῆ εἶμαι ἔτσι ἓνα τέρας!

Ἐνα ἀπόγευμα εἶχε πάει: στὸ μάθημα τῆς Φιφῆς. Καθὼς ἔπαιζαν, ἓνας νέος φάνηκε στὴν πέρτα. Σὰ νὰ παρουσιάσθηκε κεφαλὴ Μεδοῦσης.

— ὦ! ἔκαμε ἡ Φιφή. Πῶς τὸ ἔπαθε; Σηκώθηκε. Ὁ νέος χαμογελοῦσε. Πλησίασε σιγὰ σφίγγοντας τὸ ἓνα χέρι μὲ τᾶλλο. Ἦταν ὠραῖος νέος. Ἴσιος, σὰν καλάμι. Μιὰ χωρίστρα στραβὴ χῶριζε τὰ μαλλιά του.

— Χαίρετε! εἶπε ὅταν πλησίασε καλά. Ἡ Φιφή τὸν σύστησε στὸν Πέτρο.

— Ὁ κύριος Θεοδωρῆς!.. Εἶνε ὁ ζωγράφος τῆς ζωγραφιάς!.....

Μαζεμένος ξανακάθησε. Αἰσθανόταν ὅτι ἡ ἐμφάνισις αὐτῆ τοῦ νέου κάτι τοῦ πῆρε. Κύτταξε ἓνα κομμάτι ποῦ ἦταν ἀνοιχτὸ ἐμπρὸς του. Ἄκουσε.

— Θὰ καθήσῃ;

— Λίγο!

— Λίγο!..

— Δὲν θάρῃσω!

Τοῦ φάνηκε, ὅτι θὰ ἔκαναν καὶ νεύματα.

Μιὰ καρέκλα σύρθηκε, ἔτριξε. Ἡ Φιφή πλησίασε στὸ πιάνο. Ὁ Πέτρος ἄκουσε ἓνα χτύπημα τυμπάνου στὴν καρέκλα..

Ὅταν πῆγε στὸ σπῆτι τοῦ πλησίαζε ἡ δύσι τοῦ ἡλίου. Ἐμεινε σκυμμένος, συντριμμένος καὶ ἀπ' τὸ νοῦ του περνοῦσαν ὅλα ὅσα συνέβησαν ἐκεῖ. Νόμιζε ὅτι ἔβλεπε ἀκόμη μιὰ λάμψη γλυκειά, ποῦ εἶχαν τὰ μάτια τῆς ὅταν κύτταξε τὸν νέο, ποῦ σὲ ἓνα τῆς παίξιμο κάτι εἶπε, καὶ χωρὶς νὰ θέλῃ ἔπειτα, πρὶν ἀκόμα σβύση ἡ λάμψις αὐτῆ, κύτταξε αὐτόν.

— Ἡθελα καὶ ἡ γῆ ἀγάπη!

Καὶ ὁ Πέτρος καθὼς ἔλεγε αὐτὰ τὰ λόγια γέλασε μὲ κλειστὸ στόμα κινῶντας λίγο τὸ κεφάλι. Μὲ μιᾶς τὰ μάτια του γέμισαν δάκρυα. Στάθηκε ἔμπρὸς στὸν καθρέφτη καὶ στὸ θαμπὸ φῶς ποῦ ἦταν στὸ δωμάτιο εἶδε τὴ μορφή του.

— Κλαῖς καμπούρη μου; Τὸν καυμένο κλαίει! Κλάψε, κλάψε, μὰ ὅσω καὶ ἂν κλάψῃς ἐκείνη δὲν θὰ γείνη δική σου καὶ ἡ καμπούρα σου δὲν θὰ λυώσῃ ἀπ' τὰ δάκρυά σου! Κύτταξε τὰ θαμπὰ ἀπ' τὰ δάκρυα μάτια του, σὰν νὰ εἶχαν ἓνα βῶλο ὑγρὸ ἑπάνω, ποῦ τὸν κύτταζαν καὶ συνεκινήθη.

— Ἐλα μὴ κλαῖς, μὴ μοῦ κλαῖς! εἶπε.

Καὶ καθὼς ἔλεγε αὐτὰ χαίδεψε τὸ μάγουλό του. Παρετήρησε αὐτὸ ποῦ ἔκανε.

— Χάδια δὲν θὰ νοιώσῃς ποτὲ ξένα καὶ γιὰ τὸ σὲ χαιδεῦω ἡ γῆ!

Κάθησε πάλι στηρίζοντας τὸ κεφάλι στὰ χέρια. Πῶς ἤθελε νὰ κοιμῶταν ἓναν ὕπνο δίχως ὄνειρα, αἰώνιο ὕπνο, σκοτεινὸ στὴ σκέψι... Ἐνα σουράβλι ἀκούσθηκε κάτω, παίζοντας μὲ παραφωνίες. Ἦταν ὁ Σαλίγκαρρος, ποῦ μάθαινε τὰ Χριστούγεννα. Στὸ νοῦ τοῦ Πέτρου φάνηκε πάλι στὴ μάνδρα πάνω, χειροκροτῶντας τοὺς ἐργάτας. Κύτταξε πέρα τὸν Οὐρανό. Αἰσθάνθηκε ψύχρα νὰ ἔρχεται. Σηκώθηκε νὰ κλείσῃ τὸ παράθυρο. Ἀπ' τὴ

σκάλα, σὰ νὰ ἔβγαιναν ἀπ' αὐτή, ἐρχόντουσαν ἢ παραφωνίες τοῦ σουραβλιού. Ἡ ψυχὴ τῆς σκάλας ἦταν ὁ Σαλίγκαρος.

Ὁ οὐρανὸς δυτικὰ εἶχε χρῶμα μενεξεδένιο, τὸ ὁποῖο ὄσω πήγαινε ἢ ἐρχόταν, στὴ μέση ἀνοιγε καὶ γεινόταν ἓνα μὲ τὸ ἄλλο χρῶμα ἄνω, γύρω, σύννεφα μολυβένια στόλιζαν. Κάτι, σὰν οὐράνια χορεύτρια ντυμένη, τυλιγμένη μὲ κυανὸ πέπλο διαφανές, ποῦ τὸ διαπερνοῦσε εὐκολὰ τὸ λαμπερὸ σῶμα της, φάνηκε ἀπὸ πάνω καὶ ἀντικρὺ σχεδὸν τῆς δύσης...

Ἦταν ἡ σελήνη.

Στὸ ἄλλο μᾶθημα, ὁ Πέτρος πῆγε στὴν ὥρα τὴν ὠρισμένη καὶ ὄχι πρὶν λίγο ἀπ' αὐτή, καθὼς ἔκανε ἄλλοτε. Φαινόταν λυπημένος. Καθὼς ἡ Φιφὴ ἔπαιζε, αὐτὸς τὴν κτύπαζε. Αὐτὴ γύρισε καὶ τὸν εἶδε καὶ πάλι γρήγορα γύρισε στὸ πιάνο. Ἐκανε ἓνα δυὸ λάθη. Τοῦ φάνηκε τὸ χρῶμα νὰ ἔγεινε πρὸς ζωηρὸ καὶ ἀκόμη ὅτι εἶδε μιὰ στενοχώρια σαυτῆ.

— Μήπως θύμωσε ; βῶτησε τὸν ἑαυτὸ του. Δὲν τὴν ξανακτύπαζε πιά ἔτσι.

— Τί τὴν θέλω γὼ τὴν ἀγάπη !

Ἐξαφνα καθὼς τὴν ἐθλεπε, ποῦ ζητοῦσε ἓνα βιβλίον τῆς μουσικῆς, αἰσθάνθηκε θυμὸ νὰ ἀνεβαίνει. Ἡ ὑπερηφάνειά του σηκωνότανε. Κράτησε ὁμῶς λίγο αὐτό.

— Ὁ καμπούρης ὑπερήφανος ! σκέφθηκε.

Δὲν μπορούσε νὰ μὴ παρουσιασθῆ καὶ ὁ Θεοδωρῆς. Φαίνεται στὴν πόρτα πάλι μὲ τὸ γελαστό του ὄφρος. Χαϊρέτησε τὸν Πέτρο μὲ μιὰ εἰρωνία στὸ βλέμμα. Ὁ Πέτρος φοβήθηκε μὴ ἡ Φιφὴ ποῦ πῆγε κοντὰ του καὶ μίλησαν σιγὰ τοῦ πῆ τίποτε γι'αὐτὸν καὶ τὸν περγελάσουν. Ὅταν τραβήχθηκε αὐτὴ καὶ εἶδε τὸ βλέμμα τοῦ Θεοδωρῆ νὰ πέφτει ἐπάνω του, πίστευσε ὅτι ἔγεινε. Ὁ Θεοδωρῆς, χωρὶς νὰ καθήση, ἔμεινε ὀρθὸς κυττάζοντας πρῶτα τὴ ζωγραφιά του, ἔπειτα στὸν καθρέφτη διωρθώνοντας τὸν λαϊμοδέτη του. Τὸν εἶχε φιογάκο μεγάλο. Ὁ Πέτρος εἶχε δεῖ ὅτι τοῦ πήγαινε ὠραία.

Σένα διάστημα ποῦ ζητοῦσαν κομμάτια, ἓνα μικρὸ κοριτσάκι ὤρμησε μέσα. Πίσω του μιὰ φωνὴ πνιγμένη, γιὰ μὴ ἀκουσθῆ, τοῦ ἔλεγε :

— Μή, μή ! ἔλα δῶ !..

Τὸ κοριτσάκι ἔπαισε στὴν ἀγκαλιὰ τοῦ Θεοδωρῆ, ὁ ἐποῖος τὸ ἔκλεισε μὲ τὰ χέρια του καὶ κάθησε. Μιὰ μορφὴ μελαχρινὴ φάνηκε στὴν πόρτα, χαμογελοῦσε λίγο, ἔπειτα χάθηκε. Τὸ πιάνο ἄρχισε πάλι. Ἐξαφνα, ἐνῶ ὁ Πέτρος βιάζοντας τὸν ἑαυτὸ του ἐπρόσεχε στὸ μᾶθημα, ἄκουσε τὴ μικρὴ νὰ ρωτᾶ τὸν Θεοδωρῆ.

— Γιατί εἶνε ἔτσι κεῖ ;

Εἶδε ἔτσι κρυφὰ τὴ μικρὴ νὰ τὸν δείχνει μὲ τὸ γυμνὸ της χεράκι, ποῦ ἔβγαινε ἀπ' τὸ πλατὶ της μανίκι. Γιὰ τὴ καμπούρα του θὰ ρωτοῦσε. Τὸ πιάνο βρόντησε περισσότερο καὶ ἡ ἀπάντησις τοῦ Θεοδωρῆ ἔγεινε μέσα σαυτὸν τὸν θόρυβο.

Ὅταν τελείωσε τὸ μᾶθημα, αὐτὴ δὲν τοῦ εἶπε νὰ παύσῃ καθὼς ἄλλοτε.

Στὸ δρόμο τὴ δικαιολογοῦσε. Καὶ γιατί νὰ μὴ ἀγαπᾶ ἑκείνον τὸν ὠραῖο νέο ; Ἐπρεπε νὰ προτιμῆσθαι αὐτὸν τὸν καμπούρη. Ἄν ἦτο ἄσχημη αὐτὴ ; αἰσθάνθη νὰ βίαζε τὸν ἑαυτὸ του νὰ πῆ ὅτι θὰ τὴν ἀγαποῦσε !..

Κοντὰ στὸ σπῆτι τοῦ, καὶ εἶχε σκοτεινιασθεῖ, ἓνα φῶς φάνηκε νὰ ἐρχεται. Ἦταν ἓνα παιδί κρατῶντας ἓνα φανάρι καὶ πίσω ἓνας παπᾶς χωρὶς καλιμαύχι κρατῶντας μὲ προσοχὴ καὶ μὲ τὰ μάτια κάτω τὴ μετάδοσι. Ἐκανε νὰ βγάλλῃ τὸ καπέλο του, ἀλλὰ κρατήθηκε. Ὅχι ! δὲν βγάζει αὐτὸς τὸ καπέλο του, ἄς τὸ βγάξουν οἱ ὄμορφοι !

Ἡ μετάδοσι πέρασε.

Στενοχωρήθηκε. Δὲν ἔκανε καλὰ, ἀλλὰ γιατί ;

(Συνέχεια)

Δημοσθ. Ν. Βουτυράς

ΑΠΟ ΤΑΣ ΓΝΩΜΑΣ ΤΟΥ ΝΙΤΣΕ

Πόσον αἷμα καὶ τιμὴ εὐρίσκονται εἰς τὸ βάθος ὄλων τῶν «καλῶν πραγμάτων»

*

Ἡ σημαντικότης μιᾶς προόδου μετᾶται μὲ τὸ μέγεθος τῶν θυσιῶν αἱ ὁποῖαι χάριν αὐτῆς γίνονται.

*

Ὅπως οἰκοδομήσῃ τις ἐν θυσιαστήριον πρέπει ἐν θυσιαστήριον νὰ καταστραφῆ.

*

Καθένας εἶνε ὁ μᾶλλον ξένος πρὸς τὸν ἑαυτὸν του.

*

Δὲν πρέπει νὰ τρώγῃς μονάχα μὲ τὸ στόμα, ἀλλὰ καὶ μὲ τὸ κεφάλι, ἀλλέως ἢ λαίμαργία τοῦ στόματος θὰ σὲ καταστρέψῃ.

Μετάφ. **Κ. Κκιροφύλα**

Η ΚΟΜΗ ΤΗΣ ΒΕΡΕΝΙΚΗΣ

Τὰ δόμαυρα μαλλιά σου...

1

Τὰ δόμαυρα μαλλιά σου σὰν τὸν κισσὸ ν' ἀπλώνουν
Κι' ἐγὼ νὰ γίνω δέντρο καὶ πλάτανος ἐγώ,
'Απάνω μου νὰ στρίβουν, νὰ κλώθουν, νὰ ριζώνουν,
Τὰ κλώνια τὰ μαλλιά σου στὸν ἔρμο μου κορμό.

Τὰ δόμαυρα μαλλιά σου προστάτες μου νὰ γίνουν
'Απὸ τ' ἀνεμοβρόχια καὶ τὴς ἀνεμικῆς,
Χαϊδευτικά νὰ γέρουν, νοσταλγικά νὰ κλίνουν,
Νὰ μὲ γλυκοθερμαίνουν στὴς νοτερῆς νυχτιῆς.

Κι' οἱ μαῦροι ξυλοκόποι σὰ ρθοῦν νὰ μὲ κουρσέψουν
Κι' ἀπάνω μου σὰς δοῦνε ριζωμένα βαθειά,
'Απὸ τ' ἀλόγατά τους δὲ θενὰ ξεπεζέψουν
Καὶ θὰ τραβήξουν πέρα πρὸς τὰ ὄρφανὰ δεντρά...

'Εγὼ ὄρφανὸ δὲν εἶμαι κι' ἔρμο, καλοὶ μου ἀνθρώποι,
Κάποιος κισσὸς σὰν Δράκος μὲ παραστέκει ἐμέ,
Τὰ δόμαυρα μαλλιά της!—ὦ μαῦροι ξυλοκόποι,
Τραβάτε καὶ μὴ ρθῆτε στὸ λόγγο μας ποτέ.

2.

Τὰ δόμαυρα μαλλιά σου σὰ νήματα κρουσμένα
'Απὸ Νεράιδων χέρια σὲ ξωτικῆς σπηλιῆς...
Στὰ κάποια τους τελλάρια τὰ λευκοατλαζωμένα,
Στῶν ποταμιῶν τὴς ἄκρες καὶ τὴς ἀκροπλαγιῆς,

Κεντοῦν μὲ τὰ μαλλιά σου τὸν Οὐρανὸ μὲ τ' Ἄστρα,
'Ἡ τὸν Ἀποσπερίτη καὶ τὸν Αὐγερινό,
Τὰ δόμαυρα μαλλιά σου σὰ νεραϊδένια κάστρα
Κεντίδια ἔχουνε γίνει κάποιον παλιὸν καιρό.

Κεντίδια στὴς δάσπρες τὴς φορεσιῆς στολίδια
Τῶν δροσερῶν Νεραϊδῶν καὶ τῶν Καλοξωθιῶν,
Στὰ χέρια τους βραχιόλια καὶ κάτου δαχτυλίδια
Στὴς ἄκρες καὶ στὴς μέσες τῶν κρινοδαχτυλιῶν.

Τὰ δόμαυρα μαλλιά σου σὰ νήματα κρουσμένα
'Απὸ νεραϊδῶν χέρια σὲ ξωτικῆς σπηλιῆς,
Καὶ τὴ ὥραιο τῆς Χτίσις δὲν ἔχουν κεντημένα
Μαγνάδια τῶν συγνέφων καὶ πεπλους καταχνιῆς....

3.

Τὰ δόμαυρα μαλλιά σου σὰ νήματα ἀραχνένια...
Νὰ πλέκουν ἢ Ἀράχνες στὴς ὀροφῆς ψηλά,
'Ἰστοὺς Μελαγχολίας μὲ τὰ θλιμμένα χτένια,
Τὰ ἀόρατα, τὰ μύρια, τὰ μάταια, τὰ κρυφά.

'Ἰστοὺς Μελαγχολίας τὰ δόμαυρα μαλλιά σου,
Νὰ ζώνουν, νὰ κυκλώνουν τὸ σπῆτι τ' ὄρφανό,
Μὲ μιὰ σιγὴ σαβάνου, μὲ τρέμουλο ἑνὸς ράσου
Ποῦ χέρι τὸ ταραίζει Ἄγιου εὐλογητό.

'Ἰστοὺς Μελαγχολίας τὴ σκέψι μας νὰ δένουν
Καὶ νὰ διπλοτυλίγουν τοὺς πόθους μας ἐκεῖ,
Σὰν τὰ πουλιὰ νὰ φεύγουν, στ' ἀνήλια νὰ μακραίνουν
'Ονειράτα κ' ἐλπίδες στὴ Μπαρμπαριά Σιγῆ.

Καὶ πῶς πολὺ σὰν κάποιοι ποῦ ἔζησαν ἄλλα χρόνια,
Σὰν μάρμαρα γραμμένα, ἀκίνητα, βουβά,
Μὲς στὸ ἀραχνούφισμένο σπιτάκι μας αἰώνια
Νὰ μένουμε θλιμμένα σὰν δυὸ θυμητικά.

4.

Τὰ δόμαυρα μαλλιά σου σὰ νήματα ἄλλα τώρα
Στὸν ἀργαλειὸν ἐπάνω τῆς στείρας μου ζωῆς,
Θὲ νὰν τὰ ξεδιαλύνω σὲ μιὰν ἀπόκρυφην ὥρα
Κι' ὕστερα θ' ἀρχινήσω σὰν κάποιος ὕφαντής,

Κάποιο πανὶ νὰ ὑφαίνω γερὸ μιᾶς Εὐτυχίας,
Κάποιων ὠραίων ὄνειρων καὶ μιᾶς ἀπαντοχῆς,
Μυριόχρωμο κι' οὐράνιο κι' ἀδρό σὰν Γαλαξίας
Ποῦ κρύβει κόσμους ἄλλους ἀγνώστους κι' εὐτυχεῖς.

Ἐνα πανὶ νὰ ὑφάνω χαρᾶς, ποῦ τὸ στερνό μου
Τὸ δάκρυ νὰ σπογγίσω τῶν ἔρμων μου ματιῶν,
Τοῦ κόπου τὸν ἰδρῶτα ἀπὸ τὸ μέτωπό μου
Τὸ ἀστείρευτο τὸ αἶμα τῶν τόσων μου πληγῶν.

Ρυθμίσου μὲ τοὺς χτύπους, σαῖτα, τῆς καρδιάς μου
Στὸν ἀργαλειὸν ἐπάνω τῆς πίκρας μου ζωῆς
Καὶ ὕφαινε μὲ τὰ ὠραῖα μαλλάκια τῆς κυρᾶς μου
Τὸ δίμιτο πανάκι μιᾶς γλυκαπαντοχῆς.

5.

Τὰ ὀλόμαυρα μαλλιά σου σὲ τί νερὰ καὶ βρύσες,
Σὲ τί κρουνοὺς ὄνειρων καὶ κρούσταλλων πηγές,
Σὲ τί ἀστεριῶν καὶ ἡλίων ἀνατολές καὶ δύσες,
Νὰ πάρω νὰν τὰ λούσω μὲ μύσκους καὶ δροσιές;

Τὰ ὀλόμαυρα μαλλιά σου μὲ τί ζεφύρια χτένια
Νὰν τὰ περιχτενίσω σὲ χάσες φεγγαριῶν,
Μὲ τί κορδέλλες, φιόγγους καὶ ξόμπλια βελουδένια
Νὰν τὰ ὠμορφοστολίσω στὶς ἄκρες τῶν γιαιῶν;

Ἡ Νύχτα ἀπ' τὸ θρονί της ποῦ κάθεται τὰ βράδια
Κι' ἡ Σκιάδες της τὰ μαῦρα μαλλιά της γύρω ὑμνοῦν,
Καὶ λέν τὸ πῶς ξεχύνουν στὴ Χτίσι τὰ σκοτάδια,
Καὶ τὰ ξανθὰ τῆς Μέρας μαλλιά τὸ πῶς νικοῦν,

Τὰ ὀλόμαυρα μαλλιά σου τότε νὰ ἰδῆ ἡ καυχίारा,
Νὰ μαραθῆ ἀπὸ πείσμα καὶ ν' ἀποσβολωθῆ,
Κι' ἀπάνω στὸ θρονί της ν' ἀνέβης, ὦ λαχτάρα,
Βασίλισσα τοῦ Σκότους, Θεάινα, Νύχτα ἐσύ.

6.

Τὰ ὀλόμαυρα μαλλιά σου χορδὲς ἀρμονισμένες
Σ' ἐνὸς Δαβὶδ τὴν Ἄρπα τὴν κοσμοζακουστή,
Σὲ κάποιες μάγιες ὄρες, ἀδρές, γαλπνεμένες,
Τὸ δειλινό, τὸ βράδυ, τὸν ὄρθρο, τὴν αὐγή,
Μέσα στῆς Φύσεως ὅλης τὴν ἄσειστη Ἐκκλησία,
Νὰ κρούωνται ἀπ' τὰ δαχτύλια τοῦ Ἱεροτελεστή,
Νὰ μέλπουν, ν' ἀνυψώνουν μιὰ μουσικὴ ἀρμονία
Πρὸς τ' Οὐρανοῦ τὰ ὑψη θλιμμένα, δεπτικῆ.

Θλίψεων ψαλμοὶ καὶ πόνων καὶ προσευχῆς δακρύων
Πρὸς τοῦ Κυρίου τὸ θρόνο νὰ ὑψώνωνται ὀλαδροί,
Στῶν νεφελῶν τὰ πλάτη τῶν λάλων αἰθεριῶν
Ποῦ στένοιν τοὺς χοροὺς τῶν Ἀγγέλοι φτερωτοί.

Σὲ κάποιες μάγιες ὄρες, ἀδρές, γαλπνεμένες,
Τὸ δειλινό, τὸ βράδυ, τὸν ὄρθρο, τὴν αὐγή,
Στὴν Ἄρπα τὰ μαλλιά σου χορδὲς ἀρμονισμένες
Νὰ κρούωνται, νὰ ταραζοῦν τὴν ἀπειρη Σιγή.

7.

Τὰ ὀλόμαυρα μαλλιά σου φτερούγια κορακάτα
Τανύζονται, ἀργοσειοῦνται, φτεροκοποῦν, θροοῦν,
Πασκίζοντας ν' ἀνοίξουν κάποιαν ἀεροστράτα,
Νὰ σκίσουν τὸν αἰθέρα κι' ἀπάνω ν' ἀπλωθοῦν.

Ἀπάνω στὸν αἰθέρα καὶ πέρα ἀπὸ τῆς Δύσεως
Ποῦ ἀόρατοι Φονιάδες κοντὰ στὰ δειλινά,
Ξανθὸν λεβέντη σφάζουν καὶ χύνουν βρῦσες-βρῦσες
Τὸ αἶμα του τ' ἀθῶον στ' ἀράθιμα βουνά.

Σάβανα νὰ γενοῦνε τοῦ νέου τοῦ ἀσαβανώτου
Πᾶνε, νὰ τὸν σκεπάσουν σὰ μητρικὴ ἀγκαλιά,
Τὸν σκοτωμένο Ρήγα τοῦ παγεροῦ τοῦ Νότου
Καὶ τοῦ Βοριᾶ τοῦ ἀγρίου τὸ Νεκροβασιλιά.

Τὰ ὀλόμαυρα μαλλιά σου φτερούγια κορακάτα
Τανύζονται, ἀργοσειοῦνται, φτεροκοποῦν, θροοῦν,
Κι' ἀνοίγονται καὶ σκίζουν τὴν κρύαν ἀεροστράτα
Κι' ὑψώνονται καὶ πᾶνε καὶ δὲ ματαγυροῦν.

23 Ὀκτωβρίου 1903

Σ. Σκίπης

ΑΠΟ ΤΙΣ ΠΑΡΙΣΙΝΕΣ ΜΟΥ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ

Ο ΛΟΥΙ ΜΕΝΑΡ

ΚΑΙ

Η ΓΕΝΝΗΣΗ ΤΩΝ ΕΝΤΟΜΩΝ

Σ' τὸν Ἀναστάση Γεννάδιο χρεωστῶ τὴν γνωριμία μου μὲ τὸν μυστικοπαθῆ φιλόσοφο τὸν Λουὶ Μενάρ. Εἶταν ἓνα γεροντάκι χαριτωμένο ὁ ἐπιστήθιος φίλος τῆς κ. Ζουλιέτας Ἀδάμ καὶ ὁ ἐμπνευστὴς τοῦ Ἑλληνικοῦ ὠραίου ς' τὸν Λεκόντ Ντελλὰ καὶ τὸν Ζοσέ-Μαρία-Ἐρεντιᾶ. Καὶ τόσο χαριτωμένο ποῦ ἀπὸ τὴν ἡμέρα ποῦ γνωριστήκαμε δὲν εἶμπορῶ νὰ ἀσμονήσω οὔτε τοῦ λόγου του τὴν χάρη, οὔτε τῆς ψυχῆς του, τῆς θρεμμένης μὲ τὴν Ἑλληνικὴ φιλοσοφία, τὴν καλοσύνη. Σ' τὴν πλατεῖα τῆς Σορβώνης εἶχε τὸ σπουδαστήριό του ποῦ φίλοι καὶ θαυμασταὶ του τὸν ἐβλεπον μέσα ς' τὴν καλλιτεχνικὴ ἀκαταστασία τῶν βιβλίων του καὶ τῶν ζωγραφικῶν σχεδιασμάτων του, γιὰ νὰ συζητήσουν ὅ,τι ἀφοροῦσε τὴν ἀρχαία καὶ τὴν νεώτερον ζωὴ, μὰ πιὸ πολὺ τὴν ζωὴ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων. Οἱ λόγοι του γιὰ τὴν Ἑλληνικὴ σκέψη καὶ ὁμορφιά ἦταν χρῆσιμοι. Ὁ ποιητὴς τῶν «Ἀρχαίων ποιημάτων» ς' αὐτὸν χρεωστοῦσε τὸν ἐνθουσιασμό του πρὸς τὴν ἀρχαία μας πατρίδα, καὶ ὁ Ἐρεντιᾶ, μᾶς διηγήθηκε σὲ σελίδες γεμάτες ἀπὸ σεβασμὸ καὶ θαυμασμὸ τίς σχέσεις τοῦ Μενάρ μὲ τὸν ποιητὴ, τὴν φιλία τους καὶ τίς δυσαρέσιές τους ς' τὸ τέλος. Ὁ Παρισινὸς Τύπος τὴν ἡμέρα τοῦ θανάτου του σὲ μακρόστιπλα ἄρθρα δὲν ἄφησε λεπτομέρεια τῆς ζωῆς τοῦ φιλοσόφου ποῦ τόσο παραγνωρίστηκε ζῶντας καὶ ποῦ δὲν εἶχε βρεθῆ γιὰ τὸν σοφὸ συγγραφέα τοῦ «Ἑλληνικοῦ πολυθεϊσμοῦ» καὶ τοῦ «Προλόγου μιᾶς Ἐπαναστάσεως» οὔτε λέξιν κἂν ἐνθαρρυντική.

Εἶχε τὴν φράση δεικτική, μοῦ ἔλεγεν ὁ ἀνψιὸς του Μενάρ, ἓνας ἀπὸ τοὺς πιὸ διακεκριμένους ζωγράφους τῆς Γαλλίας. Μόνος μου τὸ γνώρισα ς' τίς συζητήσεις του μὲ τὸν κ. Γεννάδιο. Ἐνθυμοῦμαι μὲ τί σαρκασμὸ ὑποδέχονταν τίς σκέψεις τοῦ

Ἀθηναίου σοφοῦ, θαυμαστοῦ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου. Ὁ Μενάρ τὸν ἐμίσει τὸν Ἀλέξανδρο μ' ὄλη τὴν δύναμιν τῆς ψυχῆς του. Τὸν ἐμίσει γιὰ τὸν θεωροῦσε καταστροφία τοῦ Ἀττικοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς δημοκρατίας. Ἐνθυμοῦμαι κ' ἓνα ἄλλο ἀκόμα. Πῶς ς' τὰ λόγια του αὐτὰ ὁ κ. Γεννάδιος ἄρπαξε τὸ ψηλὸ του καπέλο κ' ἔφυγε κόκκινος σὰν παπαροῦνα ἀπὸ τὸν θυμὸ του. Ὁ γέροντας φιλόσοφος δὲν κινήθηκε ἀπὸ τὴν θέση του. Τὸν χαιρέτησε μὲ μία κλίση τῆς κεφαλῆς του καὶ μ' ἓνα μορφασμὸ ποῦ ἐπάγωσε ς' τὰ χεῖλη μου τὸ χαμόγελο.

*
**

Ἐνα Μαγιάτικο δεῖλι ρεμβάζοντας ς' τὸν κῆπο τοῦ Λουξεμπουργου ἀπάντησα τὸν Μενάρ συλλογισμένο. Τὰ χρόνια ἐβάρυναν ς' τὴν ὑπαρξή του καὶ ἔσερνε κουρασμένα τὰ βήματά του.

— Δὲν ἔχομε τὸν ἥλιο τῆς Ἀθήνας ἐδῶ, μοῦ λέγει, καὶ τὰ μικρά του μάτια ἔστραψαν ἀπὸ χαρά.

Δὲν ἐνθυμοῦμαι, εἶπα κάτι τι καὶ ὕστερα ἐκαθίσαμε ς' ἓνα ἐδώλιο κάτου ἀπὸ τὸν ἴσκιο τῶν δέντρων. Τὰ πουλάκια κελαηδοῦσαν τριγύρω μας καὶ τὸ βουΐσμα τῶν ἐντόμων κατακλυοῦσε τὴν ἀκοή μας. Ἀπέναντί μας ὑψώνετο τὸ ἀγαλμα τοῦ Λεκόντ Ντελλὰ ὠραῖο ς' τὴν μαρμαρίνη λευκότητά του καὶ γιὰ νὰ κόψω τὴν σιωπὴ μας ἄρχισα νὰ τοῦ ζητῶ πληροφορίες γιὰ τὸν ποιητὴ τῶν «Βαρβαρικῶν ποιημάτων». Ὁ γέροντας φιλόσοφος κάτι ἐψιθύρισε μὲ πολλὴ δύσχερεια καὶ ἔπειτα βυθίζοντας τὸ διαπεραστικό του βλέμμα ς' τὸ δικό μου, λέγει.

— Γνωρίζεις τὴν γέννηση τῶν ἐντόμων!

Τὸ ἐρώτημά του μ' ἔστενοχώρησεν. Ἐπῆρα θάρρος καὶ ἀπάντησα.

— Ὁχι, σεβαστέ μου!

Ὁ Μενάρ μ' ἐκύταξε μὲ βλέμμα λυπητερὸ καὶ εἶπε.

— Ἀκουσε αὐτὴ τὴν θεωρία. Θὰ σοῦ χρησιμεύσῃ πολὺ ς' τὴν ζωὴ σου.

Προσῆλωσα τὰ μάτια μου ἐπάνω του καὶ ὁ γέροντας ἤρχισε.

— Ὅταν ὁ Δημιουργὸς ἐτέλεψε τὸ ἔργο του, καὶ τὴν στιγμή ποῦ χειροκροτοῦσε τὸν ἑαυτό του γιὰ τὰ πλάσματά του, ἀκουσεν ἀπ' ὀπίσω του ἓνα εἰρωνικὸ χασκόγελο. Εἶταν ὁ Σατανᾶς ποῦ κατὰ τὴν συνθήειά του βρισκόνταν ἀνάμεσα ς' τὴν οὐράνια στρατιά. «Θὰ ἔκανες τίποτε καλλίτερο ἐσύ; τοῦ λέγει ὁ Σαβαώθ». Ἴσως ἀποκρίθηκεν ὁ Δαίμονας. — Λοιπὸν ἄρχισε τὴν ἐργασία σου καὶ θὰ διοῦμε τί θὰ μᾶς κάμης.

Ὁ Ἐωσφόρος ἐπῆρε τότε ὅ,τι εἶχεν ἀπομείνῃ ἀπ' τὸν δημιουργικὸ πηλὸ μὲ τὸν ὁποῖο ὁ Θεὸς εἶχε πλάσει τὰ ζῶα, τὰ πουλιά, τὰ ψάρια καὶ αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον ἀκόμα. Τὸν βροῦκεν ὁμως ὅλως διόλου ξηρὸ κι' ὅταν ἐδοκίμασε νὰ ἐργαστῆ ὁ πηλὸς ἐτρίφθηκε κι' ἐγίνε σκόνη. — Αὐτὸ θὰ βλάψῃ τὸ μέγεθος τῶν πλασμάτων μου, εἶπε μέσα του, μ' ὅλα ταῦτα δὲν τολμῶ νὰ μεταχειριστῶ τὸ γεννητικὸ νερὸ ποῦ ἐπάνω κυματίζει ἀκόμα τὸ πνεῦμα τοῦ Δημιουργοῦ».

Ἐπῆρε τότε μιὰ ἀχτίδα τοῦ ἡλίου καὶ ἀνεζωογόνησεν αὐτὴ τὴν σκόνη, καὶ ὕστερα παρουσίασε γιὰ δεῖγμα τῶν πλασμάτων του μιὰ μυῖγα, ἓνα σκαραβαῖο, ἓνα μυρμηγκι, μιὰ μέλισσα, μιὰ ἀκροίδα καὶ μιὰ πεταλοῦδα.

— Αὐτὲς τίς μικρὲς ὑπάρξεις, λέγει ὁ ὕψιστος, τολμᾶς νὰ τίς ἀντιτάξῃς εἰς τὰ πλάσματά μου;

— Τὸ μέγεθος δὲν σημαίνει τίποτε, λέγει ὁ Διάβολος. Εἶσαι πιὸ ὑπερήφανος γιὰ τὸν ἄνθρωπον παρὰ γιὰ τὴν φάλανα. Αὐτὲς οἱ ὑπάρξεις εἶνε μικρὲς γιὰτὶ δὲν ἔχουν τίποτε γήϊνο, ἀκριβῶς ἀρκετὸ γιὰ νὰ τὰ σκεπάζῃ χωρὶς νὰ βαρύνῃ τὴν σπιθα ποῦ καίει μέσα τους καὶ τοὺς δίνει ζωή. Κῦταξε πόσο ψηλά ὑψώνονται, μὲ τὸ πῆδημα ἢ μὲ τὸ φτερούγιασμα τους, ἐνῶ ὁ ἄνθρωπος μὲνι ἀλισσοδεμένος εἰς τὴ γῆ ἀπὸ τὴν ὁποία βγήκε. Δῶσε τὴν ἀδεια ἓνα σύννεφο ἀκροίδων νὰ πέσῃ μέσα σὲ κάποιον χωράφι καὶ τότε αὐτὲς θὰ δεῖξουν πῶς ὁ ἀριθμὸς ἀναπληρῶνει τὴν δύναμιν. Ὁ ἄνθρωπος εἶνε γυμνὸς καὶ ἀοπλος, ἐνῶ ἐγὼ ἐπροστάτησα τὴν ζωὴ τῶν παιδιῶν μου. Ἔχουν στερεὰ ἀσπίδες γιὰ νὰ ὑπερασπίζονται τὴ ζωὴ τους καὶ εὐρωστασιαγόνια γιὰ νὰ ἐπιτίθενται. Τὰ κόκκαλά τους εἶνε ἐξωτερικὰ καὶ προστατεύουν τ' ἀδύνατα μέρη ἀντὶ νὰ τ' ἀφίνουν ἐκτεθεμένα εἰς ὅλες τίς ἐξωτερικὰς ἀπειλὰς. Ἐνα φύλλο εἶνε ἀρκετὸ γιὰ νὰ τὰ στεγάσῃ καὶ ἡ ταχύτητά τους τὰ σώζει ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς του. Σ' τὴν τροφή τους ἐπίσης δὲν εἶνε δύσκολα γιὰτὶ ἄλλα ζοῦν ἀπ' τὴν ἀκαθαρσία καὶ σύρουν ἀπ' τὸν θάνατον ζωὴν, καὶ ἄλλα βυζαίνουν τὰ ἄνθη χωρὶς νὰ μολύνουν οὔτε γὰ τὰ μαράνουν.

Ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τὴν ἡμέρα ὅπου γεννιέται δὲν εἰμπορεῖ νὰ ζήσει ἀν ἡ μήτέρα του δὲν εἶνε σιμὰ του. Κιὰν τὸν ἀφήσῃ μιὰ στιγμή τότε τί θ' ἀπογίνη; Τὰ πλάσματά μου δὲν γνωρίζουν μήτέρα μὰ ἡ πρόνοιά μου δὲν τ' ἀφήσεν ἔτσι. Κάθε φθινόπωρο τ' αὐγὰ τους τοποθετοῦνται μὲ πολλὰ προσοχὴ ἐδῶ κι' ἐκεῖ γιὰ νὰ γεννοβολήσουν μὲ τὴν πρώτην πνοὴ τῆς ἀνοιξῆς. Γιὰ τὸν ἄνθρωπον ἡ νιότη εἶνε ἡ καλλίτερη ἐποχὴ τῆς ζωῆς καὶ τὸ ἄλλο μισὸ τῆς ὑπάρξεώς του περνάει εἰς ἄγονες νοσταλγίες. Ἐγὼ ἔβαλα τὴν ἐπιτυχία εἰς τὸ τέλος τῆς ζωῆς γιὰ ν' ἀνταμείψω τὴν ἐργασία. Ὅταν τὸ σκουλικάκι γίνεται πεταλοῦδα πετάει μέσα εἰς τίς ἀχτίδες τοῦ ἡλίου μὲ τὴν μοναχὴν

φροντίδα ν' ἀπολάψῃ καὶ ν' ἀγαπήσῃ. Καὶ τὴν ἡδονὴν δὲν τὴν περιώρισα σὲ μιὰ ἀστραπιαία στιγμή, δὲν τὴν ἐμέτρησα μὲ χέρι φιλαργύρου, ὅπως σὺ τὴν ἔκαμες γιὰ τὸν ἄνθρωπον.

— Μὴ ἐπιμένεις, λέγει ὁ Δημιουργός, γιὰτὶ μπορεῖς νὰ προσβάλλῃς τὴν σεμνότητα τῶν ἀγγέλων.

— Ὅσο γι' αὐτὸ μὴν ἀνυσυχεῖς, ἀποκρίθηκεν ὁ Σατανᾶς. Μοῦ φαίνεται πῶς εἶδα τὸν Ἀζαζιὲλ νὰ χαμογελᾷ καὶ τὴν Σαμαῖζα νὰ κρυφακούῃ. Τὰ κορίτσια τῶν ἀνθρώπων θὰ κάμουν καλὰ νὰ σκεπάζωνται μὲ τὰ μακρὰ μαλλιά τους καὶ νὰ μὴ ἀπομακρύνωνται μέσα εἰς τὰ μονοπάτια βουνοῦ σὰν τὸν Ἐρμωνα.

— Ἀρκετὰ, λέγει ὁ Θεός, τὸ μέλλον δὲν σ' ἐνδιαφέρει. Ἐγὼ ποῦ ἔχω τὰ γένια ἔχω καὶ τὰ χτένια.

— Τότε ξέρεις, ἀπάντησεν ὁ πρίγκιπας τοῦ κόσμου τούτου, πῶς θὰ μεταχειριστῆ ὁ ἄνθρωπος τὸ πνεῦμα του ποῦ τοῦ ἔδωκες. Ἴσως μιὰ μέρα θὰ τὸ μετανιώσῃς γιὰ τὸ ἔργο σου αὐτὸ, ὅταν οἱ φωνῆς τοῦ θανάτου θὰ φθάσουν σιμὰ σου, ὅταν ἡ γῆ θὰ εἶνε κόκκινη ἀπὸ τὸ χυμένο αἷμα καὶ ποῦ γιὰ νὰ τὴν πλύνῃς θὰ χρειασθῆς ν' ἀπολύσῃς ἐπάνω της ὀλόκληρον τὴ θάλασσα καὶ ν' ἀνοιξῆς ὅλους τοὺς καταρράχτες τοῦ οὐρανοῦ.

— Ἐδῶκα εἰς τὸν ἄνθρωπον τὸν νοῦ καὶ τὴν ἐλευθερία, λέγει ὁ Θεός, αὐτὸς θὰ θερίσῃ ὅ,τι σπεῖρει.

— Ὁ νοῦς ἀπατάται καὶ ἡ ἐλευθερία πλανιέται, λέγει ὁ Σατανᾶς. Ἐγὼ ἔδωκα εἰς τὰ πλάσματά μου ἓνα ἀλάθητον ἐνστιχτο. Ἡ μοναρχία τῶν μελισσῶν καὶ ἡ δημοκρατία τῶν μυρμηγκιῶν μποροῦν νὰ χρησιμεύουν ὡς πρότυπα εἰς τὰς ἀνθρώπινες κοινωνίες, μὰ δὲν πιστεύω πῶς τὰ παραδείγματα αὐτὰ θὰ εὐρουν πολλοὺς τοὺς μυμητὰς.

Βλέπεις λοιπόν, Κύριε, πῶς εἰς τὰ ταπεινὰ πλάσματα ποῦ ἐδημιούργησα γιὰ νὰ σ' ὑπακούσω ἐπῆρα ἀκριβῶς τὸ ἀντίθετον τοῦ δικοῦ σου ἔργου. Κύριος εἶσαι τώρα γιὰ ν' ἀποφασίσῃς ἀν ἐπέτυχα.

Ὁ Σαβαῶθ συνοφρυώθηκε τότε καὶ εἶπε.

— Ἄς μιλήσουμε γιὰ τίποτε ἄλλο!

Ὁ Μενὰρ ἐσηκώθηκε καὶ μοῦ ἔδωκε τὸ χέρι του. Τοῦ ὑποσχέθηκα γιὰ ἑκατοστὴν φορὰ πῶς θὰ μεταφράσω τὴν «Ἑλλάδα» του εἰς ἑλληνικοὺς στίχους. Ἐχαμογέλασε καὶ χωριστήκαμε. Μοῦ φάνηκεν ὅμως πῶς εἰς τὴν ὑπόσχεσή μου αὐτὴ τὸ χαμόγελό του μοῦ ἔλεγεν εἰρωνικώτατα.

— Ἄς μιλήσουμε γιὰ τίποτε ἄλλο!

Πέτρος Ζητουναίτης

ΣΥΝΟΜΙΛΙΑΙ

ΓΚΑΙΤΕ ΚΑΙ ΕΚΚΕΡΜΑΝΝ

Ὁ Ἐκκερμανν, ὁ ὁποῖος ἦλθε καὶ διέμεινε πλησίον τοῦ Γκαίτε κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς ζωῆς τοῦ μεγάλου αὐτοῦ πνεύματος, δὲν εἶχε τίποτε τὸ ὑπέροχον· ἦτο ἐξ ἐκείνων οἱ ὁποῖοι γεννῶνται διὰ τὰ θαυμάζουσι τοὺς ἀνωτέρους καὶ διὰ τὰ εἶνε οἱ βοηθοὶ τῶν μεγάλων ἀνδρῶν. Τοιοῦτος ὑπῆρξεν εἰς τὴν Γαλλίαν κατ' ἀναλογία τὸ Nicole διὰ τὸν Arnauld, ὁ ἀββᾶς Langeron ἢ ὁ de Ramsai διὰ τὸν Fénelon· τοιοῦτος θὰ καθίστατο καὶ ὁ Deleyre διὰ τὸν Ρουσσώ, ἐὰν ἐπέτρεπεν ὁ τελευταῖος οὗτος τὰ τὸν πλησιάζουσι.

Ὁ Ἐκκερμανν κατήγετο ἀπὸ ταπεινότητος γένος· ὁ πατήρ του ἦτο πλανόδιος μικροπωλητής, καὶ κατήκει εἰς τὰ περὶ χώρα τοῦ Hambourg. Πολλάκις, ὅταν διέμενον εἰς τὴν πατρικὴν καλύβην, μετέβαινε διὰ τὰ συνάξῃ ξερὸν κλαδά, ἠτοίμαζε τὴν βοσκὴν τῆς ἀγελάδος τὸν χειμῶνα, ἢ συνῶδευε κατὰ τὸ θέρος τὸν πατέρα του εἰς τοὺς πεζοπορικοὺς γύρους του καὶ αὐτὰ μέχρι τοῦ δεκάτου τετάρτου ἔτους τῆς ἡλικίας του.

Ὁ νεαρὸς Ἐκκερμανν ἐπεδόθη κατ' ἀρχὰς εἰς τὸ σχέδιον, ἀκολουθῶν τὴν φυσικὴν πρὸς αὐτὸ ζωηροτέτην κλίσιν κατόπιν ἐπεδόθη εἰς τὴν ποιῆσιν, εἰς μίαν ποιῆσιν ὅπως διόλου περιστατικὴν αὐτὸς ὁ ἴδιος διηγῆθη μὲ ἀγαθότητα καὶ ἀφέλειαν ὅπως αὐτὰς τὰς μεταλλαγὰς τῆς πρώτης του ζωῆς. Μικροπωλητής, κατόπιν γραμματεὺς κἀποιας δημαρχίας, ἐθελοντής εἰς ἓν τάγμα Οὐσσάρων κατὰ τὰ 1813—1814, τὸ ὁποῖον κατόπιν πολέμου διέμεινε εἰς τὸ Βραδάντιον ὁ νεαρὸς στρατιώτης ἐπωφελήθη τῆς περιστάσεως, διὰ τὰ ἐπισκεφθῆναι τὰς πλουσίας ἐκθέσεις τῆς ζωγραφικῆς, αἱ ὁποῖαι ἀφθονοῦν εἰς τὸ Βέλγιον. Ἡ κλίσις του θὰ ἐλάβανεν ὀρισμένην πλέον μορφήν. Ἀλλὰ κατὰ τὴν εἰς Γερμανίαν ἐπιστροφὴν του καὶ ἐνῶ ἐνόμιζεν ὅτι εὕρισκεται πλέον εἰς τὸ δρόμον τοῦ καλλιτέχνου καὶ ζωγράφου, μίᾳ σωματικῇ ἀδιαθεσίᾳ, ἀποτέλεσμα τῶν ταλαιπωριῶν του καὶ τῶν ἀναγκαστικῶν πεζοποριῶν, τὸν ἐσταμάτησεν ἀποτόμως αἱ χεῖρες του ἔτρεμαν τόσο πολύ, ὥστε τοῦ ἦτο πλέον ἀδύνατον νὰ κρατήσῃ τὸν χρωστήρα. Δὲν εἶχεν ἀκόμη μυηθῆναι τελείως εἰς τὰ μυστήρια τῆς Τέχνης καὶ ὀπισθοχώρησε.

Ἡναγκασμένος νὰ κερδίῃ τὰ πρὸς τὸ ζῆν, ἐπέτυχε θέσιν εἰς ἓνα γραφεῖον τοῦ Πολέμου. Κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν ἐγνώρισεν τὰ πατριωτικὰ τραγούδια τοῦ Θεοδώρου Κέρνερ, τοῦ ἡρωῶς τῆς ἡμέρας. Ἡ ὑπὸ τὸν τίτλον συλλογῆς ἢ Λύρα καὶ τὸ Ξίφος τὸν ἐνθουσίασε, καὶ συνέλαβε τὴν ἰδέαν νὰ ἐπιδοθῆναι κατόπιν εἰς τὸ αὐτὸ εἶδος, συνέθεσε δὲ ἓν ποιημάτων ἐπὶ τῆς ζωῆς τοῦ στρατιώτου.

Ἀνεγίνωσκεν ἐν τούτοις καὶ ἐσπούδαζεν ἀδιακόπως. Τὸν συνεβούλευσαν νὰ μελετᾷ τοὺς μεγάλους συγγραφεῖς καὶ ἰδίως τὸν Σίλλερ καὶ τὸν Κλόπστοκ· τοὺς ἐθαύμασεν, ἀλλὰ δὲν ὠφελήθη καὶ πολὺ ἀπὸ τὰ ἔργα των. Ἀργότερα ἐνόησεν, ὅτι ἢ ἐκ τοῦ θαυμασμοῦ αὐτοῦ στεῖρωσις προήρχετο, ἐκ τοῦ ὅτι οὐδεμία σχέσις ὑπῆρχε μεταξὺ τοῦ ὕφους των καὶ τῶν ἰδικῶν του διαθέσεων.

Διὰ πρώτην φοράν ἤκουσε προφερόμενον τὸ ὄνομα τοῦ Γκαίτε, καὶ ἓνας τόμος τῶν Ποιημάτων καὶ Τραγουδιῶν του, ἔπεσεν εἰς τὰς χεῖρας του. ὦ! τὰ πράγματα τότε ἤλλαξαν· ἠσθάνθη μίαν εὐτυχίαν καὶ ἐν ἀκατάβλητον θέλητρον· τίποτε δὲν τὸν ἔκαμνε νὰ σταματήσῃ εἰς τὰ γεμάτα ἀπὸ ζωῆν αὐτὰ ποιήματα, ὅπου ἓνας πλούτος διαυγείας ἐξωγραφίζετο ὑπὸ χιλίας μορφᾶς αἰσθητᾶς· ὅλα τὰ ἐνόει· ἐδῶ, τίποτε τὸ σοφόν, κανένας ὑπαινιγμὸς διὰ πράγματα μακρυνὰ καὶ λησμονημένα· οὔτε ὀνόματα θεοτήτων καὶ χωρῶν ἀγνώστων πλέον· ἀνεύρισκε τὴν ἀνθρωπίνην καρδίαν καὶ δόλοκληρον τὴν ἰδικὴν του μὲ τοὺς πόθους τῆς, τὰς χαρὰς τῆς, τὰς θλίψεις τῆς· διέβλεπεν εἰς τοὺς στίχους αὐτοὺς μίαν φύσιν γερμανικὴν διαυγῆ ὡς ἡ ἡμέρα, τὴν καθαρὰν πραγματικότητα δόλοφωτην, ἐλαφρὰ ἐξιδανικευμένην. Ἐκτοτε ἠγάπησε τὸν Γκαίτε καὶ μίᾳ ἀόριστος ἐπιθυμία τοῦ ἐγεννήθη: ν' ἀφωσιωθῆναι εἰς αὐτόν. Ἀλλ' ἄς ἀκούσωμεν τὸν ἴδιον ὁμιλοῦντα.

«Ἐξῆσα ἐβδομάδας καὶ μῆνας ὀλοκλήρους ἀπερροφημένος ἀπὸ τὰ ποιήματα του. Κατόπιν ἐπρομηθεύθη τὸν Wilhelm Meister, καὶ τὸν Βίον του, ἔπειτα τὰ δράματά του. Ὡς πρὸς τὸν Faust, ὁ ὁποῖος μὲ ὅλας τὰς ἀδύσους τῆς ἀνθρωπίνης διαφθορᾶς καὶ ἀπωλείας μὲ ἐτρόμαξε κατ' ἀρχὰς καὶ μ' ἔκαμνε νὰ ὀπισθοχωρήσω, τοῦ ὁποῖου ὅμως τὸ βαθὺ αἰνίγμα μὲ εἴλκυε, τὸν ἀνεγίνωσκον εὐχαρίστως τὰς ἡμέρας τῆς σχολῆς μου. Ὁ θαυμασμός μου καὶ ἡ ἀγάπη μου πρὸς τὸν Γκαίτε ἤξανε τόσο, ὥστε δὲν ἠδυνάμην οὔτε νὰ ὀνειροπολήσω οὔτε νὰ ὀμιλήσω δι' ἄλλο πρᾶγμα. Ἐνας μεγάλος συγγραφεὺς, παρατηρεῖ ἐδῶ ὁ Ἐκκερμανν, δύναται κατὰ δύο τρόπους νὰ μᾶς ὑπηρετήσῃ· ἐξεγείρων τὰ μυστήρια τῶν ἰδίων μας ψυχῶν ἢ καθιστῶν αἰσθητὰ εἰς ἡμᾶς τὰ θαύματα τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου.

Ὁ Γκαίτε δι' ἐμὲ ἐξεπλήρει καὶ τὰ δύο. Ἀφοῦ ἐπὶ μακρὸν ἐμελέτησα τὸν ποιητὴν αὐτόν καὶ ἐπροσπάθησα ν' ἀναπαραγάγω εἰς στίχους ὅ,τι ἐκέρδισα ἀπὸ τὴν μελέτην του, ἐστράφη πρὸς ἄλλους μεγαλειότερους συγγραφεῖς ἄλλων καιρῶν καὶ ἄλλων χωρῶν· ἐμελέτησα δὲ ὄχι μόνον τὸν Σαίξπηρ, ἀλλὰ καὶ τὸν Σοφοκλῆ καὶ τὸν Ὅμηρον εἰς τὰς καλλιτέρας μεταφράσεις.»

Ὁ Ἐκκερμανν εἰργάσθη διὰ τὰ γείνη ἄξιος νὰ γνωρίσῃ μίαν ἡμέραν τὸν Γκαίτε.

Κατορθώσας νὰ ἐκτυπώσῃ συλλογὴν ποιημάτων, ἀπέστειλεν ἀντίτυπον εἰς τὸν Γκαίτε προσθέσας ὀλίγας προσωπικὰς πληροφορίας. Συνέταξε κατόπιν ἓνα δοκίμιον κριτικῆς καὶ ποιητικῆς τέχνης ἰδικῆς του ἐπινοίας.

Ὁ μεγάλος ποιητὴς ἐξηκολούθει νὰ εἶνε δι' αὐτόν ὁ «πολιτικὸς ἀστήρ». Ὁ Γκαίτε, ἀφοῦ ἔλαβε τὸν τόμον τῶν ποιήσεων, ἐνόησεν ἀμέσως ὅτι ὁ νέος ποιητὴς ἦτο εἰς ἓκ τῶν ἀφωσιωμένων φίλων του, ὅπως κάθε μεγα-

λοφύτα ἔχει τοιοῦτους εἰς ὄλους τοὺς βαθμοὺς· μὴ ἀρκεσθεῖς ν' ἀπαντήσῃ ἰδιοχείρως εἰς τὸν συγγραφέα, ἐξέφρασεν ἀπεριφράστως τὴν ἐκτίμησίν του πρὸς αὐτόν.

Ἐνθαρρυνθεὶς ὁ Ἐκκερμανν ἀπηύθυνε τὴν χειρόγραφον κριτικὴν του εἰς τὸν Γκαίτε καὶ ἐξεκίνησεν ὁ ἴδιος πεζὸς καὶ ἀληθινὸς προσκηνητὴς διὰ τὸ Βέιμαρ, χωρὶς καμμίαν κατ' ἀρχὰς πρόθεσιν, παρὰ νὰ γνωρίσῃ τὸν μεγάλον ποιητὴν, τὸ εἰδωλὸν του.

Μόλις ἔφθασε, τὸν εἶδε, τὸν θαύμασε καὶ τὸν ἠγάπησεν ἔτι περισσότερο· ἀπέκτινεν ἀμέσως τὴν εὐμένειάν του, εἶδεν ὅτι θὰ ἠδύνατο νὰ τοῦ εἶναι εὐχάριστος καὶ χρήσιμος, καί, ἐγκατασταθεὶς πλησίον του εἰς Βέιμαρ, διέμεινεν (ἐκτὸς μικρῶν ἀπουσιῶν καὶ ἐνὸς ὀλιγομήνου εἰς Ἰταλίαν ταξειδίου) χωρὶς πλέον νὰ τὸν ἐγκαταλείψῃ μέχρι τῆς στιγμῆς, ὅπου τὸ ἀθάνατον πνεῦμα ἀπῆλθε.

Ὁ Γκαίτε, εἰς τὴν ἐποχὴν αὐτὴν ὅπου ὁ Ἐκκερμανν μᾶς τὸν παρουσιάζει, (Ἰούλιος 1823) ἦτο ἐβδομήντα τεσσάρων χρόνων καὶ ἔζησεν ἀκόμη ἐννέα σχεδὸν ἔτη.

Εὐρίσκετο εἰς τὴν εὐτυχομένην του δύσιν καὶ εἶχεν ὅλην τὴν γλυκεῖαν λάμπην τοῦ δύνοντος ἡλίου. Δὲν ἐδημιούργει πλέον — δὲν ὀνομάζω δημιουργίαν τὸ δεύτερον μέρος τοῦ Faust, ἀλλὰ ἐπανήρχετο εἰς τὸν ἑαυτόν του, ἐπανεόβλεπε τὰ συγγράμματά του καὶ προητοίμαζε τὰ Ἔργα του συμπληρωμένα, μεταδίδων διὰ τῶν καθημερινῶν του συνομιλιῶν εἰς τοὺς περὶ αὐτὸν ὄλον τὸν θησαυρὸν τῆς πείρας του καὶ τῆς σοφίας του.

Ἀποσπῶμεν μέρη τινὰ ἐκ τῶν συνομιλιῶν αὐτῶν μεταξὺ Γκαίτε καὶ Ἐκκερμανν.

Κυριακὴ, 15 Φεβρουαρίου 1824.

Εἰσερχόμενος σήμερον εἰς τὸ δωμάτιόν του τὸν πύρα προγευματίζοντα· ἐφαίνετο πολὺ εὐθυμος.

— Ἐδέχθη σήμερον μίαν ἐπίσκεψιν πολὺ εὐχάριστον, μοῦ εἶπεν εὐθύμως· ἓνας νέος γεμάτος ἀπὸ ἐλπίδες, ὁ Μέγερ, ἀπὸ τὴν Βεστφαλίαν, ἦτο πρὶν ἀπὸ σᾶς ἐδῶ¹. Ἔκαμε στίχους, οἱ ὅποιοι πολλὰ μᾶς ὑπόσχονται. Εἶνε μόλις δέκα ὀκτῶ ἐτῶν καὶ ὅμως ἔχει προχωρήσει τόσο, ποῦ ἐκπλήσσομαι. Εἶμαι πολὺ εὐχαριστημένος, προσέθεσε γελῶν ὁ Γκαίτε, ποῦ δὲν εἶμαι καὶ ἐγὼ σήμερα δέκα ὀκτῶ χρόνων. Ὅταν ἐγὼ ἤμουν δέκα ὀκτῶ ἐτῶν, ἡ Γερμανία ἦτο καὶ αὐτὴ δέκα ὀκτῶ ἐτῶν καὶ μπορούσε κανεὶς κατὰ νὰ κάμῃ αἱ σημερινὰ ὅμως ἀπαιτήσεις εἶνε κατὰ τι ἀπίστευτον, καὶ ὄλοι οἱ δρόμοι εἶνε φραγμένοι. Ἡ Γερμανία μόνη ἔφθασεν, εἰς ὅλα τὰ εἶδη, τόσο ὑψηλά, ὥστε τὸ βλέμμα μας μόλις δύναται ν' ἀντικρύσῃ τὸ κάθε τι καὶ μὲ ὅλα αὐτὰ πρέπει ἀκόμη νὰ εἴμεθα Ἕλληνας, Λατῖνοι, Ἄγγλοι καὶ Γάλ-

1) Meyer ἀποθανὼν νεώτατος. Ἐπάρχει ἐν ὠραιότατον μυθιστόρημά του: Edouard à Rome, 1840 Breslau.

λοι! Ἐνας νέος ἀλήθεια εἴμπορεῖ νὰ χάσῃ τὸ κεφάλι του. Διὰ νὰ παρηγορήσω τὸν Μέγερ, τοῦ ἔδειξα τὴν κολοσσιαίαν κεφαλὴν τῆς Ἡρας (Juno¹), ὡς σύμβολον, τὸ ὅποιον τοῦ ἔλεγεν, ὅτι εἴμποροῦσε νὰ ζῆσῃ μὲ τοὺς Ἕλληνας καὶ ἐν τούτοις νὰ εὕρῃ τὴν ἡρεμίαν. Εἶνε νέος μὲ πρακτικὸν πνεῦμα καὶ ἂν ἐπιμεῖνῃ εἰς ἐν εἶδος· εἴμπορεῖ κατὰ νὰ γείνῃ. Ἄλλ' ἐγὼ, ὅπως σᾶς εἶπα, εὐχαριστῶ τὸν Θεόν, ποῦ δὲν εἶμαι πλέον νέος εἰς ἓνα αἰῶνα τόσο προωδευμένον. Δὲν θὰ ἔμενα πλέον ἐδῶ. Καὶ μάλιστα, ἂν ἤθελα νὰ φύγω διὰ τὴν Ἀμερικὴν, θὰ ἦτο πολὺ ἀργά, διότι καὶ ἐκεῖ κάτω ὑπάρχει ἤδη πολὺ φῶς.

Τετάρτη 25 Φεβρουαρίου 1824.

Ὁ Γκαίτε μοῦ ἔδειξε σήμερον δύο ποιήματα, περιεργότατα· ὁ σκοπὸς καὶ τῶν δύο εἶνε ἠθικός, ἀλλὰ ποῦ καὶ ποῦ μερικὰ λεπτομέρειαι ἔχουν αὐτὸ τὸ φυσικόν, αὐτὴν τὴν ἀνεπιφύλακτον ἀλήθειαν, τὴν ὁποίαν ὁ κόσμος ἐσυνείθισε νὰ θεωρῇ ὡς ἀνήθικον· διὰ τοῦτο ὁ Γκαίτε σκέπτεται νὰ μὴ τὰ δημοσιεύσῃ.

— Ἐὰν ἡ ὀρθὴ ἀντίληψις καὶ ἡ ὑψηλὴ ἀνάπτυξις τοῦ πνεύματος ἦσαν κτῆμα κοινὸν εἰς ὄλους τοὺς ἀνθρώπους, μοῦ εἶπεν ὁ Γκαίτε, ἡ θέσις τοῦ ποιητοῦ θὰ ἦτον εὐτυχέστερα· θὰ ἠδύνατο νὰ εἶνε τελειῶς ἀληθινὸς καὶ δὲν θὰ ἐφοβεῖτο νὰ εἶπῃ τὰ θαυμασιώτερα πράγματα. Ἄλλ' ὅπως εἴμεθα συνήθως, πρέπει νὰ κρατῆται εἰς ἓνα κάποιον ἐπίπεδον· πρέπει νὰ συλλογίζεται ὅτι τὰ ἔργα του θὰ περιέλθουν εἰς τὰς χεῖρας ἐνὸς κόσμου μικτοῦ· καὶ ἐπομένως ἀναγκάζεται νὰ προσέχη, ὥστε ἡ μεγάλη του εἰλικρίνεια νὰ μὴ σκανδαλίξῃ τὴν πλειονότητα τῶν ἀγαθῶν πνευμάτων. Ὁ καιρὸς εἶνε πρᾶγμα παράξενον. Εἶνε ἓνας τύραννος, ὁ ὅποιος ἔχει τὰς ιδιοτροπίας του, καὶ ὁ ὅποιος εἰς κάθε αἰῶνα λαμβάνει νέαν μορφήν δι' ὅ,τι λέγεται καὶ δι' ὅ,τι γίνεται. Ὅ,τι ἐπετρέπετο νὰ λεχθῆ εἰς τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνας, εἰς ἡμᾶς δὲν φαίνεται πλέον κατάλληλον, καὶ ὅ,τι ἤρεσεν εἰς τοὺς συγχρόνους τοῦ Σαίξπιαρ, ὁ Ἄγγλος τοῦ 1820 δὲν εἴμπορεῖ πλέον νὰ τὸ ἀνεχθῆ.

— Αὐτὸ ἐξαρτᾶται καὶ ἀπὸ τὴν φόρμαν. προσέθεσα τότε.

Τὸ ἓνα ἀπὸ τὰ δύο αὐτὰ ποιήματα, τὸ ὅποιον εἶνε γραμ-

1) Ὁ Γκαίτε εἶχε φέρει ἀπὸ τὴν Ἰταλίαν ὠραιότατον ἐκμαγαθόν, κολοσσιαίου μεγέθους, τῆς Juno Ludovisi. Ἐνσπνέετο ἀπὸ τὴν θεάν τῆς θαυμασίας αὐτῆς μορφῆς, μιᾶς μεγαλοπρεποῦς ἡρεμίας. Ὁ Γκαίτε ἠδύνατο νὰ εἶπῃ: «Εἶμαι ὁ μαθητὴς τῆς Juno Ludovisi», ὅπως ἄλλοτε ὁ Μιχαὴλ Ἄγγελος εἶπεν: «Εἶμαι ὁ μαθητὴς τοῦ Torse». (Τεμάχιον ἀγάλματος, ἴσως τοῦ Ἡρακλέους, ἔργον τοῦ Ἀθηναίου Ἀπολλωνίου. Τὸ ἔξοχον αὐτὸ τεμάχιον, ἀφοῦ ἐπὶ μακρὸν ἐχρησίμωσεν εἰς τοὺς λεμβούχους τῆς Ρώμης ὡς ἀγκυρα διὰ τὰς λέμβους των, κατετάθη ἐπὶ τέλους εἰς τὸ Vatican εἰς τὴν στοάν τοῦ Belvédère).

μένον ἐπάνω εἰς τὸν ἀρχαῖον ρυθμὸν καὶ εἰς τὸ ἀρχαῖον μέτρον, δὲν προσκρούει σχεδὸν εἰς τίποτε. Μερικαὶ γραμμαὶ πραγματικῶς σταματοῦν τὸν ἀναγνώστην, ἀλλ' ὁ γενικὸς τόνος ἔχει τόσον μεγαλεῖον καὶ σεμνοπρέπειαν, ὥστε μᾶς φαίνεται, ὅτι ἀκούομεν τὴν σθεναρὰν φωνὴν ἐνὸς ἀρχαίου, καὶ ὅτι ἐπανήλθομεν εἰς τοὺς χρόνους τῶν Ἑλλήνων ἡρώων. Τούναντίον, τὸ ἄλλο ποίημα εἰς τὸν ρυθμὸν καὶ τὸ μέτρον τοῦ Ἀριστοῦ, ἔχει κάτι τι τὸ προσκρούον. Ἀναφέρει ἐπεισόδιον σύγχρονον, εἰς διάλεκτον σύγχρονον. Ἐπειδὴ λοιπὸν παρουσιάζεται οὕτως ἐνώπιόν μας χωρὶς κάποιον πέπλον, αἱ ἀλήθειαι τοῦ φαίνονται παρατόλμοι.

— Ἐχετε δίκαιον, εἶπεν ὁ Γκαῖτε, ὑπάρχουν μεγάλαι καὶ μυστηριώδεις ἐντυπώσεις, αἱ ὁποῖαι ἐξαρτῶνται ἀπὸ τὴν ποιητικὴν μορφήν. Ἐὰν μετέφραζαν τὰς ἰδέας τῶν Ἑλεγεῖων μου εἰς τὸν ρυθμὸν καὶ τὸ μέτρον τοῦ Δὸν Ζουὰν τοῦ Μπάϋρον, θὰ τὰς κατέστρεφον ὀλοκλήρωτικά.

Πέμπτη 26 Φεβρουαρίου 1824

Πρόγευμα παρὰ τῷ Γκαῖτε. Ἄφου ἐτελειώσε τὸ πρόγευμα, διέταξε τὸν Στάντελμανν νὰ φέρῃ μεγάλα λευκώματα πλήρη εἰκόνων. Τὰ ἐξώφυλλα ἦσαν ὀλίγον σκονισμένα· ὁ Γκαῖτε, μὴ εὐρίσκων πρόχειρον ὕφασμα κατάλληλον διὰ νὰ τὰ καθαρῶς, ὠργίσθη καὶ ἐπέπληξε τὸν ὑπηρετὴν του.

— Σοῦ τὸ ὑπενθυμίζω διὰ τελευταίαν φοράν· ἐὰν δὲν μοῦ ἀγοράσης τὸ ὕφασμα ποῦ σοῦ ἐζήτησα τόσες φορές, ἐξέρχομαι αὔριον καὶ τ' ἀγοράζω μόνος μου· καὶ βλέπεις, ἂν ξεύρω νὰ κρατῶ τὸν λόγον μου».

Ὁ Στάντελμανν ἀπεσύρθη.

— Κάποτε μοῦ συνέβη τὸ ἴδιον μὲ τὸν ἠθοποιὸν Μπέκκερ, μοῦ εἶπεν εὐθύμως ὁ Γκαῖτε· ἤρνεϊτο νὰ παίξῃ τὸν ρόλον ἐνὸς ἀπὸ τοὺς Ἰπλότας τοῦ Βαλλενστεῖν. Τοῦ ἐμήνυσα, ὅτι, ἂν αὐτὸς δὲν ἀνελάμβανε τὸν ρόλον αὐτόν, θὰ τὸν ἔπαιζα ἐγὼ ὁ ἴδιος. Τοῦτο ἐπέφερε τὸ ἀποτέλεσμά του· διότι μὲ ἐγνώριζαν πολὺ καλὰ εἰς τὸ θέατρον καὶ εἰξευραν, ὅτι εἰς τοιαύτην περίστασιν δὲν ἀστειεύομαι καὶ ὅτι ξεύρω νὰ κρατῶ τὸν λόγον μου, χωρὶς νὰ ὑποχωρῶ πρὸ οὐδενὸς ἀλλοκότου πράγματος.

— Καὶ θὰ ἐπαίζατε πραγματικῶς αὐτὸν τὸν ρόλον; ἠρώτησα.

— Βεβαίως, θὰ τὸν ἔπαιζα, καὶ μάλιστα καλλίτερα ἀπὸ τὸν κ. Μπέκκερ, διότι τὸν εἰξευρα καλλίτερ' ἀπὸ αὐτόν.

Κάποτε εἶπα εἰς τὸν Γκαῖτε.

— Ἐὰν ὑποστηρίζετε, ὅτι ὁ ποιητὴς περικλείει μέσα του τὸν κόσμον, θὰ ἐννοήτε βέβαια τὸν ἐσωτερικὸν κόσμον καὶ ὄχι τὸν κόσμον τῶν φαινομένων καὶ τῶν διαφόρων σχέσεων· ἐπομένως διὰ νὰ κατορθώσῃ ὁ ποιητὴς νὰ μᾶς ὀψῇ μίαν ἀληθινὴν εἰκόνα, πρέπει νὰ προσέξῃ εἰς τὴν πραγματικότητα.

— Ναί, βεβαίως, ἀπάντησεν ὁ Γκαῖτε. Ἡ γνώσις τῶν βαθμῶν τοῦ ἔρωτος, τοῦ μίσους, τῆς ἐλπίδος, τῆς ἀπογνώσεως, ὅλων τῶν διαβαθμίσεων ὅλων τῶν ψυχικῶν παθῶν, εἶνε ἐμφυτος εἰς τὸν ποιητὴν καὶ αὐτὰ δύναται νὰ ζωγραφίσῃ. Ἀλλὰ δὲν γνωρίζει ἐκ τῶν προτέρων πῶς ἐνεργοῦν εἰς τὸ δικαστήριον, τὰς συνηθείας ἐνὸς βουλευτηρίου, ἢ τῆς στέψεως ἐνὸς αὐτοκράτορος, καὶ εἰς τοιαύτην περίστασιν διὰ νὰ μὴ φύγῃ ἀπὸ τὴν ἀλήθειαν, πρέπει ὁ ποιητὴς νὰ μελετήσῃ ἢ νὰ ἰσῆ μόνος του. Ἦδυνάμην βεβαίως ἀπὸ διαίσθησιν νὰ ἔχω ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν μου διὰ τὸν χαρακτῆρα τοῦ Faust τὰς σκοτεινὰς συγκινήσεις τῆς ἀγωνίας τῆς Ζωῆς καὶ διὰ τὴν Μαργαρίταν τὰς συγκινήσεις τοῦ ἔρωτος· ἀλλὰ πρὶν γράψω αὐτὸ τὸ μέρος: «Μὲ πόσῃν μελαγχολίαν ὁ ἔλλειπῆς κύκλος τῆς ἐλαττουμένης σελήνης ἀνυψώνεται μέσα εἰς ἓνα ὑγρὸν ἀτμόν», μοῦ ἐχρειάσθη ἡ μελέτη τῆς φύσεως.

— Εἰς ὅλον τὸν Faust, εἶπα, δὲν ὑπάρχει οὔτε μία γραμμὴ, ἢ ὁποῖα νὰ μὴ φέρῃ τὸν τύπον τῆς προσηκτικῆς παρατηρήσεως τοῦ κόσμου καὶ τῆς ζωῆς καὶ τὸ κάθε τι μαρτυρεῖ ὅτι τίποτε δὲν σᾶς ἐδόθη χωρὶς τοὺς θησαυροὺς τῆς πείρας.

— Δυνατόν, εἶπεν, ἀλλά, ἂν δὲν περιέκλεια τὸν κόσμον ἐντὸς μου ἀπὸ διαίσθησιν, μὲ ἀνοικτὰ τὰ μάτια θὰ ἔμενα τυφλός, καὶ ὄλαι μου αἱ ἔρευναι, ὅλη μου ἡ πείρα δὲν θὰ ἦσαν παρὰ ἓνας κόπος στεῖρος καὶ μάταιος. Τὸ φῶς εἶνε ἐμπρὸς μας καὶ τὰ χρώματα μᾶς περικυκλώνουν, ἀλλά, ἐὰν ἦδῃ δὲν εἶχαμεν τὸ φῶς καὶ τὰ χρώματα ἐντὸς τῶν ὀφθαλμῶν μας, δὲν θὰ ἠδυνάμεθα νὰ τὰ παρατηρῶμεν ἔξω ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν μας¹.

(Ἀκολουθεῖ)

1) Μία ἀρχὴ τοῦ Γκαῖτε εἰς τὸ ἔργον του: Ἡ θεωρία τῶν χρωμάτων.

ΔΙΑΤΙ ΕΞΗΠΛΩΘΗ ΤΑΧΕΩΣ Η ΘΡΗΣΚΕΙΑ
ΤΟΥ ΕΣΤΑΥΡΩΜΕΝΟΥ

Ἡ ταχεῖα τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐξάπλωσις καὶ ἐγκυτάστασις, ἀποτελοῦσα μετὰ τῶν προελθόντων ἐξ αὐτοῦ ἐκπολιτιστικῶν ἀποτελεσμάτων, στοιχεῖον τῆς ὑπερφυοῦς αὐτοῦ προελεύσεως καὶ δυνάμεως, δὲν ἠδύνατο νὰ κριθῆ καὶ ἐκτιμηθῆ προσηκόντως, ἄνευ τῆς ἐρεύνης τῶν αἰτίων, τῶν παρασχόντων εὐνοϊκᾶς ὑπὲρ τῆς διαδόσεως συνθήκας, καθὼς ἀφ' ἑτέρου ἄνευ τῆς ἐξακριβώσεως τῶν σπουδαίων ἐκείνων κωλυμάτων, ἅτινα εἶχε νὰ ὑπερπηδῆσῃ, ὅπως ἐξασφαλίσῃ τὸν πλήρη αὐτοῦ θρίαμβον.

Α'.

Ἀνεξαρτήτως τῆς θειότητος τοῦ Χριστιανισμοῦ, εἰς ἣν κατ' ἀρχὴν ὀφείλεται ἡ ἐπικράτησις αὐτοῦ, ὡς παγκοσμίου θρησκείας τοῦ πνεύματος καὶ τῆς ἀγάπης, ἀντικειμενικῶς ὅλως καὶ ἀπὸ ἀπόψεως ἱστορικῆς ἀνκρίνοντας τὸ γεγονός πολλά εὐρίσκομεν τὰ ἐλαττήρια, δι' ὧν ἐπετεύχθη ἡ οἰονεὶ ἀστραπιαία αὐτοῦ διάδοσις, ἐν τοῖς μάλιστα δὲ δύο τινά, τὸν ἐξελληνισμόν ἀφ' ἑνός, καὶ ἀφ' ἑτέρου τὴν δι' αὐτοῦ παρασκευασθεῖσαν ἐσωτερικὴν πολιτικὴν ἐνότητα τοῦ κατάρροντος ἤδη ἀρχαίου κόσμου.

Ἐπὶ τρεῖς καὶ πλέον ἑκατονταετηρίδας διὰ τῶν προβεβουλευμένων διηνεκῶν ἀγώνων τῶν Διαδόχων, ἐτελεσιουργεῖτο ἡ μεγάλη τοῦ Ἀλεξάνδρου βουλή, ἡ δὲ ἑλληνικὴ γλῶσσα καθίστατο ἡ παγκόσμιος καὶ διεθνὴς τῶν χρόνων ἐκείνων γλῶσσα. Ἡ χριστιανικὴ δὲ θρησκεία καθολικὸν φέρουσα τὸν χαρκατῆρα καὶ ἀξιοῦσα νὰ ἐγκαθιδρυθῆ ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῶν ἀρχαίων θρησκευμάτων, εὕρισκεν ἐν τῇ διεθνεί ταύτῃ γλώσσῃ οὐ μόνον τὸν ὑψηλότερον καὶ εὐγενέστερον ἐρμηνεῖα, δι' οὗ ἠδυνήθη νὰ παρδώσῃ τῇ γραφῇ καὶ δικτυπώσῃ τὰς ὑπερφυεῖς αὐτῆς ἀληθείας, ἀλλὰ καὶ τὸ μόνον ὄργανον, δι' οὗ ἐπετέλεσε τὴν μύησιν πάντων τῶν ἔθνων ἐντὸς χρόνου βραχυτάτου. Ἀναντιλέκτως τὸ ἔργον τῆς διαδόσεως, ἴσως μὲν ἀσφιλῶς, πλὴν ἡρέμα καὶ κατὰ μικρὸν ἤθελε χωρήσῃ, ἐὰν μὴ διὰ τῶν βουλῶν τῆς ἱστορικῆς προνοίας, συνετέλει τὸ κοσμοϊστορικὸν τοῦτο γεγονός τοῦ ἐξελληνισμοῦ τῆς Ἀνατολῆς ὁ Μακεδονικὸς Ἑλληνισμὸς.

* *

Ἄλλ' εἰς τὸν Μακεδονικὸν Ἑλληνισμόν δὲν ἔλαχε μόνον ὁ κληρὸς τῆς διαδόσεως τῆς ἑλληνίδος φωνῆς, ἥτις σπουδαιότατην παρέ-

σχεν ὑπηρεσίαν εἰς τὴν ἐξάπλωσιν τῆς νέας θρησκείας, ἀλλὰ παρεσκεύασεν ἐπὶ πλέον τὴν ἐσωτερικὴν τῆς Ἀνατολῆς πολιτικὴν ἐνότητα. Διότι οἱ Διαδόχοι, μεθ' ὅλας τὰς ἀδιαλείπτους πρὸς ἀλλήλους συγκρούσεις καὶ διαιρέσεις, εὐθύς καὶ πρὸς ἓν σημεῖον τείνοντες εἰς ἀπάσας αὐτῶν τὰς ἐνεργείας, κατώρθωσαν νὰ ἐπιτελέσωσι τὴν διοικητικὴν, στρατιωτικὴν, νομισματικὴν, δικαστικὴν, στατιστικὴν καὶ διανοητικὴν καθόλου ἐνότητα τοῦ ἀρχαίου κόσμου. Δὲν ὑπελείπετο δὲ ἢ νὰ ἐκπροσωπηθῆ ἐνιαίως καὶ ἐν τῇ ἐξωτερικῇ αὐτῆς ἐμφανείᾳ ἡ ἐσωτερικὴ αὐτῆ τοῦ ἀρχαίου κόσμου ἐνότης διὰ τῆς ρωμαϊκῆς παντοκρατορίας. Καὶ παρέχουσαν μεγάλην σπουδαιότητα εἰς τὸ ἱστορικὸν τοῦτο γεγονός τῆς παγκοσμίου μοναρχίας, ὡς ἰσχυροῦ ἐλαττηρίου τῆς ἐξάπλώσεως τοῦ χριστιανισμοῦ, καθόσον ἡ διανοητικὴ, ἠθικὴ καὶ κοινωνικὴ τοῦ κόσμου ἀναβίωσις, ἦν ἐπεζῆται ἡ νέα θρησκεία, ἥθελε πολυχῶς προσκόψῃ, ἐὰν δὲν κατερρίπτοντο οἱ πολιτικοὶ φραγμοὶ, οἱ διαιροῦντες τὴν πανσπερμίαν ἐκείνην τῶν ἔθνων.

Ἄλλ' ὁ ἐξελληνισμὸς οὗτος καὶ ἡ πολιτικὴ ἐνότης, ἐσωτερικὴ τε καὶ ἐξωτερικὴ, τοῦ ἀρχαίου κόσμου, καὶ ἄλλως ἔμελλε νὰ ὑπηρετήσῃ εἰς τὴν ταχεῖαν τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐπικράτησιν. Διότι ἡ πολιτικὴ τῶν ποικιλονύμων ἔθνων ἀνάκρισις, ἐπέφερον ἀξιοσημείωτον καὶ ἐν τῇ θρησκευτικῇ τῶν ἔθνων συνειδήσει ἀλλοίωσιν, ἀπονεκρώσασα μὲν τὴν πρὸς πᾶσαν ἄλλοτρίαν θρησκευτικὴν δόξαν ἀποκλειστικότητα τῶν ἀρχαίων, ἐμφυσήσασα δὲ μᾶλλον ἀδιαφορίαν καὶ ἐπενεγκοῦσα τὴν κατὰπτωσιν τοῦ θρησκευτικοῦ συναίσθηματος, συνεκέντρωσε δ' ἐν ταυτῷ τὰς ποικιλίας ἔθνηκας θεότητας εἰς ὀλίγας περὶ θεότητος ἀντιλήψεις, οὕτως ὥστε ἐν τῇ συγχωνεύσει ἐκείνη τῶν διαφορωτάτων δοξασιῶν ἠδύνατο νὰ γράψῃ ὁ Χαίρωνεὺς φιλόσοφος ἐν τῷ περὶ Ἰριδος καὶ Ὀσίριδος βιβλίῳ, ὅτι ατὰ πάντα ὑπὸ ἐνός λόγου κοσμοῦνται καὶ μιᾶς προνοίας ἐπιτροπεύονται ἄλλως ὑπ' ἄλλων ὀνομαζομένων». Τὴν τοιαύτην δὲ τῆς θρησκευτικῆς τῶν λαῶν συνειδήσεως ἀλλοίωσιν, τὴν ἀπονεκροῦσαν μὲν ἡρέμα τὸ θρησκευτικὸν ψεῦδος, παρασκευαζούσαν δὲ ἀρνητικὸν ὑπὲρ τῆς ἐξάπλώσεως τοῦ χριστιανισμοῦ ἐφόδιον, ὑπεβοήθησε σπουδαιῶς, ἀφ' ἑνός μὲν καὶ ἡ ἀρξαμένη ἡδὴ ἀπὸ πολλοῦ πάλιν τῆς φιλοσοφίας πρὸς τὴν ψευδοῦ πολυθεΐαν, ἀφ' ἑτέρου δὲ καὶ ἡ ἀνά τὴν Οἰκουμένην διασπορὰ τοῦ Ἰουδαϊκοῦ ἔθνους.

Καὶ ἀληθῶς ἡ φιλοσοφία καὶ δὴ ἡ Στωικὴ μετὰ τοῦ Νεοπλατωνισμοῦ, ἀναλαβοῦσα τὴν ἠθικὴν ἀνακαινίσιν τῆς κοινωνίας, διὰ τῆς σταυροφορίας αὐτῆς κατὰ βδελυροῦ καὶ ἀνηθικοῦ θρησκευματος, ἐφέρετο πλησίστιος πρὸς τὴν περὶ τοῦ ἐνιαίου τῆς θεότητος χριστιανικὴν δόξαν καὶ λεληθότως διήνοιγε τὴν θριαμβευτικὴν τοῦ χριστιανισμοῦ ὁδόν. Αἱ ἀνατρεπτικαὶ δὲ αὐταὶ τῶν καθεστώτων δογμάτων διδασκαλαὶ τῆς φιλοσοφίας, λόγῳ τῆς πνευματικῆς καὶ πολιτικῆς τῆς Οἰκουμένης ἐνότητος, εὐχερέστερον εἰσχωροῦσαι, ἐνίσχυν τὸ μικρόβιον

τῆς ἀπιστίας, ὅπερ ὑποβόσκον ἐν τοῖς σπλάγγχοις τοῦ γεγηρακότος ἐκείνου κοινωνικοῦ ὀργανισμοῦ, ἐθύθιζε τὴν κοινωνίαν ἐν τῷ ἐγκλήματι καὶ τῇ ἠθικῇ κραιπαλῇ, ἐξ ἧς ἐμελλε ν' ἀπαλλαγῇ διὰ τῆς ζωογόνου πνοῆς τῆς θρησκείας ἐκείνης, ἥτις παρείχε τὴν καθαρωτέραν περὶ ἠθικῆς ἀντίληψιν.

Ἄλλὰ καὶ ἡ διασπορὰ τοῦ Ἰουδαϊκοῦ ἔθνους ἀνὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ὑπέρτει ἀρνητικῶς τῷ χριστιανισμῷ, προπαρασκευάζουσα τὰ πνεύματα εἰς τὴν εὐχερῆ αὐτοῦ ἀποδοχὴν.

Ἐπειδὴ δηλονότι ὡς βᾶσις τῆς νέας θρησκείας ἐχρησίμωσεν αὐτὴ αὕτη ἡ τῶν Ἰουδαίων, αἱ δὲ παντοῖαι τοῦ ρωμαϊκοῦ Κράτους φυλαί, εἰς ἄμεσον ἐρχόμεναι ἐπικοινωνίαν μετὰ τῶν τῶς ἀκωνωνήτων Ἰουδαίων, ἐλαμβάνον γινῶσιν τῆς θρησκευτικῆς δόξης τῆς μονοθείας καὶ ἐμυῶντο τὸ μυστήριον τοῦ ἐνιαίου τῆς θεότητος, διὰ τοῦτο τὸ ἀκολουθήσαν κήρυγμα τῆς θρησκείας τοῦ Ἐσταυρωμένου οὐδαμῶς ἐξένιζεν αὐτούς, ὡς καινόν τι δαιμόνιον.

* *

Ἄλλ' ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω καὶ ἄλλα ἐλατήρια παρέσχον δύναμιν εἰς τὴν ταχείαν τοῦ χριστιανισμοῦ ἐξάπλωσιν. Ἐν πρώτοις ὁ βίος ὁ ἀγνός τῶν Χριστιανῶν τῶν πρώτων αἰώνων προσέειδεν εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἐκκλησίαν ἠθικὴν αἴγλην τοιαύτην, ὥστε ἐξήσκει γοητεῖαν θαυμασίαν ἐπὶ τῶν πνευμάτων τῶν ἐκτὸς τῆς Ἐκκλησίας καὶ παρεσκευάζεν ἐνθουσιώδεις προσηλύτους. Ἀληθῶς ἦτο ζωηρὰ ἡ ἀντίθεσις τῶν δύο κόσμων. Ἡ ἐκκλησία συνταχθεῖσα συστηματικῶς εἰς Κοινότητας, ὡς κράτος ἐν κράτει, μετὰ πολιτειακοῦ ὀργανισμοῦ παρεμφεροῦς πρὸς τὸν τῶν ἀρχαίων ἐλληνικῶν πολιτειῶν, ἐχώρει γοργῶς ἐν τῷ περὶ ἠθικῆς ἐπικρατήσεως ἀγῶνι, ἡ δὲ ἀρχαία κοινωνία, ἐγκλείουσα ἐν ἐαυτῇ τὸ μικρόβιον τοῦ μαρασμοῦ, ἐφέρετο ραγδαίως πρὸς τὴν καταστροφὴν καὶ τὴν ἀποσύνθεσιν. Τὸ φαινόμενον τῆς ἐπιδράσεως τοῦ νέου ἐπὶ τοῦ παλαιοῦ ἀνθρώπου, ἀνακαινίζομένου, ἦτο ἐξόχως συγκινητικόν· οἱ βεβουθισμένοι ἐν τῷ ἐγκλήματι καὶ τῇ ἠθικῇ αὐτοκτονίᾳ, ἐξήρχοντο ἐκ τῆς χριστιανικῆς κυλυμδθήθρας ἐξηγισμένοι καὶ καθαροί, πρᾶοι καὶ ταπεινοὶ τὴν καρδίαν, ἀποπνέοντες ὅλον τὸ ἄρωμα τῆς εὐαγγελικῆς ἀγάπης. Ἡ ἀντίθεσις αὕτη, ἐκπλήττουσα ἀληθῶς ἐξώθει τὴν παραπαίουσαν κοινωνίαν πρὸς τὴν θρησκείαν ἐκείνην, ἥτις, ὡς λέγει Γερμανὸς ἱστορικὸς ἀνεγνώριζε τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα, ἀφῆρει ἀπὸ τοῦ θανάτου τὴν ὀδύνην, ἀπὸ δὲ τοῦ Ἄδου τὴν νίκην»

Ἐπειτα δὲ παραδόξως κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ἐμφανείας καὶ ἐγκαταστάσεως τοῦ χριστιανισμοῦ ἔτυχε νὰ συμπέσωσι τὰ φοβερώτερα τῶν δυστυχημάτων, σεισμοὶ καταστρεπτικώτατοι· ἐκρήξεις ἠφαιστειῶν, λοιμοὶ καὶ λιμοὶ ἐξολοθρευτικώτατοι· πάντα ταῦτα, προστιθεμένης καὶ τῆς θηριωδίας τῶν πολιτικῶν ἀρχόντων, βυθίσαντα τοὺς λαοὺς εἰς τὴν ἀπόγνωσιν, ἐξώθουν πρὸς ἀποδοχὴν θρησκείας, ἥτις θὰ ἐνέπνεε τὴν ἀ-

γάπην, τὴν παρμυθίαν, τὴν ἀπαλλαγὴν τῶν φοβερῶν δεινῶν, ἐξ ὧν ἐμαστιζον τὴν καταρρέουσαν κοινωνίαν. Ἐὰν δ' εἰς τὰ ἀνωτέρω προσθέσωμεν τὴν φήμην τῶν σοφῶν τῶν χρόνων ἐκείνων, ὅσοι ἐκ πεποισθήσεως ἀσπασθέντες τὴν νέαν θρησκείαν ἐλάμπρυνον τὴν ἀρχαίαν Ἐκκλησίαν, ἔτι δὲ τὴν εὐνοίαν ἐνίων ἐστεμμένων τῆς Ρώμης (Ἀλεξάνδρου τοῦ Σεβήρου, Φιλίππου τοῦ Ἄραβος) δυνάμεθα ἐπαρκῶς νὰ ἐκτιμήσωμεν, ἀνεξαρτήτως πάσης ὑπερφυσικῆς προϋποθέσεως, τὰ αἰτιῶν, δι' ὧν μετὰ τὸσαύτης ταχύτητος, σχεδὸν ἀστραπιαίας, ἐξηπλώθη καὶ ἐπεκράτησεν ἡ θρησκεία τοῦ Ἐσταυρωμένου Ἰησοῦ.

Δημ. Π. Καλλέμαχος

ΠΟΙΗΜΑΤΑ

ΓΟΗΣ

Στὸ Μίλτωνα Βουτυρῶ

Τὰ κρούσταλλα δὲ ράγισεν τὸ βέλος ποῦ εἶχε στείλῃ
Γερῆ ἢ νευρῆ τοῦ τόξου του, πρωτόβραδν σελήνῃ·
Ἡ ὀρμὴ τοῦ φῶς· καὶ ἀνοίχτηκαν δυὸ κοραλλένια χεῖλῃ
Καὶ ἀναδευτήκανε βουβά, φιλῶντας τὴ γαλήνῃ.

Σὰ στῆλες τὸ ἄλσος τῶν ἑλνῶν λιγνὲς ὀλογυρὰ σου
καὶ τόξα ποῦ ἐλυγίσανε μὲ τὸν ἀγέρα οἱ κλῶνοι·
Τὰ κοκκαλένια δάχτυλα πρὸς τὰ νερὰ-νερὰ σου,
Ἦ λίμνῃ, ἀπόψε τρέμοντας, ὁ ἀρχαῖος θεὸς ἀπλώνει.

Στὸ λευκὸ χέρι, τὴ νυχτιὰ τὸ βλέμμα ὅπου κυκλῶνει
Κίτρινοὺς κύκλους μὲ τὸ φῶς καὶ κλείνει ὑπνοτισμένο,
Ποῦ δίχτυα στὴ μεσημβρινὴ ὠμορφιά ἢ ψυχὴ σου ἀπλώνει
Στὸ λευκὸ χέρι σου κρατεῖς τὸ κύπελλο ὑψωμένο.

Μὰ ἡ νέα μορφή ποῦ ἐσκλάβωσες τώρα τὰ δίχτυα λύνει
Καὶ ἀγγίζει φτερουγίζοντας μὲ ὀρμὴ τὸ μέτωπό σου·
Καὶ σὺ στὴν ἀνοιξιὰτικν πρωτόβραδν γαλήνῃ,
Ἦ γόν, πρὸς τὰλση γέρνοντας ἀχνὸ τὸ πρόσωπό σου,

Σφυρίζεις, μέσα στὴ σιγὴ — περνῶντας δαχτυλίδι
Τὸν ἦχο τὸν κρουστάλλινον ποῦ ρέει κι' ἀγάλι ἀγάλι
Ἄπὸ τὴ χλόη γντεύοντας ὀλόχρυσο ἕνα φίδι
Τὸ σέρνεις μὲς τὸ κύπελλον νὰ γύρη τὸ κεφάλι.

ΤΟ ΠΕΡΑΣΜΑ ΤΗΣ ΑΤΣΙΓΓΑΝΑΣ

Στὸ Σωτήρη Σκίπη

Ὦ χάραγμα, ὦ ἀνάστυρε πέπλε θαμπὲ σταστέρια,
 Ποῦ ὑφαίνεις τὶς ἀρηῆς βροχαῖς καὶ τὴ δροσιὰ τὴν ἅγια·
 Τὸν κάμπο πρῶτα ἀγγίζανε τὰ ἀχνότρεμά σου χέρια,
 Τὸν κάμπο ποῦ ἐβυθίστηκε στῆς μοίρας του τὰ μάγια.

Οἱ ἄσπρες σκηνὲς φανήκανε περαστικά τὸ βράδν
 Σταματημένα σύγνεφα στὴν ἔρμη ἐτούτη σκίτη,
 Σὰν πνεύματα ποῦ ὑψώσανε τὸ φωτεινὸ τους σπῆτι,
 Ὅραμα ὠραῖο στὴν ἐρημιὰ καὶ στὸ ἀπαλὸ σκοτάδι.

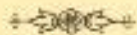
Καὶ ἄκουσες κάμπε, ποῦ ἐβογγαν τ' ἀρρωστημένα κλώνια
 Νὰ χλιμιντράη τρομαχτικά τὸ μαῦρο ἀράπικο ἄτι,
 Νὰ κλαῖνε τριγυρίζοντας τὰ πλουμερὰ παγώνια
 Τριγύρα ἀπ' τὸ βασιλικὸ τῆς ἐρημιᾶς κρεβάτι.

Στὴ φοινικιὰν ὁποῦ ἔφερε στὸ χῶμα σου τὸ ἀέρι
 Κάποιο πουλὶ ποῦ ἐξέφυγεν νὰ κελαηδῆ καὶ ναῦρη
 Γιὰ τάλικά του τὰ φτερὰ φωλὰ μέσα στὴ λαύρη
 Κορφή, ποῦ ἀπλώνεται στὸ φῶς καὶ ἀστράφτει ὡσὰν ἀστέρι.

Κι' ἀκόμα ἐκεῖ ποῦ ἡ φιλλουριά κιτρινωμένη στέκει
 Μιὰ δέσο' ὑψώθηκε, σὰ φῶς ὁποῦ χτυπάει στ' ἀτσάλι,
 Ὅσα ρουφαῖα κατάφλογη καὶ τὸ χρυσὸ πελέκι
 Τῆς δύναμης, τὴ γκρέμισε στὴ σκοτεινὴ σου ἀγκάλη.

Τῶν Φαραῶ ἐκοιμήθηκε στὴ χλόην ἡ θυγατέρα,
 Μὲς τὸ χιτῶνα τὸ χρυσό, μὲ τὸ σπαθὶ στὸ χέρι
 Καὶ φύλαξες τὴ μοῖρα τῆς σὰν τοῦ Ἰσραὴλ τὸ ἀσκέρι
 Μὲ τὰ κλαριά σου δόρατα στὸν ἀσημένιο αἰθέρα!

Ἄγγελος Σικελιανός

ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΜΑΛΛΑΡΜΕ

ΑΙΙΟ ΤΙΣ "PLUSIEURES PAGES."

ΧΕΙΜΩΝΙΑΤΙΚΟΝ ΑΝΑΤΡΙΧΙΑΣΜΑ

Αὐτὸ τὸ σαξωνικὸ ρωλοῖ ποῦ πάει πίσω κ' ἔτσι δεκατρεῖς
 σημαίνει ὄρες ἀνάμεσα ἀπ' τὰ φῖορα του κι' ἀπ' τοὺς θεοὺς
 του, τίνος τάχα νὰ εἶτανε; Συλλογίσου, πῶς ἦρθεν ἄλλοτε
 ἀπ' τὸ Σάξ, μὲ τὰ παλὰ ταχυδρομικά ἀμάξια.

(Παράξενοι ἴσκιοι κρέμονται ἀπ' τὰ πολυκαιριασμένα τζάμια).

Καὶ στὸ βενετσάνικο καθρέφτη σου, βαθὺν σὰν κρυερὴ
 πηγὴ, πῶχει γιὰ ὄχτο ξεχρυσωμένα σήματα, ποῖος τάχα κα-
 θρεφτίστηκεν; ἄχ! τὸ ξέρω, πῶς πολλὰς γυναῖκες ἔλουσαν σ'
 αὐτὸ τὸ νερὸ τὴν ἀμαρτία τῆς ὠμορφιάς τους κ' ἴσως ἰδῶ
 κανένα φάντασμα γδυμνὸ ἂν γιὰ πολὺ κυττάξω.

—Κακέ, συχνὰ λὲς πειραχτικά πράματα...

(Στὰ ὕψη τῶν ἀψιδωτῶν μεγάλων φεγγιτῶν βλέπω πέπλα
 ἀράχνια).

Καὶ τὸ ἀράρι μας ἀκόμα εἶναι πολὺ γέρικο· κύτταξε προσε-
 χτικά πῶς αὐτὴ ἡ φωτιά κοκκινίζει τὸ θλιβερό του ξύλο· τὰ
 παλὰ παραπετάσματα τὰ χρόνια του ἔχουν καὶ τὰ στρωσεί-
 δια τῶν σοφάδων τὰ ξεβαμένα κ' ἡ πανάρχαιες χαλκογραφίαις
 τῶν τοίχων κι' ὄλες μας ἡ ἀντίκες· (εἶναι τίποτα ποῦ νὰ μὴ
 σοῦ μοιάζη; ἀκόμα κ' οἱ σπῆνοι καὶ τὸ μαβὶ πουλὶ ξεβάσανε
 μὲ τὸν καιρό).

(Μὴ σὲ σέρνουν σ' ὄνειρα τ' ἀράχνια πέπλα ποῦ ἰρέμουν
 στὰ ὕψη τῶν ἀψιδωτῶν φεγγιτῶν).

Ὅλα αὐτὰ τ' ἀγαπᾶς καὶ νὰ γιατί μπορῶ καὶ ζῶ σιμὰ σου.
 Δὲν πεθύμισες, ὦ ἀδερφή μου, ποῦ στὰ περασμένα τὰ μάτια
 σου κρατεῖς, σ' ἓνα ἀπ' τὰ τραγούδια μου νὰ φανοῦν ἡ λέ-
 ξεις «ἡ χάρις τῶν μαραιμένων πραγμάτων;» Δὲν σ' ἀρέσουν τὰ
 καινούργια· ἐσένα πάλι φοβίζου μὲ τὴν πολυτάραχη τόλμη

τους, καὶ θάνοιωθες τὴν ἀνάγκην νὰ τὰ μεταχειριστῆς, ὅλα τὰ δυσκολόπραχτα, γιὰ κείνους ποῦ δὲν ἀγαποῦν τὴν ἐνέργειαν.

Ἔλα καὶ κλείσε τὸ παλιὸ γερμανικὸ σου ἡμερολόγιο, ποῦ προσεχτικὰ διαβάσεις, ἂν καὶ βγῆκε ἐδῶ κ' ἕκατὸ χρόνια κ' οἱ βασιλνάδες ποῦ σημειώνονται αὐτοῦ θὰ πέθαναν ὅλοι καὶ γυρμένοι στὸν παλιὸν τάπητα, μὲ τὸ κεφάλι ἀκουμπισμένο ἀνάμεσα στὰ ἔλεεικὰ γόνατά σου, στὴν κιτρινωμένη σου ρόμπα, ὦ γαλνὸ παιδί, ὀλάκερες ὄρες θὰ σοῦ μιλήσω· πᾶνε πειὰ οἱ κάμποι κι' ἀδειανοὶ εἶναι οἱ δρόμοι, θὰ σοῦ μιλήσω γιὰ τὰ ἐπιπλά μας... Ἀπομονώθηκαν;

(Τ' ἀραχνομήματα τουρτουρίζουν στὰ ὕψη τῶν ἀψιδωτῶν φεγγιτῶν).

Η ΠΙΠΑ

Ἐψὲς νῦρα τὴν πίπα μου, ἀπάνου στὴν ὄρα, ποῦ ἐλόγιαζα σ' ἓνα μεγάλο νυχτέρι καλῆς χειμωνιάτικης δουλειᾶς. Τὰ σιγαρέτα ἦσαν ριμένα μαζὺ μ' ὅλες τὶς παιδιάστικες τοῦ καλοκαιριοῦ χαρὲς, στὸ παρελθόν, τὶς χαρὲς ποῦ τὶς φωτοφαντάζουν τὰ φύλλα μαβιὰ ἀπ' τὸν ἥλιο, ἢ ἀλαφρὲς μουσελίνες, καὶ τώρα ξαναπαίρω τὴ βαρεία μου πίπα, σὰν σοβαρὸς ἄνθρωπος ποῦ θέλει καλὰ νὰ κανόνισῃ, δίχως νὰ ταραχτῆ, γιὰ νὰ δουλέψῃ καὶ καλλίτερα. Μὰ δὲν περιμένα τὴν ἐκπληξὶ ποῦ μοῦ ἐτοίμαζεν αὐτὴ ἢ παραρριμένη μου πίπα· μόλις ἐρούφηξα τὴν πρώτη τραβιζὰ κ' ἐξέχασα τὰ μεγάλα μου βιβλία καὶ παραξευεμένος, συγκινημένος, ἀπολάβαινα τὸν περασμένο χειμῶνα, ποῦ ξαναρχότανε. Δὲν ἄγγιξα τὴν πιστὴ μου φίλη ἀπ' τὸν καιρὸ ποῦ στὴ Γαλλία γύρισα, κι' ὅλη ἡ Λόντρα, ἡ Λόντρα ὅπως μοναχὸς ἐγὼ ἐζῆσα ἐκεῖ, ἐδῶ κ' ἓνα χρόνο, ἐξεπρόβαλε: στὴν ἀρχὴ μὲν δείχτηκαν ἢ ἀγαπημένες μου καταχνιές, ποῦ κουκουλώνουν τὰ κεφάλια μας κ' ἔχουν — ἐκεῖ κάτου — μιὰ ξεχωριστὴ μυρουδιά, ὅταν μέσ' ἀπ' τοὺς φεγγίτες τρυπῶνουν. Ὁ καλνὸς μου μύριζε ἓνα ὀματίο σκοτεινὸ μὲ πέτσινα ἐπιπλά σκεπασμένα ἀπὸ καρβουνόσταχτη, ποῦ ἀπάνου τῆς ἐκυλιότου ὁ ἀχαμνὸς μαῦρος γάτος· τὴ μεγάλη φωτιὰ καὶ τὴν κοκκινόχερη δοῦλα νὰ χύνῃ τὰ κάρβουνα καὶ τὸν κρότον ἀπ' τὰ κάρβουνα ποῦ πέφτανε ἀπ' τὸ φικιάρι στὴ γωνιά. τὸ πρῶτ' — ὅταν ὁ διανομέας χτυποῦσε τὸ χαρῶπό του διπλοχτύπημα ποῦ μ' ἔκανε νὰ ζῶ! Ξανάειδα ἀπ' τὸ παραθύρι τ' ἀρωστειάρικα δέντρα τῆς ἔρμης πλατείας — τὸ πέλαον εἶδα, ποῦ

τόσες φορές πέρασα αὐτὸν τὸν χειμῶνα, τουρτουρίζοντας στὸ γεφύρι τοῦ βαποριοῦ, μουσκεμένος ἀπ' τὶς πάχνες καὶ μαυρισμένος ἀπ' τὸν καπνὸ, — μὲ τὴ φτωχούλα μου ταξιδιάρικη ἀγάπη, μὲ ροῦχα τοῦ ταξειδιοῦ, μὲ φόρεμα σταχτὶ ἀπ' τοὺς κορνιαχτοὺς τῶν δρόμων, μὲ πανωφόρι ποῦ ὑγρὸ κολλοῦσε στοὺς κρῦους τῆς ὄρους, μ' ἓνα ἀπ' αὐτὰ τὰ ψάθινα καπέλλα, δίχως φτερά καὶ σχεδὸν δίχως κορδέλλες, ποῦ ἢ πλούσιες κυράδες πετοῦν στὸ γυρισμό, — τόσον εἶναι κομματιασμένα ἀπ' τὸν πελαγίσον ἀέρα — καὶ ποῦ ἢ πολυαγαπημένες φτωχοῦλες ξαναγαρνίρουν γιὰ πολλὰς ἀκόμα ἐποχές. Γύρου ἀπ' τὸ λαιμὸ τῆς ξετυλίγονταν τ' ὀλέθριο μαντήλι, ποῦ σείουν ὅταν γιὰ πάντα λέν: Χαῖρε!

Fingal

Ο ΣΥΝΤΡΟΦΟΣ ΜΟΥ

(Διήγημα-συνέχεια).

Τὴν νύκτα, ὁ Σάρκο καὶ ἐγὼ, ἐλπιόσασαμεν σιγά, σιγά τὴν εἴσοδον τοῦ τελωνείου, κοντὰ εἰς τὸ ὅποιον ἦσαν τρεῖς βάρκες δεμένες μὲ ἀλυσίδες ἐπάνω εἰς χαλκάδες στερεωμένους εἰς τὸν πέτρινον φραγμὸν τῆς προκυμαίας. Ἦτο σκοτάδι, ἐφυσοῦσε, ἢ μαοῦνες συνεκρούοντο, ἢ ἀλυσίδες ἐθορυβοῦσαν... Μοῦ ἦτο εὐκόλο νὰ τραβήξω τὸν χαλκᾶ ἀπὸ μιαν βάρκα ταιλαντεύων τὴν ἀλυσίδα.

Ἐπάνω ἀπὸ μᾶς, εἰς ἀρκετὸν ὕψος πατοῦσεν ὁ σκοπὸς τοῦ τελωνείου σφυρίζων μέσα εἰς τὰ δόντια του. Ὅταν ἐσταματοῦσε κοντὰ μᾶς, ἔπαυα τὴν ἐργασίαν μου· προφύλαξις ἀνωφελής, διότι δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ὑποθέσῃ κανεὶς, ὅτι ἓνας ἄνθρωπος εὐρίσκετο ἐκεῖ μέσα εἰς τὸ νερὸν ἕως εἰς τὸν λαιμὸν ριψοκινδυνεύων κάθε στιγμὴν νὰ παρασυρθῆ ἀπὸ κανένα κύμα. Ἄλλως τε ἢ ἀλυσίδες ἐχτυποῦσαν ἀδιακόπως, χωρὶς νὰ συντελῶ ἐγὼ διῶλον εἰς αὐτό. Ὁ Σάρκο ἦτον ἤδη ἐξηπλωμένος εἰς τὸ βάθος τῆς μαούνας καὶ μοῦ ἐψιθύριζε κάτι, χωρὶς νὰ εἴπωρῶ ν' ἀκούσω μέσα εἰς τὸν θόρον τῶν κυμάτων. Ἐπὶ τέλους, ἦμουν κύριος τοῦ χαλκᾶ... Ἐνα κύμα ἐσκέπασε τὴ βάρκα καὶ μὲ ἓνα μόνον κτύπημα τὴν ἔρριξε ἀρκετὰ μέτρα

μακριά από τὸν λιμένα. Ἐπιάσθηκα ἀπὸ τὴν ἀλυσίδα καὶ ἐκολληθῆσα δίπλα εἰς τὴν βάρκα. Ἐπειτα ἀνέβηκα καὶ ἐγώ. Ἐβάλαμεν τὰ δύο ξύλα τῶν καταρτιῶν καὶ ἀφοῦ τὰ ἐστερεώσαμεν εἰς τοὺς σκαλμούς μετὰ τὴν τροπωτήρα, ἐξεκινήσαμε.

Τὰ σύννεφα ἔτρεχαν ἀδιάκοπα, τὰ κύματα ἐκινούντο σὰν δαιμονισμένα καὶ ὁ Σάρκο, καθισμένος εἰς τὸ τιμόνι, ἐξηφανίζετο κάθε στιγμὴν, βυθιζόμενος μαζί μετὰ τὴν πρῶραν μέσα εἰς τὰ ἀνοίγματα τοῦ νεροῦ, ὕστερα ἐσηκώοντο πολὺ ὑψηλὰ καὶ ξεφωνίζων, ἐλεφετε σχεδὸν ἐπάνω μου. Τὸν ἐσυμβούλευσα νὰ κρατιέται μετὰ τὰ πόδια εἰς τὸ σκαμνί, — πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἤναγκάσθη ἐπὶ τέλος νὰ κάμῃ καὶ μόνος του, — καὶ νὰ μὴ ξεφωνίζῃ, ἂν ἤθελε νὰ μὴ τὸν ἀκούσῃ ὁ σκοπός. Ἐσώπασεν ἀμέσως. Ἐβλεπα μίαν ἀσπρη κηλίδα εἰς τὴν θέσιν τοῦ προσώπου του. Ἐκρατοῦσε πάντα τὸ τιμόνι. Δὲν μᾶς ἔμενε καιρὸς ν' ἀλλάξωμε τοὺς ρόλους μας καὶ δὲν ἀποφασίζαμε ν' ἀφίσωμεν τὰς ὠρισμένας θέσεις μας. Τοῦ ἐφώναξα ὅτι ὄφειλε νὰ κάμῃ καὶ αὐτὸς ἀντιλαμβανόμενος γρήγορα, ἐνεργοῦσε μετὰ σταθερότητα ὡς παλαιὸς θαλασσιός. Τὰ ξύλα ποῦ ἐχρησίμευσαν ὡς κουπιὰ, μᾶς ἔδιναν πολὺ ὀλίγην βοήθειαν καὶ δὲν ἐκαμναν παρὰ νὰ μοῦ ξεσκίζον τὰ χέρια. Ὁ ἀνεμὸς ἐβούϊζεν εἰς τὴν πρῶραν καὶ δὲν μ' ἔμελε νὰ ξέρω ποῦ μᾶς φέρεῖ ἢ τρικυμία, προσπαθοῦσα μόνον νὰ κρατοῦμαι εἰς τὰ πλάγια τοῦ πορθμοῦ. Τοῦτο ἦτον εὐκόλον, διότι τὰ φῶτα τοῦ Κέρτς διεκρίνοντο καθαρά. Τὰ κύματα ὠρμούσαν κατ' ἐπάνω μας βροχώμενα ὡς θηρία καὶ συγκρουόμενα. Ὅσον ἐπληγαίναμεν εἰς τ' ἀνοικτὰ, τόσον τὰ κύματα ἐγένοντο δυνατώτερα καὶ θορυβωδέστερα. Ἦτο μία τρομακτικὴ βοή ὑπνωτίζουσα τὴν σκέψιν καὶ τὴν ψυχὴν. Καὶ τὸ πλοιάριον ἐσύρετο διαρκῶς ταχύτερα, καὶ πολὺ δύσκολα ἐκρατοῦσα τὴν διεύθυνσιν ποῦ ἤθελα. Ἐξηφανίζομεθα εἰς τὰς ἀδύσους καὶ ἀνυψούμεθα ἐπάνω εἰς βουνὰ ὕδατος. Ἡ νύξ ἐγένετο ὀλονὲν σκοτεινότερα καὶ τὰ σύννεφα ἐχαμῆλωναν. Τὰ φῶτα, ὀπισθὲν μας, ἐχάνοντο εἰς τὸ σκότος, καὶ τότε ἐφοβήθη. Ἐφαίνετο ὅτι ἡ μάζα αὐτῆ τοῦ ἐξηγρωμένου νεροῦ δὲν εἶχε ὅρια. Τίποτε δὲν ἐβλέπαμεν ἐκτὸς τῶν κυμάτων, τὰ ὁποῖα ὠρμούσαν ἀπὸ τὸ σκότος πρὸς συνάντησιν τοῦ πλοίου μας. Μοῦ ἀπέσπασαν θορυβωδῶς ἕν ἀπὸ τὰ ξύλα ποῦ ἐκρατοῦσα· τότε καὶ ἐγὼ ἔρριψα τὸ ἄλλο εἰς τὸ βάθος τῆς βάρκας καὶ ἔπιασα τὰ χεῖλη τῆς μετὰ τὰ δύο μου χέρια. Ὁ Σάρκο, κάθε φορὰν ποῦ ἐπνδούσαμεν εἰς τὸν ἀέρα, ἐξέβαλλεν ἕναν ἄγριον βογγόν. Ἦσθάνομην τὸν ἑαυτὸν μου μηδαμνὸν καὶ ἀδύνατον μέσα εἰς τὸ σκοτάδι αὐτό, περικυκλωμένος ἀπὸ τὸ ἐξηγρωμένον στοιχεῖον καὶ παραζαλισμένος ἀπὸ τὴν βοήν του. Ἐκύτταξα μετὰ μίαν θλίβεράν καὶ παγεράν ἀπογνώσιν· καὶ ὅτι ἐβλεπα ἦτο τρομακτικὸν ἕν τῆ μονοτονία του· παντοῦ μόνον τὰ κύματα μετὰ ἀφρισμένας κορυφάς, τὰ ὁποῖα ἐξεσποῦσαν

ἀλμυρά, καὶ τὰ σύννεφα γύρω μου, χονδρά, κομματιασμένα, ὅμοια πρὸς τὰ κύματα. Ἐνα πρᾶγμα μόνον ἐκατάλαβα, ὅτι ἐγένετο γύρω μου, θὰ μπορούσε ἀκόμη νὰ γείνη ἀπείρως ἰσχυρότερον καὶ φοβερότερον, καὶ ἐπληγωνόμην ἀπ' αὐτὴν τὴν δύναμιν ἢ ὁποῖα δὲν ἤθελε νὰ διαλυθῇ. Ἐὰν μοῦ ἦτο γραμμένον νὰ καῶ ζωντανὸς ἢ νὰ πνιγῶ, θὰ ἐδιάλεγα τὴ φωτιά· εἶνε προτιμότερα.

— Νὰ βάλωμε πανί! ἐφώναξεν ὁ Σάρκο.

— Ποῦ θὰ βρεθῇ τὸ πανί;

— Τὸ ἐπανωφόρι μου.

— Πέταξέ το ἐδῶ, μὴ λασκάρῃς τὸ τιμόνι.

Ὁ Σάρκο ἐκινήθη σιωπηλὸς εἰς τὴν πρῶραν. Μοῦ ἔρριψε τὸ ἐπανωφόρι του. Ἐρπῶν εἰς τὸ βάθος τοῦ πλοιαρίου, ἀπέσπασα μετὰ μεγάλον κόπον ἀκόμη μίαν σανίδα, τὴν ἐπέρασα εἰς τὸ μανίκι τοῦ στερεοῦ φορέματος καὶ τὸ ἐστήριξα εἰς τὸ κάθισμα τῆς βάρκας.

Μόλις εἶχα πιάσῃ τὸ ἄλλο μανίκι καὶ μίαν ἄκραν, ὅταν συνέβη κάτι τι ὅπως διόλου ἀπρόοπτον.... Ἐπνδῆσαμεν αἰφνιδίως εἰς φοβερὸν ὕψος, κατόπιν ἐκρημνίσθημεν κάτω καὶ εὐρέθην εἰς τὸ νερό, μετὰ τὸ ἐπανωφόρι εἰς τὸ ἕνα χέρι, ἐνῶ τὸ ἄλλο χέρι ἦτο γαντζωμένον εἰς τὸ σχοινὶ ποῦ περιέβαλλεν ἀπ' ἔξω τὴν βάρκα.

Τὰ κύματα ἐχοροπηδοῦσαν ἐπάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι μου καὶ ἐκατάπινα τὸ πικρὸ καὶ ἀλμυρὸ νερό. Μοῦ ἐγέμιζε τὰ αὐτιά, τὴ μύτη, τὸ στόμα. Γαντζωμένος στερεὰ εἰς τὸ σχοινὶ ἀνέβαινα καὶ πάλιν ἐβουτοῦσα εἰς τὸ νερό κτυπῶν τὰς σανίδας μετὰ τὴν κεφαλὴν καί, ἀφοῦ ἔρριψα τὸ φορέμα εἰς τὴν καρέναν τῆς βάρκας, ἐπροσπάθησα νὰ πνδῶσω ἐπάνω. Μία ἀπὸ τὰς πολλὰς μου προσπαθείας ἐπέτυχεν, ἐκαβαλίκευσα τὴν βάρκα καὶ παρετήρησα ἀμέσως τὸν Σάρκο, ὁ ὁποῖος ἐστηριζόμην εἰς τὸ νερό, γαντζωμένος εἰς τὰ σχοινιά, τὰ ὁποῖα ἐχαλάρωσα.

— Ζῆς! τοῦ ἐφώναξα.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐπῆδησεν ἐπάνω ἀπὸ τὸ νερὸν καὶ ἔπεσε καὶ αὐτὸς ἐπάνω εἰς τὴν βάρκα. Τὸν ἀγκάλιασα καὶ εὐρεθήκαμε πρόσωπον μετὰ πρόσωπον. Εἶχα καθαλκεύσῃ τὴν καρέναν, μετὰ τὰ πόδια εἰς τὰ σχοινιά, ὅπως εἰς τοὺς ἀναβολεῖς· ἀλλὰ δὲν ἦτο διόλου ἀσφαλές. Τὸ πρῶτον κύμα εἰμποροῦσε νὰ μᾶς ξεπετάξῃ ἀπ' ἐκεῖ. Ὁ Σάρκο ἐγαντζώσεν εἰς τὰ γόνατά μου· μοῦ ἐκτυποῦσε τὸ στῆθος μετὰ τὸ κεφάλι. Ἐτρεμεν ὀλόκληρος, καὶ ἤσθάνομην ὅτι ἐκτυποῦσε τὸ σαγόνι του. Ἐπρεπε νὰ ἐνεργήσω. Ἡ καρένα ἐγλιστροῦσε σὰν νὰ ἦτον ἀλειμμένη μετὰ πάχος. Εἶπα εἰς τὸν Σάρκο νὰ κατέβῃ εἰς τὴν θάλασσαν καὶ νὰ κρατηθῇ μετὰ τὰ σχοινιά ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος ἐνῶ

Ὁὐ ἔκαμνα καὶ ἐγὼ τὸ ἴδιον ἀπὸ τὸ ἄλλο. Εἰς ἀπάντησιν ἤρ-
χισε νὰ μοῦ κτυπᾷ τὸ στῆθος μὲ τὸ κεφάλι. Τὰ κύματα εἰς
τὸν ἄγριον χορὸν τοὺς, ἐπιδούσαν ἐπάνωθὲ μᾶς καὶ μὸλις
ἐκρατούμεθα· τὸ σχοινὶ μοῦ ἔκοβε φρικτὰ τὸ ἓνα πόδι. Ἐκεῖ
μακρυνά, ὅσο ἐφθανε τὸ μάτι, ἐσχηματίζοντο θεώρατα βουνα
θαλάσσης, τὰ ὁποῖα ἐξηφανίζοντο ἀμέσως μὲ τρομερὸν κρότον.

Ἐπανελάβα τὴν προσταγὴν μου εἰς τὸν Σάρκο, ἀλλὰ ἐν-
τονώτερον αὐτὴν τὴν φορὰν. Δὲν ἔκαμε ἄλλο παρὰ νὰ μοῦ
κτυπήσῃ δυνατώτερα τὸ στῆθος μὲ τὸ κεφάλι του. Δὲν εἶχα
καιρὸ γιὰ χάσιμο. Ἐξεκόλλησα τὸ ἓνα κατόπιν τοῦ ἄλλου τὰ
δύο τοῦ χέρια, καὶ τὸν ἐσπρωξά εἰς τὴν θάλασσαν, προσπα-
θῶν νὰ τὸν κάμω νὰ πιασθῇ ἀπὸ τὰ σχοινιά.

Ἐδῶ συνέβη κάτι, ποῦ μ' ἐτρόμαξε περισσότερο ἀπὸ κάθε
τι ἄλλο κατὰ τὴν φοβεράν αὐτὴν νύκτα.

—Μὲ πνίγεις; ἐψιθύρισεν ὁ Σάρκο, καὶ μ' ἐκύτταξε κατὰ
πρόσωπον.

Αὐτὸ ἦτον ἀληθινὰ φοβερόν! Φοβερά ἦτον ἡ ἐρώτησις, φο-
βερώτερος ἀκόμη ὁ τόνος τῆς μέσα εἰς τὸν ὁποῖον ὑπῆρχε μία
δειλὴ ὑποταγὴ, μία δειλὴ ἐκφρασις συγγνώμης καὶ ὁ τελευ-
ταῖος στεναγμὸς ἑνὸς πλάσματος, τὸ ὁποῖον ἔχασε κάθε ἐλ-
πίδα ἀποφυγῆς ἑνὸς τέλους ἀπαισίου. Ἄλλ' ἀκόμη πλεον φο-
βερά ἦσαν τὰ μάτια εἰς τὸ βρεγμένον αὐτὸ πρόσωπον μὲ τὴν
νεκρικὴν χλωμάδα του.

Τοῦ ἐφώναξα:

—Κρατήσου πειὸ δυνατά! Καὶ κατέβηκα ὁ ἴδιος εἰς τὸ νερὸ
κρατούμενος ἀπὸ τὸ σχοινί. Τὸ πόδι μου κάπον ἐκτύπησε καὶ
κατ' ἀρχὰς ὁ πόνος μ' ἐμπόδισε νὰ καταλάβω. Ἄλλὰ κατόπιν
ἐννόησα.

Μέσα μου ἀναψὲ μία αἴσθησις μεγάλης ἡμουν μεθυσμένος
καὶ ἠσθανόμην τὸν ἑαυτὸν μου ἰσχυρόν ὅσον οὐδέποτε. . .

Ἐπρά! ἐφώναξα.

Ἴσως οἱ μεγάλοι θαλασσοπόροι, οἱ ὁποῖοι ἀνακαλύπτουν
νεάν ξηρὰν, ἐκφωνοῦν τὴν λέξιν αὐτὴν μὲ περισσότερο ἐν-
θουσιασμὸν ἀπὸ ἐμέ, ἀλλ' ἀμφιβάλλω, ἂν θὰ εἴμποροῦν νὰ
φωναξοῦν δυνατώτερα. Ὁ Σάρκο ἐδρυχήθη καὶ ἐρρίφθημεν εἰς
τὸ νερόν. Ἡ ὀρμὴ μᾶς ὅμως κατέπεσεν ἀμέσως· τὸ νερὸ μᾶς
ἀνέβαινε ἕως εἰς τὸ στῆθος καὶ πουθενὰ δὲν ἐφαίνετο σημεῖον
ξηρᾶς. Τὰ κύματα ἦσαν ἀσθενέστερα καὶ δὲν ἐπιδούσαν πλεόν,
κυλιόμενα ἀμελῶς ἐπάνωθὲν μᾶς. Εὐτυχῶς δὲν εἶχα ἀφίσει
τὴν βάρκα. Ὁ Σάρκο καὶ ἐγὼ ἐφερόμεθα ἀπὸ τὰ δύο πλάγια
καὶ κρατούμενοι ἀπὸ τὰ σωστικὰ σχοινιά, ἐπροχωρήσαμεν προσε-
κτικὰ, χωρὶς νὰ ξεύρωμεν ποῦ, ὀδηγοῦντες τὸ πλοιάριον, τὸ
ὁποῖον ἐπαναφέραμεν εἰς τὴν ἀρχικὴν του θέσιν.

Ὁ Σάρκο κάτι ἐμουρμούριζε καὶ ἐγελοῦσε. Παρετήρησα
ἀνήσυχος τριγύρω. Ἦταν σκοτάδι. Πίσω μᾶς καὶ δεξιὰ ὁ θό-

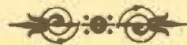
ροῦος τῶν κυμάτων ἦτον ἰσχυρότερος· ἐμπρὸς καὶ ἀριστερὰ
ἦτον ἀσθενέστερος. Τὸ ἔδαφος ἦτο ἀσφαλές, ἀμυῶδες, ἀλλ'
ἀνώμαλον. Ἐνίοτε δὲν ἐπατούσαμεν καὶ τότε ἐκολυμβούσαμεν
μὲ τὰ πόδια καὶ τὸ ἓνα χέρι, κρατοῦντες τὴν βάρκα μὲ τὸ
ἄλλο· ἀλλοτε τὸ νερὸν ἐφθάνεν εἰς τὰ γόνατα. Εἰς τὰ βαθειὰ
ὁ Σάρκο ἐδογγοῦσε καὶ ἐγὼ ἔτρεμα ἀπὸ φρίκην. Καὶ ἐξαφνα,
—ὦ! χαρά, — ἐμπρὸς μᾶς ἔλαμψαν φῶτα.

Ὁ Σάρκο ἤρχισε νὰ οὐρλιάζῃ μὲ ὄλην του τὴν δύναμιν·
ἀλλ' ἐγὼ ἐνθυμούμενος πολὺ καλά, ὅτι ἡ βάρκα ἀνῆκεν εἰς
τοὺς τελωνοφύλακας, τὸ ὑπενθύμισα εἰς τὸν Σάρκο. Ἐσώπασε·
ἀλλὰ ὕστερ' ἀπ' ὀλίγα λεπτά, ἀντήχησαν οἱ λυγμοὶ του. Δὲν
εἰμπόρεσα νὰ τὸν καθησυχάσω· δὲν ἤξευρα τί νὰ τὸν κάμω.

Τὸ νερὸν ὀλιγώστευε διαρκῶς· μᾶς ἐφθάνεν εἰς τὰ γόνατα,
ὕστερα εἰς τὰ σφυρά, κατόπιν τίποτε. Ὁ Σάρκο καὶ ἐγὼ ἐ-
τραβούσαμεν πάντοτε τὴν βάρκα ἐπὶ τέλους ἡ δύναμις μᾶς
ἔλειψε, καὶ τὴν ἐγκαταλείψαμεν. Ἐνα εἶδος μαύρου κορμοῦ
μᾶς ἐφραζε τὸν δρόμον. Τὸν ὑπερπηδήσαμεν καὶ ἐπέσαμεν μὲ
τὰ γυμνά μᾶς πόδια εἰς μίαν πρασινάδα ἀγκαθωτῆν. Δὲν ἐδώ-
σαμεν προσοχὴν καὶ ἐτρέξαμεν πρὸς τὴ φωτιά. Ἀπεῖχε ἓνα
βέρτσιον καὶ αἱ χαρούμεναι λάμψεις τῆς ἐφαίνοντο ὡσάν νὰ
μᾶς χαμογελοῦσαν διὰ τὴν ὑποδοχὴν· ἡ σκιά ἐκινεῖτο ἀπαι-
σίως τριγύρω τῆς.

(Ἀκολουθεῖ)

Μάξιμος Γκόρκυ

ΑΠΟ ΤΑ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΤΟΥ HOFFMANN

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΗΣ ΑΝΤΩΝΙΑΣ

Κεῖνο τὸ βράδυ, οἱ θαμῶνες τοῦ club Σερεπίων μαζώχτηκαν ἀπὸ νωρὴς
στοῦ Θόδωρου τὸ σπίτι. Ὁ βορηᾶς, σὲ μεγάλους στρόβιλους, ἐχίονομάτιζε
τὰ τζάμια πούτρεμαν μέσα στὰ μολυβένια τοὺς πλαίσια· μέσα ὡστόσο μίᾶ
γερὴ φωτιά ἔλαμπε κάτω ἀπὸ τὴν παλῆς τοῦ τζακιῦ μαντύα, ποῦ ἡ θερ-
μὴ τῆς λάμψης χάιδευε μὲ μύρια τρελλὰ ἀντίφεγγα τὰ σκουροβαμένα σεν-
τούκια, ποῦ ἡ σοβαρὴ τῆς ὄψι παραταίριαζε μὲ τὴν εὐθυμίᾳ τῆς συντροφιάς.
Σὲ λιγάκι οἱ πίπες καπνίζουν, οἱ ἔδρες κατὰ τάξιν ἀρχαιότητος, καταπαί-
νονται· γύρω στὸ στρογγυλὸ τραπέζι, ὅπου τ' ἔδλεξεστο πόντες τῶν φίλων.

Ἡ συντροφιά εἶνε σ' ἀπαρτία· κανένας δὲν ἔλειψεν ἀπὸ τὸ προσκλητήριο· τὸ μπουμπικὸ φλυτζάνι γεμίζεται· καὶ κάνει τὸ γῦρο, ἢ κουβέντα ἀνάβει, οἱ ὥρες φεύγουν, μὰ τὸ πόντος κι' οἱ ἱστορίες δὲ σώνονται. Λίγο-λίγο οἱ φαντασίες ξανάβουν κι' ἡ ἐκκεντρικότητα φτάνει στὰ ψηλότερά της στρώματα.

—Θόδωρε, ἔκραξεν ἐξαφνα ἕνας ἀπὸ τὴν παρέα, τί κάνεις! Ἡ κουβέντα πάει νὰ σώση ἂν δὲ μᾶς ἱστορίας κανένα παραμῦθι· ἀπὸ κείνα, ποῦ λὲς τόσο ὡμορφα καὶ ποῦ γλυκοναουρίζουν. Μὰ, ξέρεις, θέλουμε τίποτα περίεργα, τρυφερὰ καὶ φανταστικὰ μαζί, κάτι ἀντιναρχωτικὸ δηλαδή...

—Ἐβίβα, εἶπεν ὁ Θόδωρος, καταλαβαίνω, καταλαβαίνω! Θὰ σᾶς πῶ λοιπὸν ἕνα πολὺ περίεργο ἀνέκδοτο ἀπὸ τὸ βίβιο τοῦ σύμβουλου Κρέσπελ, ποῦ, μὴ νομίζετε πῶς εἶνε πρόσωπο φανταστικόν, ἦταν ἀληθινὰ ὁ πεῖς ἀλλόκοτος ἄνθρωπος, π' ὡς τῶρα ἀπάντησα. Ὅταν ἤμουν στὸ Πανεπιστήμιο τοῦ Χ... γιὰ νὰ σπουδάσω τὴ φιλοσοφία, ὄλοι στὴ χώρα δὲν εἶχαν μ' ἄλλο νὰ κάμουν παρὰ μὲ τὸν σύμβουλο Κρέσπελ, λέγοντας τὰ πεῖς παράδοξα πράγματα γιὰ τὸ ἄτομό του. Σημειώσατε πῶς ὁ κύριος Κρέσπελ ἔχαιρε τὴν μεγαλειότητα ὑπόληψι ὡς νομομαθῆς καὶ διπλωμάτης, ἀπὸ τὴν ἐποχὴ, ποῦ ἕνας νεαρὸς πρίγκηπας Γερμανός, ποῦ ἡ φιλοδοξία του ξεπερνοῦσε κάθε ὄριο, τοῦ ἐμπιστεύθηκε τὴν σύνταξι· μιᾶς ἀναφορᾶς, ποῦ θὰν τὴν παρουσίαζε καὶ στὴν αὐτοκρατορικὴν αὐλή, ἀναφορὰ ποῦ προωρίζονταν ν' ἀποδείξῃ τὰ δικαίωμάτα του σ' ἕνα γειτονικὸ μὲ τὸ πριγκηπάτο του ἔδαφος. Κι' ἡ ἐπιτυχία ἦταν τόσο ἱκανοποιητικὴ, π' ὤρκισεν ὁ πρίγκηψ, στὸν ἐνθουσιασμό του, νὰ πραγματοποιήσῃ, καὶ τὴ μεγαλειότητα ἐπιθυμία τοῦ εὐνοουμένου του. Ὁ φίλος μας Κρέσπελ, ποῦ σ' ὄλη του τὴ ζωὴ τὸ μόνον του παράπονον ἦταν, ὅτι δὲ μπόρσεν νὰ βρῆ ἕνα τοῦ γούστου του σπιτί, συλλογίστηκε νὰ φτιάξῃ ἕνα ὅπως τὸ φαντάζονταν καὶ μ' ἔξοδα τοῦ πρίγκηπα, ποῦ τοῦ πρότεινε ἀκόμα καὶ τὸ οἰκόπεδον νὰν τ' ἀγοράσῃ. Αὐτὸς ὁμως ἀρκέστηκε σ' ἕνα μικρὸ κήπο, ἰδιοκτησία του, ποῦ βρίσκονταν στὰ ὅρια τοῦ πριγκηπάτου καὶ στὴ γραφικώτερη τοποθεσία. Ἀμέσως λοιπὸν βάλθηκε νὰ μαζώξῃ καὶ μεταφέρῃ ὄλο τὸ ὕλικόν τῆς οἰκοδομῆς ποῦ θάκανε. Νὰν τὸν βλέπατε, ντυμένο μὲ μιὰ φορεσιὰ δικῆς του μόδας, ν' ἀναλυώνη τὸν ἀσβέστη, νὰ σφραγίζῃ τὸν ἄμμο καὶ τὰ χαλίγια!

Κι' ὄλες οἱ προτομασίες τέλειωσαν ὄχι μόνον χωρὶς ἀρχιτέχτονα, ἀλλ' οὔτε σχέδιο ἀναγκάστηκαν. Ἐνα καλὸ πρῶτον μονάχα ὁ φίλος μας διαλέγει· στὴν πόλι· ἕναν ἄξιον μάστορα λέγοντάς του νὰ πάῃ ἀπὸ τὴν ἄλλη μέρα τὸ πρῶτον, μαζί μὲ τοὺς ἐργάτας ποῦ χρειαζόνταν, στὸν τόπον τῆς οἰκοδομῆς. Ὁ μάστορας φυσικὰ ἤθελε πρῶτον πρῶτον νὰ κάνη τίς συμφωνίας του καὶ τάχασε σὰν τὸν βεβαίωσεν ὁ Κρέσπελ, πῶς θὰ τὰ πῆγαιναν καλά ὡς τὸ τέλος χωρὶς συμβόλαια καὶ σκουτούρες. Τὴν αὐτὴν τὴν ἄλλη μέρα, καθὼς ἔφτασεν ὁ μάστορας μὲ τοὺς ἐργάτας του στ' ὠρισμένο μέρος, βρῆκε μιὰ τάφρον σὲ σχῆμα κανονικοῦ τετραγώνου.

Ἐδῶ θὰ μποῦν, λέει ὁ Κρέσπελ, τὰ θεμέλια τοῦ σπιτιοῦ μου. Ὑστερα

θὰ χτίσετε τοὺς τέσσαρες τοίχους ὅσο ποῦ νὰ σᾶς πῶ ἐγὼ φτάνει.

—Τὰ παράθυρα, οἱ πόρτες, τὰ χωρίσματα;... λέει ὁ μάστορας στηλώνοντας τὴν ματιὰ του στὸν Κρέσπελ ὡς σὲ τρελλόν.

—Κάμε, χριστιανέ μου, ἔ,τι σοῦ λέω, ἀποκρίθηκε μὲ ψυχρότητα ὁ σύμβουλος. Κάθε πρᾶμα μὲ τὴ σειρά του.

Ἡ ἰδέα μονάχα, ποῦ θὰ πλερωθῇ γενναῖα, ἀποράσισε τὸ μάστορα ν' ἀρχίσῃ τὴν οἰκοδομὴ αὐτή, ποῦ τοῦ φαίνονταν πολὺ ἀνάποδη. Οἱ ἐργάτες δούλευαν μὲ ὄρεξι· γελώντας μὲ τὸ νοικοκύρη ποῦ τοὺς ἔτυχε καὶ τρώγοντας καὶ πίνοντας ὅσο περισσότερο μποροῦσαν. Ὁ νοικοκύρης ὡστόσο στέκονταν παντοτινὰ ἀπάνουθ' αὐτούς. Οἱ τοῖχοι ὕψωναν, ὕψωναν ὡς ποῦ ἕνα πρῶτον κρᾶζει ὁ Κρέσπελ ξαφνικά:

—Φτάνει!

Οἱ ἐργάτες σὰ σωστὲς μηχανεὲς σταμάτησαν κι' ἀφίνοντας τίς σκαλωσιές τους, πλησίασαν σὲ κύκλῳ τὸν Κρέσπελ, φαινόμενοι νὰ λέγουν μὲ περιγέλοιον!

—Τί θὰ γίνῃ τῶρ' ἀφεντικό;

—Τόπο! Τόπο! ἔκραξ' ὁ σύμβουλος ὕστερ' ἀπὸ μικρὴ σκέψι καὶ, τρέχοντας σ' ἕνα ἄκρον τοῦ κήπου ξαναγύρισε ὕστερα, μετρῶντας κάθε βῆμα, πρὸς τὸ τοίχωμα, καὶ κουνώντας μὲ δυσἀρέσκεια τὸ κεφάλι του. Αὐτὴ ἡ παντομίμα ξανάγινε σὲ κάθε τοῦ τοίχου πλευρὰ ὡσπου ἐπὶ τέλους, σὰν νὰν τοῦ διαβῆκε ξαφνικὴ ἰδέα, ὤρμησε μὲ κατεβασμένο τὸ κεφάλι σ' ἕνα τοῦ τοίχου σημῆον κρᾶζοντας μ' ὄλη του τὴ δύναμι.

—Ἀπὸ δῶ, ἀπὸ δῶ, παλληκάρια! Πάρτε τὸ σφυρὶ καὶ τρυπήστε μου μιὰ πόρτα!

Καὶ σύγκαιρα γιὰ μιὰ στιγμὴ χάραξε μὲ κάρβουνο στὸν τοῖχο τὸ μέγεθος τ' ἀνοίγματος πούθελε. Ἐπειτα μπῆκε μέσα χαμογελώντας σὰν ἄνθρωπος μαγευμένος μὲ τ' ἀριστούργημα του, ἐπὶ τὸν ὁ μάστορας τοῦ παρετήρησε πῶς οἱ τέσσαρες τοῖχοι εἶχαν σωστὸ τὸ ὕψος δίπατου σπιτιοῦ. Ὁ Κρέσπελ ἀκλουθώμενος ἀπ' τοὺς ἐργάτας φορτωμένους μὲ τὸ τσαπὶ καὶ τὸ σφυρὶ τους, περπατοῦσε μέσα μετρῶντας, λαγαριάζοντας καὶ δίνοντας διαταγὰς κάθε τόσο:

—Ἐνα παραθύρι· ἐδῶ θέλω, ψηλὸ ἕξι πόδια καὶ πλατὺ τέσσερα. Ἐκεῖ πέρα τρυπήστε ἕνα μικρὸ ἀνοίγμα τρία πόδια ψηλὸ καὶ δύο πλατὺ.

Καὶ στὸ λόγον δουλειά.

Ἀκριβῶς λοιπὸν, φίλοι μου, αὐτὴν τὴν ἐποχὴν ἐγὼ ἔφτασα στὸ Χ... Ὅλος ὁ κόσμος μιλοῦσε γιὰ τὴν ἀλλόκοτην αὐτὴν οἰκοδομὴν. Κι' ἦταν διασκεδάσιον νὰ βλέπατε καμπόσους χαζοὺς μαζωμένους κεῖ πέρα μὲ τὰ μουτρα κολλημένα στὰ κάγκελα τοῦ κήπου τοῦ Κρέσπελ, νὰ ζητωκραυγάζουν κάθε φορὰ ποῦ τὸ σφυρὶ ξεκολλοῦσε καμμιά πέτρα, ἢ ποῦ κανένα παράθυρον τρυποῦσε, σὰν ἐκ θαύματος τὸν τοῖχο. Καὶ ὄλη ἡ ἄλλη ἐργασία τοῦ περιφημοῦ αὐτοῦ σπιτιοῦ μὲ τὸν ἴδιον τρόπον γίνονταν· χωρὶς προμελετημένον

σκέδιο παρά σύμφωνα με τὴν ἔμπνευσι τῆς στιγμῆς τοῦ κεφαλιοῦ τοῦ Κρέσπελ. Βλέποντας οἱ ἐργάτες πῶς ἡ φοδερὰ ἀλλόκοτη αὐτῆ οἰκοδομῆ κόντευε, πρᾶμμα ποῦ ξεπερνοῦσε κἀθ' ἑλπίδα, νὰ τελειώσῃ κι' ἔπειτα, πρᾶμμα σπουδαιότερο, βλέποντας τὸν Κρέσπελ τόσο ἀνοιχτοχέρη, ἔδειχναν περισσότερο ζῆλο κι' ὄρεξι κι' ἔτσι τὸ σπίτι σὲ λίγο οἰκοδομήθηκε παρουσιάζοντας τὴν περιεργότερη ἀνωμαλία ἀπόξου, ἀφοῦ ὄχι μόνο κανένα παράθυρο δὲν ἔμοιραζε μετ' ἄλλο, ἀλλὰ καὶ τὸ μικρότερο πρᾶμμα εἶχε δικό του σχέδιο. Ἀπὸ μέσα ὅμως, ἦταν τὸ πεῖ ἀνετο σπίτι ποῦ μπορούσε νὰ γίνῃ, καθὼς ὁ ἴδιος παρατήρησα τὴν ἡμέρα ποῦ ὁ κύριος Κρέσπελ, ὕστερ' ἀπὸ γνωριμιὰ μεγάλην ἐννοεῖται, μούκαμε τὴν τιμὴν νὰ με δεχτῆ.

Γιὰ τὰ ἐγκαίνια διάταξ' ἕνα καθὼς πρέπει δεῖπνο, ποῦ προσκάλεσε μονάχα τοὺς ἐργάτας κι' ὄσους ἔλαβαν μέρος στὴν οἰκοδομῆ. Ἐννοεῖται πῶς τὸ πλούσιο αὐτὸ δεῖπνο ἦταν πρωτότυπο κι' αὐτό. Ὅλ' οἱ προσκαλεσμένοι μὴ ὄντες συνειθισμένοι σὲ τόσο πλούσια φαγητὰ ἔπεσαν σὰ λύκοι μὴν ἀφίνοντας οὔτε κόκκαλο. Μετὰ τὸ φαί, οἱ γυναῖκες καὶ τὰ κορίτσια τῶν ἐργατῶν τῶστρωσαν στὸ χορὸ, ποῦ ὁ Κρέσπελ οὔτε στιγμὴ ἄφησε. Χόρεψε μ' ὄλες χωρὶς ἐξαιρέσι. Ὅταν ὅμως τὰ πόδια του διαμαρτυρήθηκαν ἀρνούμενα πειὰ τὴν ὑπηρεσία τους, ἀρπάζει ἕνα βιολί καὶ παίζει στοὺς χορευτάδες, ποῦ πηδοῦσαν σὰ σωστὲς μαριονέττες ὡς τὸ πρωί.

Τὴν ἄλλη βδομάδα — ἦτανε Τρίτη, ἀπάντησα τὸν σύμβουλο Κρέσπελ στὸ σπίτι τοῦ καθηγητῆ Μ..... Ἐπρεπε νὰ βλέπατε τὴ φάτσα ποῦχε κεῖνο τὸ βράδυ. Καὶ τὸ μικρότερό του κίνημα ἦταν τόσο ἄχαρο, πούτρεμα μὴν ἀπὸ στιγμὴ σὲ στιγμὴ κάμῃ καμιὰ ζημιὰ, μὰ, καθὼς φαίνεται, θὰν τὸν εἶχαν συνειθισμένο γιατί ἡ οἰκοδόμοινα οὔτε παραξενεύτηκε βλέποντάς τον ποτε νὰ συζητῆ μετ' ἑρωτησὶς χειρονομίας δίπλα σ' ἕνα κινεζικο δίσκο ἀπὸ πορσελᾶνα ποτε νὰ κουνᾷ τὰ πόδια του μπρὸς σ' ἕνα καθρέφτη ψηλὸ ἀπ' τὸ πάτωμα ὡς τὸ ταβάνι, ἢ νὰ χώνῃ τὰ μακρὰ του μανίκια ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ κρούσταλλα τοῦ πολυκάντηλου, ποῦ στριφογύριζε τόνα μετ' ἄλλο στὸ φῶς τῶν κεριῶν. Στὸ δεῖπνο ὅμως ἄλλαξ' ἡ σκηνή. Ἀπὸ περιεργὸς γίνῃκε φλύαρος ὁ Κρέσπελ πηδοῦσεν ἀδιάκοπα ἀπὸ τὸ ἕνα στ' ἄλλο ζήτημα, κουβεντιάζοντας μετ' ἡ μεγαλειότερη ὄρεξι, μετ' ἡ φωνὴ ποτε διαπεραστικὴ ἢ μισσοθυμὴ καὶ ποτε γρήγορη ἢ ἀργή. Μιλοῦσε γιὰ μουσικὴ καὶ γιὰ ἕνα συνθέτη τῆς μόδας. Ὁ Κρέσπελ χαμογέλασε μουρμουρίζοντας.

—Νὰν τὸν ἰδῶ κρεμασμένο τὸν δολοφόνον αὐτὸ τῆς μουσικῆς!

Ἐπειτα ἔκραξε μετ' ἑρωτησὶς φωνή:

—Ἄ! Εἶν' ἀγγελικὸς ὕμνος ἡ μουσικὴ του.

Στὰ λόγια αὐτὰ δυὸ διαβατικὰ δάκρυα ἔβρεξαν μιὰ στιγμὴ τὰ μάτια του. Ἐπρεπε νὰ θυμηθῆ — γιατί ἀλλοιώτικα θὰν τὸν ἔπερναν ὄχι ξεχασμένο ἀλλὰ τρελλό, πῶς μιὰ ὦρα προτῆτερα μίλησε μ' ἐνθουσιασμό γιὰ μιὰ περίφημη ἀοιδό. Ὅταν ἔφεραν τὸ λαγὸ στὸ τραπέζι ὁ Κρέσπελ χῶρισε καλὰ τὰ κόκκαλα καὶ ζήτησε τὰ πόδια, ποῦ τοῦ καθηγητῆ ἡ κόρη,

παιδάκι πέντε χρόνων τοῦ τάφερε μετ' ἡρά. Ὅλα τὰ παιδιὰ στὸ σπίτι ἔδειχναν περίσσειαν ἀγάπῃ διὰ τὸν Κρέσπελ καὶ δὲν ἄργησα νὰ μάθω τὴν αἰτίαν γιατί μετὰ τὸ σουπὲ εἶδα τὸν Κρέσπελ νὰ βγάξῃ ἀπὸ τὴν τσέπη του ἕνα κουτὶ ποῦχε μέσα ἐν ἀτσάλινο παιγνίδι, ποῦ στριφογύριζε μέσα στὰ κόκκαλα τοῦ λαγοῦ μύρια μικροῦτσικα ἀλλὰ παιγνίδια, ποῦ οἱ μικροὶ του φίλοι βαλμένοι γύρα του σὲ κύκλο, τὰ μοιράζονταν μετ' ἡρά.

Ἐξαφνα τῆς ἤρθε νὰ ρωτήσῃ τῆς ἀνεψιάς τοῦ καθηγητῆ Μ.....

—Ἀλήθεια, καλὲ τί γίνεται, κύριε Κρέσπελ ἡ καλὴ μας Ἀντωνία;

Ὁ σύμβουλος ἔκαμε ἕνα μορφασμὸ ὅμοιο μετ' ἑκείνο ποῦ θάκανε ἕνας φαγῶς δαγκάνοντας ξυνὸ πορτοκάλι: τὸ πρόσωπό του συνέφιασε κι' ἔδειξε τόση δυσαρέσκεια σὰν ἀποκρίθηκε: «Ἡ καλὴ μας... ἡ καλὴ μας... Ἀντωνία;» ποῦ ὁ καθηγητῆς βλέποντας τ' ἀποτέλεσμα μιᾶς τέτοιας παράκαιρης ἐρωτήσεως, κύτταξε τὴν ἀνεψιάν του μ' αὐστηρότητα καὶ σφίγγοντας τοῦ καλεσμένου του τὰ χέρια, λέγει γιὰ νὰ τοῦ διώξῃ τὴν κακὴν ἐντύπωσιν:

—Πῶς πᾶνε τὰ βιολιά;

Καὶ πραγματικῶς ὁ Κρέσπελ ἄλλαξε στὴ στιγμὴ.

Καλὰ, καλὰ, ἀγαπητέ μου καθηγητὰ. Τώρα λύνω τὸ περίφημο βιολί τοῦ Arnati, ποῦ προμηθεύτηκα κατὰ τύχην ἐδῶ καὶ λίγον καιρό. Ἐλπίζω πῶς ἡ Ἀντωνία θὰ κάμῃ τὰ ρέστα.

—Ἡ Ἀντωνία εἶν' ἕνα πολὺ καλὸ κορίτσι, πρόστεσεν ὁ καθηγητῆς.

—Ναί, βέβαια, εἶν' ἄγγελος!

Ἀποκρίθηκεν ὁ Κρέσπελ μετ' ἡλυμούς.

Καὶ πέρνοντας ἀπότομα τὸ καπέλλο του καὶ τὸ μπαστοῦνί του ἔφυγε βιαστικὰ, σὰν ἀπελπισμένος. Σαστισμένος ἐγὼ παρεκάλεσα τὸν καθηγητῆ νὰ μοῦ ἱστορήσῃ τὸν βίον τ' ἀλλόκοτου αὐτοῦ ἀνθρώπου.

(Συνέχεια)

Μετάφρ. ▲. ▲.

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΕΙΣ ΕΝΑ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟΝ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΝ

ΓΛΥΠΤΙΚΗ

Γιάννης Καμπύσης

Ἡ μορφή τοῦ ἀγαπημένου νεκροῦ ἐπῆρε ζωὴν κάτω ἀπὸ τὸ χέρι τοῦ μοναδικοῦ μας Θωμοπούλου, καὶ προβάλλει πάλλενκος ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ δύο μαρμάρινα κυπαρίσσια, ἤρεμος, ἐνῶ αἱ πτέρυγες τοῦ κάτωθεν κλαίουτος ἀγγέλου, ἀπλώνονται ὡσὰν νὰ προφυλάσσουν τὴν μνήμην τοῦ ἀλησμονήτου ποιητοῦ.

Ἡ φιλόστοργος μητέρα, ἡ ὁποία ἀνεγείρει εἰς τὸ παιδί της τὸ μνημεῖον αὐτό, ἐνεπιστεύθη τὴν ἐκτέλεσιν εἰς τὸν Θωμόπουλον· καὶ ποῦ ἄλλου; Εἶνε ὁ μόνος ποῦ μᾶς δείχνει, ὅτι ἐγκλείει ἀληθινὰ τὸν σπιυθῆρα τῆς τέχνης μέσα του.

Ὅσοι ἐγνώρισαν τὸν Γιάννη Καμπύση δὲν ἔχουν παρὰ νὰ ἐπισκεφθῶν τοῦ γλύπτου μας τὸ ἐργαστήριον, ποῦ ἐκεῖ εἰς τὴν ὁδὸν Μητροπόλεως ἐργάζεται ἀθόρυβα, καὶ θὰ λάβῃ τὴν ἐντύπωσιν ἐκείνου ποῦ ξαναβλέπει ὕστερα ἀπὸ μακρυνὸν ταξεῖδι μίαν γνώριμου μορφήν. Τόσο ζωντανή, τόσο δυνατὴ εἶνε ἡ ἔκφρασις τῆς κεφαλῆς.

Καὶ ὁ ἀγγελος, ὁ σκεπασμένος μὲ τὸν διαφανὴ πέπλον, μέσα ἀπὸ τὸν ὁποῖον διακρίνετε τὴν σύστασιν τῶν δακτύλων ποῦ καλύπτουν τὸ πρόσωπον, ἐκφράζει ἀκριβῶς ἐκεῖνο, ποῦ ἠθέλησεν ὁ καλλιτέχνης νὰ μᾶς δώσῃ. Νομίζετε, ὅτι θὰ ἴδῃτε τὴν κίνησιν τῶν ὤμων ἀπὸ τοὺς συγκρατούμενους λυγμούς καὶ ἓνα βουβὸ κλάμα κάμνει τὸν παρατηροῦντα νὰ στέκεται ἀκίνητος, — ἀληθινὸς προσκυνητὴς τοῦ ἀθανάτου πνεύματος.

Ἐχομεν ἔπειτα τὸ ἀνάγλυφον τοῦ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ κ. Γνευτοῦ τοῦ ἐπιτυχοῦς μεταφραστοῦ τοῦ Ἄινε καὶ Νίτσε.

Τὴν προτομὴν τοῦ Λάμπρου Πορφύρα, ὀλοζώντανου, μὲ τὴν συμπαθῆ του ἔκφρασιν, καὶ τοῦ κ. Βενετοκλή γυμνασιάρχου ἐν Ἀλε-

ξανδρείᾳ διὰ τὴν 25ίδα τοῦ ὁποῖου οἱ μαθηταὶ καὶ συνάδελφοί του προσφέρουν ὡς ἀναμνηστικὸν δῶρον.

Εἶνε ἐργασίαι αὐταί, τὰς ὁποίας ἔλαβεν ὁ Θωμόπουλος κατὰ τὸ εἰς Ἀλεξανδρείαν ταξεῖδιόν του χάριν καλλιτεχνικῶν σκοπῶν.

Σκίτσα ἔπειτα μὲ νεῦρα καὶ ζωὴν, παντοῦ σκορπισμένα προπλάσματα καὶ σχεδιάσματα καὶ ἀντιγραφαὶ ξένων ἔργων ἀπὸ τὰ καλλίτερα Εὐρωπαϊκὰ Μουσεῖα, ὅπως ὁ Φαῦνος, — δεικνύουν μίαν δρᾶσιν τὴν ὁποίαν ὀλίγοι καλλιτέχναι μας ἔχουν.

Ἡ ἐξωτερικὴ διακόσμησις τοῦ σχεδὸν ἀπέναντι κειμένου Θεάτρου Παντοπούλου, ὀφείλεται εἰς τὸν ἴδιον ἀκούραστον γλύπτην, εἰς τὸν ὁποῖον χρειάζεται ἓνα μεγάλο εὐγε, διότι κατορθώνει μέσα εἰς τόσας ἀπογοητεύσεις νὰ στέκῃ ὑψηλὰ καὶ νὰ προχωρῇ ἄφοβα ἐκεῖ, ὅπου τείνουν τὰ ὄνειρά του καὶ ὅπου ἔχει ἀσφαλισμένην τὴν Νίκην.

Αἶμ.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ, ὑπὸ Α. Π. Σκιαδαρέση.

Ὁ ντιλεταντισμὸς ἐξεχείλισεν ὀρμητικὸς εἰς τὸν τόπον μας. Μία ἐργασία γίνεται τῶρ' ἀπὸ καιρὸν ἐπάνω εἰς ἓναν συνειθισμένον τύπον, μὲ μίαν αἰωνίαν ἀνιαρὰν μορφήν. Ὁ δημιουργὸς τῆς δὲν εἶν' ἓνας, ἀλλὰ πολλοί. Ἐπρωτοφανερώθησαν εἰς τὴν «Ἐστίαν» διήλθον ἀπὸ τὴν «Τέχνην» τὸ «Περιοδικὸν μας» καὶ κατεστάλαξαν εἰς τὰ «Παναθήναια». Ἔτσι ὅλοι σὰν ἓνας. Αὐτὸ εἶν' ἡ αἰτία ποῦ τὰ «Παναθήναια» φαίνονται σὰν νὰ ξυγγράφονται ἀπὸ ἓναν καὶ τὸν αὐτὸν ἄνθρωπον τὸν κ. Μιχαηλίδην π. χ. τὸν καὶ διευθυντὴν των, ἢ τὸν κ. Μαλακάσαν, τὸν κ. Π... (ἀπ' αὐτὸν ἐνίοτε, ἀδιάφορον ὅμως!) δὲν ἐνδιαφερόμεθα καὶ τόσον διὰ τὰ ὀνόματα. Ἐνας ντιλετάντης εἶνε καὶ ὁ κ. Σκιαδαρέσης ποῦ ἔβγαλε τὰ «Τραγούδια». Μία συλλογὴ διηλαθῆ μὲ στίχους τακτοποιημένους, νοικοκυρεμένους, ὁμοιοκαταλήκτους μέχρι ἀσφυξίας. Οἱ στίχοι τοῦ κ. Σκιαδαρέση πρέπει νὰ εὔρουν μεγάλην ὑποδοχὴν καὶ δὲν ἀμφιβάλλομεν ποσῶς ὅτι θὰ τὴν εὔρουν, ἂν δὲν τὴν ἤνραν ἀκόμη. Ἐγὼ τοῦλάχιστον ὁμολογῶ ὅτι πολὺ εὐχαρίστως ἐδιάβασα μίαν φορὰν ὅλο τὸ βιβλίον αὐτὸ μὲ τοὺς κομψοὺς καὶ παθητικοτάτους στίχους ἀσκόνταπτα κι' ἀκόπιαστα. Εἶνε ὁμολογουμένως χρυσοῦ βιβλίον. Πυρεῖον ἀκίνδυνον, ὅπως μοῦ ἔλεγε κάποιος φίλος μου,

πού συνειθίζει νὰ λέγη πάντοτε ἄνοστ' ἀστεία. Δηλαδή ἤθελε νὰ 'πῆ, νομίζω, πῶς τοῦλάχιστον ἂν ὁ νέος ποιητῆς δὲν ἔχει «τὶς μεγάλες φωνές», δὲν ὁμοιάζει ὅμως καὶ μὲ τοὺς στρεβλωτὰς ἐκείνους τοῦ γούστου μας — λερμπαλερίζους ποιητὰς τῶν περιοδικῶν, ἡμερολογίων, ἡμερησίων φύλλων κ.τ.λ. Ἐγὼ μάλιστα προχωρῶ καὶ εἰς τὸ ὅτι, ἂν ὁ νέος ποιητῆς ἀνύψωσεν μὲν εἰς περιωπὴν τὴν καταφρονημένην, ἀπὸ ἐμᾶς τοὺς ἄλλους, ἀκροστιχίδα, ἢ ποίησιν του ἔχει ὅμως νὰ μᾶς δείξῃ πού καὶ πού φωτεινὰ σημεῖα (!) Ὁ κ. Σκιαδαρέσης εἶνε πολὺ συμπαθητικὸς μιμητῆς. Τοῦ ἀρέσει νὰ δουλεύῃ εἰς πολλοὺς νοικοκύριδες, ἀλλὰ δουλεύει μὲ τιμιότητα καὶ εὐσυνειδησίαν· αὐτὸ δὲν θὰ τὸ ἀρνηθῆ κανεὶς. Οἱ Τυπάλδοι, οἱ Στεκέττη, οἱ Μαρκοράδες, οἱ Μαρτζώκηδες καὶ οἱ ἀγαπητοὶ Ἀγγελοὶ εἶνε ἀφεντάδες του, ἀλλ' αὐτὸ δὲν σημαίνει τίποτε! Ὁ κ. Σκιαδαρέσης κάμνει καὶ ἰδικὴν του ἐργασίαν, ἐπιχειρήσιν, ἄς ποῦμε, ἴσως μάλιστα καὶ αἱ ἐπιχειρήσεις του νὰ εὐρυνθοῦν ἀργότερον εἰς πλατύτερον ἔδαφος. Ἄς τὸ ἐλπίσωμεν.!

*
**

Ἀλήθεια τί κρίμα πού εἶνε νὰ βλέπῃ κανεὶς ὅλους τοὺς νέους νὰ πασκίζουν καὶ καλὰ καὶ σώνει νὰ γράφουν μόνον στίχους καὶ αἰωνίως στίχους καὶ ἔως πότε στίχους; Δὲν εἰξεύρω γιατί ὁ κ. Σκιαδαρέσης θὰ ἤθελε νὰ μᾶς ἐπαρουσιάζετο ἔξαφνα μ' ἓνα ρωμάτζο, ἓνας ἄλλος μ' ἓν αἰσθητικὸ βιβλίον, κ.τ.λ. Ὁ Βουτυρᾶς ἐπῆρε τέτοιο δρόμο στὸ διήγημα πού θὰ μᾶς ἀπασχολήσῃ πολὺ ἀργότερον. Θὰ πῆτε γιατί αὐτὰ δὲν τὰ λέτε καὶ γιὰ τὸ Μαῦτα, τὸ Χαντζάρα καὶ τὸ Φιλύρα; Αὐτοὶ εὐτυχῶς εἶνε ποιηταὶ καὶ τὸ ἔδειξαν ἄλλωστε καὶ πάλιν μὴ λησμονήτε ὅτι ὁ Ἀκρίτας ἀνήγγειλεν Μυθιστόρημα τοῦ Χαντζάρα καὶ διήγημα τοῦ Μαῦτα.

ΑΝΕΛΠΙΣΤΗ ΑΓΑΠΗ, ὑπὸ Κ. Λιάπν.

Μὲ ὅλην τὴν ἀγάπην πού ἔχω εἰς τὸν κ. Μαρτζώκην δὲν ἤμπορῶ νὰ μὴν ἀγανακτήσω ὅταν βλέπω νὰ πέφτῃ σὲ τέτοια ἀτοπήματα. Δὲν ὑπάρχει φυλλαδίτσα πού νὰ μὴν τὴν προλογίσῃ, ἀδιαφορῶν γιὰ τὰ νεροπλύματα πού περιέχει ἢ φυλλαδίτσα αὐτῆ. Καὶ ὁ πρόλογός του εἶνε πάντα λίγες ἀράδες, οἱ ἴδιες κ' ἀπαράλλακτες μ' ἐκεῖνες πού ἄλλοτ' ἐπρολόγισεν ἄλλην φυλλαδίτσαν κ' οἱ ἴδιες κ' ἀπαράλλακτες

L'EUROPEEN

COURRIER INTERNATIONAL HEBDOMADAIRE

Politique, Droit international.

Questions sociales, Littérature. Art

COMITE DE DIRECTION

BJÖRNSTJERNE BJÖRNSSON, J. NOVICOW
NICOLAS SALMERON, CHARLES SEIGNOBOS

ABONNEMENTS

	Un an.	Six mois	Trois mois
France	12 fr.	7 fr.	3 fr. 50
Union	15 fr.	8 fr.	4 fr. »

Η ΗΡΙΑΣ

ΤΩΝ ΛΑΩΝ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

ΕΝ ΒΟΥΚΟΥΡΕΣΤΙΩ:

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΜΕΤΑ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΟΥ ΗΜΙΦΥΛΛΟΥ

Ἰδρυτὴς-Ἀρχισυντάκτης	Διευθυντὴς
ΖΑΧΑΡΙΑΣ Π. ΣΑΡΔΕΛΛΗΣ	ΑΛΚ. Ζ. ΣΑΡΔΕΛΛΗΣ
ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΠΡΟΠΛΗΡΩΤΕΑ	
Ἐν Ῥωμανίᾳ Ἐτησίᾳ	φρ. 40
» Ἐξάμηνος	» 20
Ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ	» 50

Γ. ΜΠΡΕΛΗΣ

ΟΔΟΝΤΟΙΑΤΡΟΣ ΤΗΣ Β. ΑΥΛΑΣ

Βραβευθεὶς εἰς ἅπασας τὰς Εὐρωπαϊκὰς ἐκθέσεις

ΠΛΑΤΕΙΑ ΟΜΟΝΟΙΑΣ, ΟΔΟΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ, 2

ΠΑΝΘΕΣΣΑΛΙΚΗ

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

ΕΝ ΒΟΛΩ:

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ:

Ἐτησίᾳ	φρ. 15
Ἐξάμηνος	» 8

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ:

Ἐτησίᾳ	φρ. 20
Ἐξάμηνος	» 10

Η "ΘΕΣΣΑΛΙΑ,"

ΗΜΕΡΗΣΙΑ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ

ΕΝ ΒΟΛΩ:

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΡΙΖΟΣ

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ

Ἐτησίᾳ φρ. 15	Ἐτησί. φρ. χρ. 20
Ἐξάμηνος » 8	Ἐξάμ. » » 10

ΑΚΡΙΤΑΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΣ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΤΗΣ ΚΙΝΗΣΕΩΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΤΗΝ 1 ΚΑΙ 15 ΕΚΑΣΤΟΥ ΜΗΝΟΣ

ΟΔΟΣ ΣΟΛΩΝΟΣ 43^α

Διευθυντής: Σ. ΣΚΙΠΗΣ

Γραμματεὺς: Δ. ΤΖΕΡΑΧΗΣ

ΠΡΟΣΕΧΗ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ

Δ. Δημητριάδου: Ἡ Ἑλλάς καὶ ὁ πόλεμος τῆς Ἄκρας Ἀνατολῆς, μελέτη. — **Ἰ. Γρονπάρη:** Αἰσχύλου «Ὀρέστεια» μετάφρ. — **Μ. Σιγούρου:** Ἀγνωστοὶ Ζακύνθιοι ποιηταί, Γεώρ. Λαγουδιάρης. Ὁ Κοῖνος, ρομανικὴ παράδοσις. Οἱ «Ἡρώες» τοῦ Κάρολαυλ. μελέτη φιλοσοφική. — **Σ. Δε Βιάζη:** Ἡ πρώτη ἐθνικὴ μας ναυτιλία (1800-1807), ἱστορικὸν σημεῖωμα. — **Ἀ. Κουρτίδου:** Συναισθηματικὴ μνήμη καὶ φαντασία, ψυχολογικὴ μελέτη. — **Σίμου Μενάρδου:** Ὁ Διγενὴς τῆς Κύπρου. — **Διον. Δεβάση:** Γιάννης Τράστας, μυθιστόρημα. — **Μακιαβέλη:** Ὁ Ἡγεμὼν μετ. Α.Σ. — **Γ. Μαύτα:** Ὁ φόβος τῆς Σιωπῆς, διήγημα. — **Ν. Βέν:** Βυζαντινὰ μελέται. — **Θωμᾶ Θωμοπούλου:** Ὁ Λύτρας. — **Σ. Σκίπη:** Τὰ «Γράμματα» τοῦ Παλαμᾶ, Οἱ Νέοι. **Σ.:** Θεατρικὴ Ἐπιθεώρησις.

ΣΥΝΕΧΕΙΑΙ

Δ. Βουτιῶ: Ὁ Καμπούρης. — **Μ. Γκόγκυ:** Ὁ σύντροφός μου. — **Βαλζάκ:** Ἡ Μητρὰ. — **Ὁφμαν:** Τὸ τραγοῦδι τῆς Ἀντωνίας. — **Στ. Μαρτζώκη:** Κριτικὴ καὶ Ποίησις. — **Γκαϊτε:** Ἐκκερμανν.

ΠΟΙΗΜΑΤΑ

Ἄγγ. Σικελιανοῦ, Ν. Χαντζάρα, Αἴμ. Κούρτελη, Γ. Μαύτα, Ρ. Φιλύρα, Μ. Σιγούρου, Μ. Αὐγέρη, Ἀνακρέοντος, Δ' Ἀνούτζιο.